

نماز کا طریقہ (پستو)

د نماز کا طریقہ (حقیقی)

شیخ طریقت، امیر اہلسنت، بانی دعوتِ اسلامی، حضرت علامہ مولانا ابو یلال

محمد الیاس عطار قادری رضوی

دامت برکاتہم العالیہ

پستو ترجمہ:

مجلس تراجم (دعوتِ اسلامی)

د نمازخه طریقه (حَنَفِی)

شیخ طریقت آمیرِ اَہْلِسُنَّت، بانیِ دعوتِ اسلامی حضرت علامہ مولانا
ابو بلال محمد الیاس عطار قادری رَضَوِی دَامَتْ بَرَکَاتُہُمُ الْعَالِیَہ دا رسالہ
”نماز کا طریقہ“ پہ اردو ژبہ کنس لیکل دہ.

مجلسِ تراجم (دعوتِ اسلامی) د دې رسالې په آسانه پښتو ژبه کنس د
وس مناسب د ترجمہ کولو کوشش کړې دې. که چرې په دې ترجمہ کنس
خه غلطی یا کمې، زیاتې اومومې نو ستاسو په خدمت کنس عرض دې چه
مجلس تراجم ته خبر اوکړئ او د ثواب حقدار جوړ شئ.

پیشکش:

مجلسِ تراجمِ دعوتِ اسلامی

برائے رابطہ:

عالمی مدنی مرکز فیضانِ مدینہ محلہ سوداگراں
پرانی سبزی منڈی، باب المدینہ کراچی، پاکستان

UAN: ☎ +92-21-111-25-26-92 – Ext. 1262

Email: ✉ translation@dawateislami.net

Tip1: Click on any heading, it will send you to the required page.

Tip2: at inner pages, Click on the Name of the book to get back(here) to contents.

فهرست

- 2..... د نمانځه طريقه (حَتَفِي)
- 1..... د نمانځه طريقه (حَتَفِي)
- 1..... د درود شريف فضيلت
- 2..... د قيامت په ورځ د ټولو نه اولنې تپوس
- 2..... د نمونځ گزاره د پاره نور
- 3..... د چا حشر به د چا سره كيږي!
- 3..... په سخت زخمي حالت كښ نمونځ
- 4..... په نمانځه باندي د نوري د تيري اسباب
- 5..... د بدې خاتمي يو سبب
- 5..... د نمانځه غل
- 6..... د غل دوه قسمونه
- 7..... د نمانځه طريقه (حَتَفِي)
- 14..... د اسلامي خويندو په نمونځ كښ يو څو ځاي فرق دي
- 15..... دواړه توجه او كړي!
- 15..... د ”يا الله“ د شپږو حروفو په
- 19..... كه د نمانځه په دوران كښ مكروه وخت داخل شي نو؟
- 21..... د ”بِسْمِ اللَّهِ“ د ۷ حروفو په
- 27..... د حروفو صحيح ادائينكي ضروري ده
- 28..... خبردار خبردار خبردار!
- 29..... مَدْرَسَةُ الْمَدِينَةِ
- 31..... د كاريپټ [يعني قالين] نقصانات

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ: چا چه په ما باندې لس ځله سحر او لس ځله مانېام
دُرود پاک اولوستل د قیامت په ورځ به هغه ته زما شفاعت نصیب کیږي. (مَجْمَعُ الرِّوَايَاتِ)

- 32..... د ناپاکه کاریت د پاکولو طریقه
- 34..... د نمانځه تقریباً ۳۰ واجبات
- 37..... د نمانځه تقریباً ۹۶ سُتونونه
- 37..... د قیام سُتونونه
- 38..... د رُکوع سُتونونه
- 39..... د قومه سُتونونه
- 40..... د سجدې سُتونونه
- 41..... د جلسې سُتونونه
- 41..... د دویم رکعت د پاره د پاخیدلو سُتونونه
- 42..... د قعدې سُتونونه
- 43..... د سلام گرځولو سُتونونه
- 44..... د سلام گرځولو نه پس سُتونونه
- 45..... د سُنَّتِ بَعْدِیَهِ سُتونونه
- 46..... د سُنتویوه اَهمه مَسْئله
- اول بیان کړې شوو ۸۶ سُتونو کښن ضمنأ د اسلامي خویندو د پاره هم سُتونونه
- 46..... شته دي
- 47..... د ”يَا رَحْمَةُ الْعَالَمِينَ“ د ۱۴ حُرُوفو
- 49..... د حضرت سَيِّدُنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ عَمَل
- 49..... په خاورو خړ شوي تندي فضیلت
- 50..... ”ورونړو د نمانځه مُفْسِدَات زده کول فرض دي“
- 51..... په نمانځه کښن ژړل
- 51..... په نمانځه کښن توخیدل

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ اٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چه په ما باندې د جُمعې په ورځ ۲۰۰ ځله دُرُود شریف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو کُناهونه به مُعاف شي. (کُنُزُ الْعَمَالِ)

- 52..... په نمانځه کښې په کتلو لوستل
- 53..... د عَمَلِ کَثِير تعریف
- 53..... د نمانځه په دوران کښې لباس اَغُوستل
- 53..... په نمانځه کښې څه تیر وړل
- 54..... د نمانځه په دوران کښې د قِبَلې نه اِنْحِرَاف
- 55..... په نمانځه کښې مار وژل
- 55..... په نمانځه کښې گُږول
- 55..... اَللّٰهُ اَكْبَر وئيلو کښې غلطیانی
- 56..... د نمانځه ۳۲ مَكْرُوهَاتِ تَحْرِیبه
- 56..... په اُوگُو خادر زورېندول
- 57..... د طَبِعی حاجت زیات زور
- 57..... په نمانځه کښې کانږې لری کول
- 58..... گوتو نه تقونه وِستل
- 59..... په ملا لاسونه اِینودل
- 60..... د آسمان طرف ته کتل
- 61..... نمونځ کوونکي ته کتل
- 63..... د خر په شان مخ
- 64..... نمونځ او تصویرونه
- 65..... ”یا خُدا! ستا د خوښې د نمونځ کولو سعادت راکړې“
- 68..... د نِیم لِسْتونږي په جامو کښې نمونځ کول څنگه دي؟
- 69..... د ماسپښین د آخړې دوو رکعاتو نفلو به څه وائې
- 70..... د اِمَامَت بیان

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چاچہ پہ ما باندی لس خله دُرودِ پاک اولوستل اللہ عَزَّوَجَلَّ
 بہ پہ ہغہ سل رحمتونہ نازل کری. (طَبْرَانِی)

- 70..... د ”یا اِمَامَ الْاَنْبِیَا“ ﷺ دیارلسو حُرُوفو
- 71..... د اقامت نہ پس دِ امام صاحب اعلان اوکری:
- 72..... د جَمْعِی بیان
- 72..... ”یا طُہ مدینِی تہ مِی اوغوارہ“ د شلو حُرُوفو
- 73..... پہ کُفَر د خاتِمِی یَرہ
- 76..... د ”یا رَسُوْلِ پاک“ د نہہ حُرُوفو
- 76..... دُعائے قُنُوت
- 78..... د سَجْدَہ سَهُو بیان
- 80..... دیرہ زیاتہ اَہمہ مسئلہ
- 81..... حِکایت
- 81..... د سَجْدَہ سَهُو طریقہ
- 82..... کہ سَجْدَہ سَهُو کول ہیر شي نو
- 82..... سَجْدَہ تِلَاوَت او پہ شیطان سختہ
- 82..... اِنْ شَاءَ اللہ عَزَّوَجَلَّ مُراد بہ ئی پورہ شي
- 83..... د ”قُرْآنِ مجید“ د ۸ حُرُوفو پہ نِسبت
- 84..... خبردار! خیال ساتی
- 85..... د سَجْدَہ تِلَاوَت طریقہ
- 85..... د سَجْدَہ شُکْر بیان
- 86..... د نمونخ کوونکی پہ مخہ تیریدل سختہ گناہ دہ
- 86..... ”یا رَسُوْلِ خُدا نظرِ کرم“ د پینخَلَسو حُرُوفو پہ نِسبت
- 91..... مور مِی د کپ نہ راپاخیدلہ!

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د نماڅه طريقه (حنفي)

شیطان که هرڅومره ناراستی درولي خو تاسو دا رساله پوره
اولوی **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ** د دې فائدي به پخپله اووینی..

د درود شریف فضیلت

زمونږه خوږ آقا، د مدينې تاجدار **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** د نماڅه نه پس
حمد و ثناء او درود شریف لوستو والا ته او فرمائیل: ”دعا او غواړه
قبوله به کړه شي، سوال او کړه در به کړې شي“

(مُنْتَقَى النَّسَائِي ج ۱، ص ۱۸۹، بَابُ الْمَدِينَةِ كَرَاهِي)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! په قرآن و حديث کښ د نماڅه کولو
بیشميره فضائل او د نه کولو بیشميره سزاګانې راغلي دي، چنانچه د آته
وښتمې سپارې د سُورَةُ الْمُنَافِقُونَ په نهم آيت کښ اِرشادِ رَبَّانِي دې:

مفهوم ترجمه کنزُالایمان: اے ایمان
والو! نه ستاسو مال او نه ستاسو
اولاد یو څیز د هم تاسو د الله
(عَزَّوَجَلَّ) د ذکر نه غافل نه کړي
او څوک چه داسې اوکړي نو هم
هغه خلق په نقصان کښ دي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ
أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ
اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ ﴿١﴾

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چہ پہ ما یو ځل درود شریف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائي. (مُسْلِم)

حضرت سَيِّدنا اِمام مُحَمَّد بن احمد ذَهَبِي رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ نقل کوي چه، مَفْسِّرین کرام رَحْمَتُهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی فرمائي چه په دې آيت مبارکه کښ د اللّٰهُ تَعَالٰی د ذکر نه مُراد پينځه وخته نمونځ دې، پس چه څوک په خپل مال يعني اخستلو او خرڅولو، معاش او کاروبار، ساز و سامان، او اولاد کښ مصروف اوسي او په وخت نمونځ نه کوي هغه په نقصان کښ پاتې کيدو والا دې. (کتابُ الکبائر ص ۲۰ دار مکتبة الحیة بیروت)

د قیامت په ورځ د ټولو نه اولنې تپوس

د سرکارِ مدینه صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ارشاد دې: ”د قیامت په ورځ به د بنده په اعمالو کښ د ټولو نه مخکښ د نمانځه تپوس کیږي، که هغه صحیح شو نو هغه کامیابي اوموندله او که په هغې کښ کمې وو نو هغه رُسوا شو او د هغه نقصان شو.“

(کنزُ الْعُبَال ج ۷ ص ۱۱۵، رقم ۱۸۸۸۳ دارالکتب العلمیة بیروت)

د نمونځ گزاره د پاره نور

د سرکارِ دو عالم، نُورِ مُجَسَّم صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ارشاد مبارک دې: ”څوک چه د نمانځه حفاظت اوکړي، د هغه د پاره به نمونځ د قیامت په ورځ نُور، دلیل او نجات [يعني خلاصې] وي او څوک چه د دې حفاظت اونکړي، د هغه د پاره به د قیامت په ورځ نه نُور وي

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: کوم کس چه په ما درود پاک لوستل هیر کړل هغه د جَنَّت لاره هیره کړه. (طبرانی)

او نه دلیل او نه نجات. او هغه کس به د قیامت په ورځ د فرعون، قارون، هامان او اُبَی بن خَلَف سره وی.“

(مَجْمَعُ الزَّوَادِج ۲ ص ۲۱ حدیث ۱۶۱۱ دار الفکر بیروت)

د چا حشر به د چا سره کیږي!

خوږو خوږو اسلامي ورونرو! حضرت سیدنا امام محمد بن احمد دَهَبِي رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ نقل کوي، ځيني علمائے کرام رَحْمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی فرمائي چه بيلمانځه کس به د دې خلورو (فرعون، قارون، هامان او اُبَی بن خَلَف) سره ځکه پاڅول شي چه خلق عام طور د حُکومت، وزارت او تجارت په وجه نمونځ قضا کوي. څوک چه د حُکومت د مشغوليت په وجه نمونځ نه کوي د هغه حشر به د فرعون سره کیږي، څوک چه د دولت په وجه نمونځ پرېږدي د هغه حشر به د قارون سره کیږي، که د نمونځ پرېښودو وجه وزارت وی نو د فرعون د وزیر هامان سره به ئې حشر کیږي او که د تجارت د مصروفیت په وجه نمونځ پرېږدي نو هغه به د مَكَّة مُکَرَّمَة د ډیر غټ کافر تاجر اُبَی بن خَلَف سره د قیامت په ورځ راپاڅولې کیږي. (کِتَابُ الْکِبَائِر ص ۲۱ دار مکتبة الحیاء بیروت)

په سخت زخمی حالت کښ نمونځ

چه کله په حضرت سیدنا عمر فاروق اعظم رَحِمَی اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْہُ باندې قاتلانه حمله اوشوه نو عرض ورته اوکړې شو، يَا اَمِیرَ الْمُؤْمِنِین! نمونځ

فرمانِ مُصطفى ﷺ: د چا په خوا کښ چې زما ذکر اوشو او هغه په ما درود پاک او نه لوستو تحقيق هغه بدبخته شو. (ابن ستي)

(يعنی د نمانځه وخت دې) نو اوښې فرمائيل: آو، واورئ! ”خوک چه نمونځ ضائع کوي د هغه په اسلام کښ هيڅ حصه نشته.“ او حضرت سيّدنا فاروق اعظم رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ د سخت زخمی کيدو باوجود هم نمونځ ادا کړو. (ايضاً)

په نمانځه باندې د نوري يا د تيارې اسباب

د حضرت سيّدنا عباده بن صامِت رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ نه روايت دې چه د نبی رحمت، شفيع اُمّت، ﷺ فرمان مبارك دې: ”خوک چه په ښه طريقه اودس اوکړی او بيا په نمانځه اودرېږی، د هغې رُکوع، سجدې او قِراءت [صحيح] پوره کړي نو نمونځ وائي، الله تَعَالَى د ستا حفاظت اوکړی څنگه چه تا زما حفاظت اوکړو. بيا هغه نمونځ د آسمان طرف ته وړل شی او د هغې د پاره ځليلد او نور وی. پس د هغې د پاره د آسمان دروازې خلاصې [يعني بيرته] کړې شی، تر دې چه هغه د الله تَعَالَى په بارگاه کښ پيش کړې شی او هغه نمونځ د هغه نمونځ گزاره شفاعت کوي. او که هغه د هغې رُکوع، سجدې او قِراءت [صحيح] پوره نه کړی نو نمونځ وائي، الله تَعَالَى د تا ضائع کړي څنگه چه تا زه ضائع کړم. بيا هغه نمونځ د آسمان طرف ته وړل شی او په هغې باندې تياره خوره وي او په هغې د آسمان دروازې بندې کړې شي بيا هغه د زور رخت [يعني زړې

فرمانِ مُصطفى صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: چا چه په ما باندې لس ځله سحر او لس ځله مانېام
دُرود پاک اولوستل د قیامت په ورځ به هغه ته زما شفاعت نصیب کیږي. (مَجْمَعُ الرِّوَايَاتِ)

کپرې] په شان اونغاړي او د هغه نمونځ گزاره په مخ وړ او ویشتلې
شی. (کنزُ الْعُمَال، ج ۷ ص ۱۲۹، رقم ۴۹، ۱۹)

د بدې خاتمي یو سبب

حضرت سیدنا امام بخاری رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ فرمائي چه: حضرت سیدنا
حُدَیْفَه بن یمان رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ یو کس اولیدو چه هغه په نمانځه کښ
رُکوع او سجدې پوره نه ادا کولې. نو هغه ته ئې او فرمائیل: ”تا چه
کوم نمونځ اوکړو که د دې نمونځ په حالت کښ مړ شوې نو د
حضرت سیدنا مُحَمَّدِ مُصطفى صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ په طریقه باندې به
ستا مرگ نه کیږي.“ (صحيح البخاری ج ۱، ۱۱۲) د سُنَنِ نَسَائِي په روایت کښ
دا هم دی چه هغوئې رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ترې تپوس اوکړو: ”ته د کله نه
داسې نمونځ کوې؟ هغه اووئیل: د خلویښتو کالو نه. اوئې فرمائیل: تا
د خلویښتو کالو نه بالکل نمونځ نه دې کړې او که په هم دې حالت
کښ ستا مرگ راغې نو په دینِ مُحَمَّدی عَلَيْهِ السَّلَام باندې به نه
مري. (سُنَنِ النَّسَائِي، ج ۲، ص ۵۸ دار الحیل بیروت)

د نمانځه غل

د حضرت سیدنا ابوقَتاده رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ نه روایت دې چه د سرکار
مدینه صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمان دې: ”په خلقو کښ بد ترین غل
هغه دې څوک چه په خپل نمانځه کښ غلا اوکړي“: عرض اوکړې

فرمانِ مُصطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ: د چا په خوا کښ چې زما ذکر اوشو او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه جفا او کره. (عَبْدُ الرَّزَّاقِ)

شو: ”يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ! د نماځه غل څوک دې؟“ اوږې فرمائيل: ”(هغه، څوک چې د نماځه) رُکوع او سجدي پوره نه کړي.“
(مُسْنَدُ اِمَامِ أَحْمَد بن حنبل، ج ۸ ص ۳۸۶ حديث ۲۲۷۰۵ د اُلفکر بيروت)

د غل دوه قِسمونه

مُقَسِّر شَهِير حَكِيمُ الْأُمّت حضرت مُفتي احمد يارخان رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ د دې حديث نه لاندې فرمائي: معلومه شوه چې د مال د غل نه د نماځه غل بدتر دې ځکه چې د مال غل که سزا هم اوخوري نو څه نه څه گټه هم اوکړي خو د نماځه غل به سزا پوره تيروي د هغه د پاره د گټې هيڅ صورت نشته. د مال غل د بنده حق وهي او د نماځه غل د الله عَزَّوَجَلَّ حق [کښ کوتاهي کوي]، دا د هغو حال دې څوک چې نمونځ ناقص [يعني غلط] کوي. د دې نه د هغه خلق د عبرت درس حاصل کړي څوک چې د سره نمونځ نه کوي.

(مِرَاةُ الْمَنَاجِيح ج ۲ ص ۸۷ ضياءُ القرآن پبلي کيشنر)

خوږو خوږو اسلامي ورونړو! اول خو خلق نمونځ نه کوي او چې څوک ئې کوي نو په هغوئ کښ اکثر د ستند د زده کولو د جذبې د کمۍ په وجه نن صبا په صحيح طريقه د نماځه کولو نه محروم وي. دلته مختصراً د نماځه کولو طريقه وړاندې کيږي. په خاطر د مدينې! په ډير زيات غور [او فکر] ئې اولولئ او د خپلو نمونځونو اصلاح اوکړئ:-

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : د چا په خوا کښ چې زما ذکر اوشو او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه په خلقو کښ ډیر زیات شوم دي. (الْتَّرَغِیْب وَالْتَّرْہِیْب)

د نماځه طريقه (حَنَفِی)

په اودا سه کښ مخ په قبله داسې اودریږئ چې د د وارو ښپو د پنجو په مینځ کښ مو د خلورو گوتو فاصله پا تې شي او دواړه لاسونه غوږونو ته پورته کړئ، داسی چې غټې گوتې د غوږونو لَو [یعنی نرمو حصو] ته اولږی، او گوتې چې نه د یو بل سره جوختې وي او نه ډیرې زیاتې جُدا جُدا بلکه په خپل عام (NORMAL) حالت ټي پریږدئ او چې د لاس ټلي قِبَلې ته مخامخ وي او نظر مو د سجدې په ځای وي. بیا چې کوم نمونځ کول وي د هغې نیت یعنی په زړه کښ د هغې پخه اراده اوکړئ او ورسره ټي په ژبه هم اولولئ چې دا زیا ته بهتره ده (مثلاً نیت کووم زه د خلور رکعته فرض نمونځ د نن مازدیگر، که د جمعې سره وی نو دا هم اوواښ، په دې [حاضر] امام پسې) بیا د تکبیر تحریمه یعنی د ”الله اکبر“ وئیلو سره سره لاس لاندې یوسئ او د نامه نه لاندې ټي داسې اوتړئ چې د ښي ورغوي سټه د گڅ ورغوي د سټې [په شا، یعنی د لاس د بند په خوا کښ] او د مینځ درې گوتي د گڅ مړوند په شا او غټه او کچې گوته د مړوند په یو اړخ او بل اړخ راتاو وي. بیا په دې شان ثناء اولولئ:

سُبْحَنَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ
وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ

فرمانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چه په ما د جُمعی په ورځ درود شریف لولي زه به د قیامت په ورځ د هغه شفاعت کووم. (کنزُالْعُبَال)

پاک ئې ته اے الله (عَزَّوَجَلَّ) او زه ستا مُحَمَّد [يعني ثناء] بیانووم او ستا نوم بَرَکت والا دې او ستا عَظَمَت اوچت دې او ستا نه سِوَا بل هیڅ خوک مَعْبُود [يعني د عبادت لائق] نشته. بیا تَعَوُّذ اولولی:

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ط

زه د الله تَعَالٰ پناه غواړم د شیطان مردود نه.

بیا تَسْمِيَه اولولی:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ٥

د الله په نوم شروع کوم چه ډیر مهربان رحمت والا [دې] بیا پوره سُورَه فاتحه اولولی:

أَحْمَدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٦

الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ٧ مَلِكِ يَوْمِ

الدِّينِ ٨ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اِيَّاكَ

نَسْتَعِيْنُ ٩ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ

الْمُسْتَقِيْمَ ١٠ صِرَاطَ الَّذِيْنَ

اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ١١ غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ

عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّيْنَ ١٢

[مفهوم] ترجمه کنزُالایمان: ٦ ٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢

د الله د پاره دي، چه مالک دې د

٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧ ١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١ ٣٢ ٣٣ ٣٤ ٣٥ ٣٦ ٣٧ ٣٨ ٣٩ ٤٠ ٤١ ٤٢ ٤٣ ٤٤ ٤٥ ٤٦ ٤٧ ٤٨ ٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠ ٦١ ٦٢ ٦٣ ٦٤ ٦٥ ٦٦ ٦٧ ٦٨ ٦٩ ٧٠ ٧١ ٧٢ ٧٣ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠ ١٠١ ١٠٢ ١٠٣ ١٠٤ ١٠٥ ١٠٦ ١٠٧ ١٠٨ ١٠٩ ١١٠ ١١١ ١١٢ ١١٣ ١١٤ ١١٥ ١١٦ ١١٧ ١١٨ ١١٩ ١٢٠ ١٢١ ١٢٢ ١٢٣ ١٢٤ ١٢٥ ١٢٦ ١٢٧ ١٢٨ ١٢٩ ١٣٠ ١٣١ ١٣٢ ١٣٣ ١٣٤ ١٣٥ ١٣٦ ١٣٧ ١٣٨ ١٣٩ ١٤٠ ١٤١ ١٤٢ ١٤٣ ١٤٤ ١٤٥ ١٤٦ ١٤٧ ١٤٨ ١٤٩ ١٥٠ ١٥١ ١٥٢ ١٥٣ ١٥٤ ١٥٥ ١٥٦ ١٥٧ ١٥٨ ١٥٩ ١٦٠ ١٦١ ١٦٢ ١٦٣ ١٦٤ ١٦٥ ١٦٦ ١٦٧ ١٦٨ ١٦٩ ١٧٠ ١٧١ ١٧٢ ١٧٣ ١٧٤ ١٧٥ ١٧٦ ١٧٧ ١٧٨ ١٧٩ ١٨٠ ١٨١ ١٨٢ ١٨٣ ١٨٤ ١٨٥ ١٨٦ ١٨٧ ١٨٨ ١٨٩ ١٩٠ ١٩١ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ١٩٧ ١٩٨ ١٩٩ ٢٠٠ ٢٠١ ٢٠٢ ٢٠٣ ٢٠٤ ٢٠٥ ٢٠٦ ٢٠٧ ٢٠٨ ٢٠٩ ٢١٠ ٢١١ ٢١٢ ٢١٣ ٢١٤ ٢١٥ ٢١٦ ٢١٧ ٢١٨ ٢١٩ ٢٢٠ ٢٢١ ٢٢٢ ٢٢٣ ٢٢٤ ٢٢٥ ٢٢٦ ٢٢٧ ٢٢٨ ٢٢٩ ٢٣٠ ٢٣١ ٢٣٢ ٢٣٣ ٢٣٤ ٢٣٥ ٢٣٦ ٢٣٧ ٢٣٨ ٢٣٩ ٢٤٠ ٢٤١ ٢٤٢ ٢٤٣ ٢٤٤ ٢٤٥ ٢٤٦ ٢٤٧ ٢٤٨ ٢٤٩ ٢٥٠ ٢٥١ ٢٥٢ ٢٥٣ ٢٥٤ ٢٥٥ ٢٥٦ ٢٥٧ ٢٥٨ ٢٥٩ ٢٦٠ ٢٦١ ٢٦٢ ٢٦٣ ٢٦٤ ٢٦٥ ٢٦٦ ٢٦٧ ٢٦٨ ٢٦٩ ٢٧٠ ٢٧١ ٢٧٢ ٢٧٣ ٢٧٤ ٢٧٥ ٢٧٦ ٢٧٧ ٢٧٨ ٢٧٩ ٢٨٠ ٢٨١ ٢٨٢ ٢٨٣ ٢٨٤ ٢٨٥ ٢٨٦ ٢٨٧ ٢٨٨ ٢٨٩ ٢٩٠ ٢٩١ ٢٩٢ ٢٩٣ ٢٩٤ ٢٩٥ ٢٩٦ ٢٩٧ ٢٩٨ ٢٩٩ ٣٠٠ ٣٠١ ٣٠٢ ٣٠٣ ٣٠٤ ٣٠٥ ٣٠٦ ٣٠٧ ٣٠٨ ٣٠٩ ٣١٠ ٣١١ ٣١٢ ٣١٣ ٣١٤ ٣١٥ ٣١٦ ٣١٧ ٣١٨ ٣١٩ ٣٢٠ ٣٢١ ٣٢٢ ٣٢٣ ٣٢٤ ٣٢٥ ٣٢٦ ٣٢٧ ٣٢٨ ٣٢٩ ٣٣٠ ٣٣١ ٣٣٢ ٣٣٣ ٣٣٤ ٣٣٥ ٣٣٦ ٣٣٧ ٣٣٨ ٣٣٩ ٣٤٠ ٣٤١ ٣٤٢ ٣٤٣ ٣٤٤ ٣٤٥ ٣٤٦ ٣٤٧ ٣٤٨ ٣٤٩ ٣٥٠ ٣٥١ ٣٥٢ ٣٥٣ ٣٥٤ ٣٥٥ ٣٥٦ ٣٥٧ ٣٥٨ ٣٥٩ ٣٦٠ ٣٦١ ٣٦٢ ٣٦٣ ٣٦٤ ٣٦٥ ٣٦٦ ٣٦٧ ٣٦٨ ٣٦٩ ٣٧٠ ٣٧١ ٣٧٢ ٣٧٣ ٣٧٤ ٣٧٥ ٣٧٦ ٣٧٧ ٣٧٨ ٣٧٩ ٣٨٠ ٣٨١ ٣٨٢ ٣٨٣ ٣٨٤ ٣٨٥ ٣٨٦ ٣٨٧ ٣٨٨ ٣٨٩ ٣٩٠ ٣٩١ ٣٩٢ ٣٩٣ ٣٩٤ ٣٩٥ ٣٩٦ ٣٩٧ ٣٩٨ ٣٩٩ ٤٠٠ ٤٠١ ٤٠٢ ٤٠٣ ٤٠٤ ٤٠٥ ٤٠٦ ٤٠٧ ٤٠٨ ٤٠٩ ٤١٠ ٤١١ ٤١٢ ٤١٣ ٤١٤ ٤١٥ ٤١٦ ٤١٧ ٤١٨ ٤١٩ ٤٢٠ ٤٢١ ٤٢٢ ٤٢٣ ٤٢٤ ٤٢٥ ٤٢٦ ٤٢٧ ٤٢٨ ٤٢٩ ٤٣٠ ٤٣١ ٤٣٢ ٤٣٣ ٤٣٤ ٤٣٥ ٤٣٦ ٤٣٧ ٤٣٨ ٤٣٩ ٤٤٠ ٤٤١ ٤٤٢ ٤٤٣ ٤٤٤ ٤٤٥ ٤٤٦ ٤٤٧ ٤٤٨ ٤٤٩ ٤٥٠ ٤٥١ ٤٥٢ ٤٥٣ ٤٥٤ ٤٥٥ ٤٥٦ ٤٥٧ ٤٥٨ ٤٥٩ ٤٦٠ ٤٦١ ٤٦٢ ٤٦٣ ٤٦٤ ٤٦٥ ٤٦٦ ٤٦٧ ٤٦٨ ٤٦٩ ٤٧٠ ٤٧١ ٤٧٢ ٤٧٣ ٤٧٤ ٤٧٥ ٤٧٦ ٤٧٧ ٤٧٨ ٤٧٩ ٤٨٠ ٤٨١ ٤٨٢ ٤٨٣ ٤٨٤ ٤٨٥ ٤٨٦ ٤٨٧ ٤٨٨ ٤٨٩ ٤٩٠ ٤٩١ ٤٩٢ ٤٩٣ ٤٩٤ ٤٩٥ ٤٩٦ ٤٩٧ ٤٩٨ ٤٩٩ ٥٠٠ ٥٠١ ٥٠٢ ٥٠٣ ٥٠٤ ٥٠٥ ٥٠٦ ٥٠٧ ٥٠٨ ٥٠٩ ٥١٠ ٥١١ ٥١٢ ٥١٣ ٥١٤ ٥١٥ ٥١٦ ٥١٧ ٥١٨ ٥١٩ ٥٢٠ ٥٢١ ٥٢٢ ٥٢٣ ٥٢٤ ٥٢٥ ٥٢٦ ٥٢٧ ٥٢٨ ٥٢٩ ٥٣٠ ٥٣١ ٥٣٢ ٥٣٣ ٥٣٤ ٥٣٥ ٥٣٦ ٥٣٧ ٥٣٨ ٥٣٩ ٥٤٠ ٥٤١ ٥٤٢ ٥٤٣ ٥٤٤ ٥٤٥ ٥٤٦ ٥٤٧ ٥٤٨ ٥٤٩ ٥٥٠ ٥٥١ ٥٥٢ ٥٥٣ ٥٥٤ ٥٥٥ ٥٥٦ ٥٥٧ ٥٥٨ ٥٥٩ ٥٦٠ ٥٦١ ٥٦٢ ٥٦٣ ٥٦٤ ٥٦٥ ٥٦٦ ٥٦٧ ٥٦٨ ٥٦٩ ٥٧٠ ٥٧١ ٥٧٢ ٥٧٣ ٥٧٤ ٥٧٥ ٥٧٦ ٥٧٧ ٥٧٨ ٥٧٩ ٥٨٠ ٥٨١ ٥٨٢ ٥٨٣ ٥٨٤ ٥٨٥ ٥٨٦ ٥٨٧ ٥٨٨ ٥٨٩ ٥٩٠ ٥٩١ ٥٩٢ ٥٩٣ ٥٩٤ ٥٩٥ ٥٩٦ ٥٩٧ ٥٩٨ ٥٩٩ ٦٠٠ ٦٠١ ٦٠٢ ٦٠٣ ٦٠٤ ٦٠٥ ٦٠٦ ٦٠٧ ٦٠٨ ٦٠٩ ٦١٠ ٦١١ ٦١٢ ٦١٣ ٦١٤ ٦١٥ ٦١٦ ٦١٧ ٦١٨ ٦١٩ ٦٢٠ ٦٢١ ٦٢٢ ٦٢٣ ٦٢٤ ٦٢٥ ٦٢٦ ٦٢٧ ٦٢٨ ٦٢٩ ٦٣٠ ٦٣١ ٦٣٢ ٦٣٣ ٦٣٤ ٦٣٥ ٦٣٦ ٦٣٧ ٦٣٨ ٦٣٩ ٦٤٠ ٦٤١ ٦٤٢ ٦٤٣ ٦٤٤ ٦٤٥ ٦٤٦ ٦٤٧ ٦٤٨ ٦٤٩ ٦٥٠ ٦٥١ ٦٥٢ ٦٥٣ ٦٥٤ ٦٥٥ ٦٥٦ ٦٥٧ ٦٥٨ ٦٥٩ ٦٦٠ ٦٦١ ٦٦٢ ٦٦٣ ٦٦٤ ٦٦٥ ٦٦٦ ٦٦٧ ٦٦٨ ٦٦٩ ٦٧٠ ٦٧١ ٦٧٢ ٦٧٣ ٦٧٤ ٦٧٥ ٦٧٦ ٦٧٧ ٦٧٨ ٦٧٩ ٦٨٠ ٦٨١ ٦٨٢ ٦٨٣ ٦٨٤ ٦٨٥ ٦٨٦ ٦٨٧ ٦٨٨ ٦٨٩ ٦٩٠ ٦٩١ ٦٩٢ ٦٩٣ ٦٩٤ ٦٩٥ ٦٩٦ ٦٩٧ ٦٩٨ ٦٩٩ ٧٠٠ ٧٠١ ٧٠٢ ٧٠٣ ٧٠٤ ٧٠٥ ٧٠٦ ٧٠٧ ٧٠٨ ٧٠٩ ٧١٠ ٧١١ ٧١٢ ٧١٣ ٧١٤ ٧١٥ ٧١٦ ٧١٧ ٧١٨ ٧١٩ ٧٢٠ ٧٢١ ٧٢٢ ٧٢٣ ٧٢٤ ٧٢٥ ٧٢٦ ٧٢٧ ٧٢٨ ٧٢٩ ٧٣٠ ٧٣١ ٧٣٢ ٧٣٣ ٧٣٤ ٧٣٥ ٧٣٦ ٧٣٧ ٧٣٨ ٧٣٩ ٧٤٠ ٧٤١ ٧٤٢ ٧٤٣ ٧٤٤ ٧٤٥ ٧٤٦ ٧٤٧ ٧٤٨ ٧٤٩ ٧٥٠ ٧٥١ ٧٥٢ ٧٥٣ ٧٥٤ ٧٥٥ ٧٥٦ ٧٥٧ ٧٥٨ ٧٥٩ ٧٦٠ ٧٦١ ٧٦٢ ٧٦٣ ٧٦٤ ٧٦٥ ٧٦٦ ٧٦٧ ٧٦٨ ٧٦٩ ٧٧٠ ٧٧١ ٧٧٢ ٧٧٣ ٧٧٤ ٧٧٥ ٧٧٦ ٧٧٧ ٧٧٨ ٧٧٩ ٧٨٠ ٧٨١ ٧٨٢ ٧٨٣ ٧٨٤ ٧٨٥ ٧٨٦ ٧٨٧ ٧٨٨ ٧٨٩ ٧٩٠ ٧٩١ ٧٩٢ ٧٩٣ ٧٩٤ ٧٩٥ ٧٩٦ ٧٩٧ ٧٩٨ ٧٩٩ ٨٠٠ ٨٠١ ٨٠٢ ٨٠٣ ٨٠٤ ٨٠٥ ٨٠٦ ٨٠٧ ٨٠٨ ٨٠٩ ٨١٠ ٨١١ ٨١٢ ٨١٣ ٨١٤ ٨١٥ ٨١٦ ٨١٧ ٨١٨ ٨١٩ ٨٢٠ ٨٢١ ٨٢٢ ٨٢٣ ٨٢٤ ٨٢٥ ٨٢٦ ٨٢٧ ٨٢٨ ٨٢٩ ٨٣٠ ٨٣١ ٨٣٢ ٨٣٣ ٨٣٤ ٨٣٥ ٨٣٦ ٨٣٧ ٨٣٨ ٨٣٩ ٨٤٠ ٨٤١ ٨٤٢ ٨٤٣ ٨٤٤ ٨٤٥ ٨٤٦ ٨٤٧ ٨٤٨ ٨٤٩ ٨٥٠ ٨٥١ ٨٥٢ ٨٥٣ ٨٥٤ ٨٥٥ ٨٥٦ ٨٥٧ ٨٥٨ ٨٥٩ ٨٦٠ ٨٦١ ٨٦٢ ٨٦٣ ٨٦٤ ٨٦٥ ٨٦٦ ٨٦٧ ٨٦٨ ٨٦٩ ٨٧٠ ٨٧١ ٨٧٢ ٨٧٣ ٨٧٤ ٨٧٥ ٨٧٦ ٨٧٧ ٨٧٨ ٨٧٩ ٨٨٠ ٨٨١ ٨٨٢ ٨٨٣ ٨٨٤ ٨٨٥ ٨٨٦ ٨٨٧ ٨٨٨ ٨٨٩ ٨٩٠ ٨٩١ ٨٩٢ ٨٩٣ ٨٩٤ ٨٩٥ ٨٩٦ ٨٩٧ ٨٩٨ ٨٩٩ ٩٠٠ ٩٠١ ٩٠٢ ٩٠٣ ٩٠٤ ٩٠٥ ٩٠٦ ٩٠٧ ٩٠٨ ٩٠٩ ٩١٠ ٩١١ ٩١٢ ٩١٣ ٩١٤ ٩١٥ ٩١٦ ٩١٧ ٩١٨ ٩١٩ ٩٢٠ ٩٢١ ٩٢٢ ٩٢٣ ٩٢٤ ٩٢٥ ٩٢٦ ٩٢٧ ٩٢٨ ٩٢٩ ٩٣٠ ٩٣١ ٩٣٢ ٩٣٣ ٩٣٤ ٩٣٥ ٩٣٦ ٩٣٧ ٩٣٨ ٩٣٩ ٩٤٠ ٩٤١ ٩٤٢ ٩٤٣ ٩٤٤ ٩٤٥ ٩٤٦ ٩٤٧ ٩٤٨ ٩٤٩ ٩٥٠ ٩٥١ ٩٥٢ ٩٥٣ ٩٥٤ ٩٥٥ ٩٥٦ ٩٥٧ ٩٥٨ ٩٥٩ ٩٦٠ ٩٦١ ٩٦٢ ٩٦٣ ٩٦٤ ٩٦٥ ٩٦٦ ٩٦٧ ٩٦٨ ٩٦٩ ٩٧٠ ٩٧١ ٩٧٢ ٩٧٣ ٩٧٤ ٩٧٥ ٩٧٦ ٩٧٧ ٩٧٨ ٩٧٩ ٩٨٠ ٩٨١ ٩٨٢ ٩٨٣ ٩٨٤ ٩٨٥ ٩٨٦ ٩٨٧ ٩٨٨ ٩٨٩ ٩٩٠ ٩٩١ ٩٩٢ ٩٩٣ ٩٩٤ ٩٩٥ ٩٩٦ ٩٩٧ ٩٩٨ ٩٩٩ ١٠٠٠ ١٠٠١ ١٠٠٢ ١٠٠٣ ١٠٠٤ ١٠٠٥ ١٠٠٦ ١٠٠٧ ١٠٠٨ ١٠٠٩ ١٠١٠ ١٠١١ ١٠١٢ ١٠١٣ ١٠١٤ ١٠١٥ ١٠١٦ ١٠١٧ ١٠١٨ ١٠١٩ ١٠٢٠ ١٠٢١ ١٠٢٢ ١٠٢٣ ١٠٢٤ ١٠٢٥ ١٠٢٦ ١٠٢٧ ١٠٢٨ ١٠٢٩ ١٠٣٠ ١٠٣١ ١٠٣٢ ١٠٣٣ ١٠٣٤ ١٠٣٥ ١٠٣٦ ١٠٣٧ ١٠٣٨ ١٠٣٩ ١٠٤٠ ١٠٤١ ١٠٤٢ ١٠٤٣ ١٠٤٤ ١٠٤٥ ١٠٤٦ ١٠٤٧ ١٠٤٨ ١٠٤٩ ١٠٥٠ ١٠٥١ ١٠٥٢ ١٠٥٣ ١٠٥٤ ١٠٥٥ ١٠٥٦ ١٠٥٧ ١٠٥٨ ١٠٥٩ ١٠٦٠ ١٠٦١ ١٠٦٢ ١٠٦٣ ١٠٦٤ ١٠٦٥ ١٠٦٦ ١٠٦٧ ١٠٦٨ ١٠٦٩ ١٠٧٠ ١٠٧١ ١٠٧٢ ١٠٧٣ ١٠٧٤ ١٠٧٥ ١٠٧٦ ١٠٧٧ ١٠٧٨ ١٠٧٩ ١٠٨٠ ١٠٨١ ١٠٨٢ ١٠٨٣ ١٠٨٤ ١٠٨٥ ١٠٨٦ ١٠٨٧ ١٠٨٨ ١٠٨٩ ١٠٩٠ ١٠٩١ ١٠٩٢ ١٠٩٣ ١٠٩٤ ١٠٩٥ ١٠٩٦ ١٠٩٧ ١٠٩٨ ١٠٩٩ ١١٠٠ ١١٠١ ١١٠٢ ١١٠٣ ١١٠٤ ١١٠٥ ١١٠٦ ١١٠٧ ١١٠٨ ١١٠٩ ١١١٠ ١١١١ ١١١٢ ١١١٣ ١١١٤ ١١١٥ ١١١٦ ١١١٧ ١١١٨ ١١١٩ ١١٢٠ ١١٢١ ١١٢٢ ١١٢٣ ١١٢٤ ١١٢٥ ١١٢٦ ١١٢٧ ١١٢٨ ١١٢٩ ١١٣٠ ١١٣١ ١١٣٢ ١١٣٣ ١١٣٤ ١١٣٥ ١١٣٦ ١١٣٧ ١١٣٨ ١١٣٩ ١١٤٠ ١١٤١ ١١٤٢ ١١٤٣ ١١٤٤ ١١٤٥ ١١٤٦ ١١٤٧ ١١٤٨ ١١٤٩ ١١٥٠ ١١٥١ ١١٥٢ ١١٥٣ ١١٥٤ ١١٥٥ ١١٥٦ ١١٥٧ ١١٥٨ ١١٥٩ ١١٦٠ ١١٦١ ١١٦٢ ١١٦٣ ١١٦٤ ١١٦٥ ١١٦٦ ١١٦٧ ١١٦٨ ١١٦٩ ١١٧٠ ١١٧١ ١١٧٢ ١١٧٣ ١١٧٤ ١١٧٥ ١١٧٦ ١١٧٧ ١١٧٨ ١١٧٩ ١١٨٠ ١١٨١ ١١٨٢ ١١٨٣ ١١٨٤ ١١٨٥ ١١٨٦ ١١٨٧ ١١٨٨ ١١٨٩ ١١٩٠ ١١٩١ ١١٩٢ ١١٩٣ ١١٩٤ ١١٩٥ ١١٩٦ ١١٩٧ ١١٩٨ ١١٩٩ ١٢٠٠ ١٢٠١ ١٢٠٢ ١٢٠٣ ١٢٠٤ ١٢٠٥ ١٢٠٦ ١٢٠٧ ١٢٠٨ ١٢٠٩ ١٢١٠ ١٢١١ ١٢١٢ ١٢١٣ ١٢١٤ ١٢١٥ ١٢١٦ ١٢١٧ ١٢١٨ ١٢١٩ ١٢٢٠ ١٢٢١ ١٢٢٢ ١٢٢٣ ١٢٢٤ ١٢٢٥ ١٢٢٦ ١٢٢٧ ١٢٢٨ ١٢٢٩ ١٢٣٠ ١٢٣١ ١٢٣٢ ١٢٣٣ ١٢٣٤ ١٢٣٥ ١٢٣٦ ١٢٣٧ ١٢٣٨ ١٢٣٩ ١٢٤٠ ١٢٤١ ١٢٤٢ ١٢٤٣ ١٢٤٤ ١٢٤٥ ١٢٤٦ ١٢٤٧ ١٢٤٨ ١٢٤٩ ١٢٥٠ ١٢٥١ ١٢٥٢ ١٢٥٣ ١٢٥٤ ١٢٥٥ ١٢٥٦ ١٢٥٧ ١٢٥٨ ١٢٥٩ ١٢٦٠ ١٢٦١ ١٢٦٢ ١٢٦٣ ١٢٦٤ ١٢٦٥ ١٢٦٦ ١٢٦٧ ١٢٦٨ ١٢٦٩ ١٢٧٠ ١٢٧١ ١٢٧٢ ١٢٧٣ ١٢٧٤ ١٢٧٥ ١٢٧٦ ١٢٧٧ ١٢٧٨ ١٢٧٩ ١٢٨٠ ١٢٨١ ١٢٨٢ ١٢٨٣ ١٢٨٤ ١٢٨٥ ١٢٨٦ ١٢٨٧ ١٢٨٨ ١٢٨٩ ١٢٩٠ ١٢٩١ ١٢٩٢ ١٢٩٣ ١٢٩٤ ١٢٩٥ ١٢٩٦ ١٢٩٧ ١٢٩٨ ١٢٩٩ ١٣٠٠ ١٣٠١ ١٣٠٢ ١٣٠٣ ١٣٠٤ ١٣٠٥ ١٣٠٦ ١٣٠٧ ١٣٠٨ ١٣٠٩ ١٣١٠ ١٣١١ ١٣١٢ ١٣١٣ ١٣١٤ ١٣١٥ ١٣١٦ ١٣١٧ ١٣١٨ ١٣١٩ ١٣٢٠ ١٣٢١ ١٣٢٢ ١٣٢٣ ١٣٢٤ ١٣٢٥ ١٣٢٦ ١٣٢٧ ١٣٢٨ ١٣٢٩ ١٣٣٠ ١٣٣١ ١٣٣٢ ١٣٣٣ ١٣٣٤ ١٣٣٥ ١٣٣٦ ١٣٣٧ ١٣٣٨ ١٣٣٩ ١٣٤٠ ١٣٤١ ١٣٤٢ ١٣٤٣ ١٣٤٤ ١٣٤٥ ١٣٤٦ ١٣٤٧ ١٣٤٨ ١٣٤٩ ١٣٥٠ ١٣٥١ ١٣٥٢ ١٣٥٣ ١٣٥٤ ١٣٥٥ ١٣٥٦ ١٣٥٧ ١٣٥٨ ١٣٥٩ ١٣٦٠ ١٣٦١ ١٣٦٢ ١٣٦٣ ١٣٦٤ ١٣٦٥ ١٣٦٦ ١٣٦٧ ١٣٦٨ ١٣٦٩ ١٣٧٠ ١٣٧١ ١٣٧٢ ١٣٧٣ ١٣٧٤ ١٣٧٥ ١٣٧٦ ١٣٧٧ ١٣٧٨ ١٣٧٩ ١٣٨٠ ١٣٨١ ١٣٨٢ ١٣٨٣ ١٣٨٤ ١٣٨٥ ١٣٨٦ ١٣٨٧ ١٣٨٨ ١٣٨٩ ١٣٩٠ ١٣٩١ ١٣٩٢ ١٣٩٣ ١٣٩٤ ١٣٩٥ ١٣٩٦ ١٣٩٧ ١٣٩٨ ١٣٩٩ ١٤٠٠ ١٤٠١ ١٤٠٢ ١٤٠٣ ١٤٠٤ ١٤٠٥ ١٤٠٦ ١٤٠٧ ١٤٠٨ ١٤٠٩ ١٤١٠ ١٤١١ ١٤١٢ ١٤١٣ ١٤١٤ ١٤١٥ ١٤١٦ ١٤١٧ ١٤١٨ ١٤١٩ ١٤٢٠ ١٤٢١ ١٤٢٢ ١٤٢٣ ١٤٢٤ ١٤٢٥ ١٤٢٦ ١٤٢٧ ١٤٢٨ ١٤٢٩ ١٤٣٠ ١٤٣١ ١٤٣٢ ١٤٣٣ ١٤٣٤ ١٤٣٥ ١٤٣٦ ١٤٣٧ ١٤٣٨ ١٤٣٩ ١٤٤٠ ١٤٤١ ١٤٤٢ ١٤٤٣ ١٤٤٤ ١٤٤٥ ١٤٤٦ ١٤٤٧ ١٤٤٨ ١٤٤٩ ١٤٥٠ ١٤٥١ ١٤٥٢ ١٤٥٣ ١٤٥٤ ١٤٥٥ ١٤٥٦ ١٤٥٧ ١٤٥٨ ١٤٥٩ ١٤٦٠ ١٤٦١ ١٤٦٢ ١٤٦٣ ١٤٦٤ ١٤٦٥ ١٤٦٦ ١٤٦٧ ١٤٦٨ ١٤٦٩ ١٤٧٠ ١٤٧١ ١٤٧٢ ١٤٧٣ ١٤٧٤ ١٤٧٥ ١٤٧٦ ١٤٧٧ ١٤٧٨ ١٤٧٩ ١٤٨٠ ١٤٨١ ١٤٨٢ ١٤٨٣ ١٤٨٤ ١٤٨٥ ١٤٨٦ ١٤٨٧ ١٤٨٨ ١٤٨٩ ١٤٩٠ ١٤٩١ ١٤٩٢ ١٤٩٣ ١٤٩٤ ١٤

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: ڇا ڇه ٻه ڪتاب ڪنن ٻه ما باندې درود پاڪ اوليڪلو ترڻو پوري ڇه زما نوم ٻه هڻي ڪنن وي فرڻي ٻه د هغه دپاره بخڻنه غواري. (ڪَلْبَرَانِي)

سورۃ فاتحه ڇه ختم ڪري نو پٽ ”امين“ اولوي. بيا دري آيتونه يا يو اُوڪد آيت ڇه د دري ٻه ورو آيتون برابر وي يا ڪوم يو سورت مثلاً سورۃ اخلاص اولوي:

[مفهوم] ترجمہ کنز الایمان: د الله

(عَزَّوَجَلَّ) ٻه نوم شروع ڪوم، ڇه ڏير مهربانه، رحمت والا دي.

ته اُفرمايه هغه الله دي، هغه يو دي. الله بي پروا دي. نه د هغه اولاد شته، او نه هغه د ڇا نه پيدا دي، او نه د هغه ڇوڪ برابر شته.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ۝ اللّٰهُ

الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ ۚ وَ لَمْ

يُولَدْ ۝ وَ لَمْ يَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا

اَحَدٌ ۝

بيا د ”الله اکبر“ وٺيلو سره ٻه رُڪوع ڪنن لاڙ شئي او زنگونان داسي ٻه لاسو ڪنن اونيسي ڇه ورغوي ٻه زنگونو وي او ڪوتي بني خوري وي. ڇه شا خوره وي او سر د شا سره [ٻه اوچت والي ڪنن] سم وي ڇه ٻيڪته بره نه وي او نظر ٻه ٻنيو وي. ڪم نه ڪم دري ڇله د رُڪوع تسبيح يعني سُبْحَنَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ¹ اولوي. بيا د تَسْمِيعِ يعني سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَیْدَهُ² وٺيلو سره بالڪل نيغ ولاڙ شئي، دي

¹ يعني پاڪ دي زما د عَظَمَت والا پروردگار.

² يعني الله عَزَّوَجَلَّ د هغه واوريد ڇا ڇه د هغه صفت اوکرو.

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : چا چه په ما یو ځل درود شریف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائي. (مسلم)

اودريدو ته ”قومه“ وايي. كه تاسو مُنفرد ئې يعني يواځې نمونځ كوي نو د دې نه پس **اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ**¹ اولولي. بيا د **”اللّٰهُ اَكْبَرُ“** وئيلو سره سجدې له داسې لارښې چه مخكېن زنگونان په زمكه اولگوي، بيا لاسونه، بيا د دواړو لاسونو په مينځ كښ سر داسې كيږدي چه مخكېن پوزه او بيا تندي اولگي، او د دې خاص خيال ساتي چه د پوزې [صرف] سر نه بلكه هډوكې اولگي او تندي په زمكه جوخت اولگي، چه نظر په پوزه وي، متي د ډډو نه، خيټه د ورنونو نه، او ورنونه د پندو نه جُدا ساتي (خو كه په صف كښ ئې نو متي د ډډو سره لگيدلي ساتي) او چه د دواړو بڼپو د لسو وارو گوتو رُخ داسې قبلې ته وي چه د لسو وارو گوتو خيټې (يعني د گوتو لاندې طرف كوم چه په ولاړه كښ په زمكه لگي) په زمكه لگيدلي وي. [د لاسو] تلي چه خواره وي او گوتي ”مخ په قبله“ وي، خو متي په زمكه مه لگوي او كم نه كم درې ځله د سجدې تسبيح يعني **سُبْحَنَ رَبِّيَ الْاَعْلٰى**² اولولي. بيا سر داسې پورته كړي چه مخكېن تندي، بيا پوزه، بيا لاس راپورته كړي. بيا بڼي بڼپه [يعني پنبه] اودروئ او د هغې گوتي مخ په قبله

¹ اے الله! زمونږه مالِكه! ټول صفتونه هُم تالره دي.

² پاك دې زما پروردگار د ټولو نه اوچت شان والا.

فَرَمَانِ مُصْطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: پہ ما باندی درود شریف لولئ اللہ عَزَّوَجَلَّ بہ پہ تاسو رحمت را لیری. (ابن عدی)

کپڑی او گٹھ بنپہ خورہ کپڑی او پہ هغی بالکل نیغ کسینی او د لاسو تلی خوارہ کپڑی او پہ ورنونوئی د زنگونانو سرہ داسی کپڑی چہ د دوارو لاسو گوتی د قبلہ طرف تہ او د گوتو سرونہ د زنگونو خوا سرہ وی. د دوارو سجدو پہ مینخ کنس ناستی تہ جلسہ وائی، بیا کم نہ کم د یو **سُبْحَنَ اللہ** وئیلو هُمرہ وخت تیر کپڑی (پہ دہ وقفہ کنس **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي** یعنی اے اللہ زما بخشنہ اوکری. وئیل مُستحب دی) بیا د **اللَّهُ أَكْبَرُ** وئیلو سرہ د پرومبی سجدی پہ شان دویمہ سجدہ اوکری، اوس هم هغه شان مخکنس سر راپورته کپڑی بیا لاسونہ پہ ورنونو کپڑی او د پنجو پہ زور ولاړ شی. د پاخیدو پہ وخت کنس بغیر د محبوری نہ پہ زمکہ لاس مه گردی. دا ستاسو یو رکعت پوره شو. بیا پہ دویم رکعت کنس **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ط** اولولی او بیا **الْحَمْدُ** اوسورت اولولی او د مخکنس پہ شان رُکوع او سجدی اوکری، د دویمي سجدی نہ د سر پورته کولو نہ پس نبی بنپہ [یعنی پنجه] اودروئ او گٹھ بنپہ [یعنی پنجه] خورہ کپڑی او پہ هغی کسینی، د دویم رکعت د دویمي سجدی نہ پس ناستی تہ قعدہ وائی، بیا پہ قعدہ کنس **تَشْهَدُ** [یعنی **التَّحِيَّاتُ د عَبْدُہٗ وَرَسُولُہٗ پوری**] اولولی:

تمام قولی، فعلی او مالی عبادتونه
صرف د اللہ **جَلَّ جَلَالُہٗ** د پارہ دی.
سلام د وی پہ تاسو اے نبی او د

التَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلٰوٰتُ وَالطَّيِّبٰتُ ط
اَسْلَامُ عَلَیْكَ اَیُّہَا النَّبِیُّ وَرَحْمَةُ

فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : چاہے پہ ما یو خل درود شریف اولوستو اللہ عَزَّوَجَلَّ بہ پہ ہغہ لس رحمتونہ نازل فرمائی۔ (مُسْلِم)

اللہ تَعَالٰی رحمتونہ او برکتونہ، سلام دِ
وی پہ مونہرہ او د اللہ تَعَالٰی پہ نیکو
بندگانوباندی زہ گواہی ورکوم چہ
د اللہ تَعَالٰی نہ سوا ہیخ شوک ہم د
عبادت لائق نشته او زہ گواہی
ورکوم چہ محمد صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم
د ہغہ بندہ اورسول دی۔

اللَّهُ وَبَرَكَاتُهُ ط السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ﴿۱﴾ أَشْهَدُ أَنْ لَا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ ﴿۲﴾

چہ کلہ پہ تَشْهَد [لوستلو] کنب لفظِ لَا لوستلو تہ نِزْدی شی نو د نبی
لاس د مینخنئی کوتی او د غتبی کوتی حلقہ [یعنی کپی] جوہرہ کپی
او کچی کوتہ او د ہغی خوا سرہ کوتہ د ورغوی سرہ اولگوئی او د
(أَشْهَدُ اَلْ) نہ فوراً پس) د لفظِ لَا وئیلو سرہ د شہادت کوتہ اوچتہ کپی
خو اخوا دینخوا ئی مہ خوزوی او پہ لفظِ إِلَّا باندی ئی نبکتہ کپی او
فوراً تولی کوتی سیدہ خورپی کپی. اوس کہ د دوو رکعاتونہ زیات
رکعاتونہ کوئی نو د اللہ اکبر وئیلو سرہ ولاہ شی، کہ فرض نمونخ
کوئی نو د دویم او دریم رکعت پہ قیام کنب بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ط
او اَلْحَمْدُ اولولی! د سورت وئیلو ضرورت نشته، باقی افعال پہ ہم ہغہ
طریقہ پورہ کپی. او کہ سُنَّت ا و نفل وی نو د سُورۃ فَاتِحَہ نہ پس
سورت ہم اولولی (خو کہ پہ امام پسې نمونخ کوئی نو د یو رکعت پہ قیام کنب
ہم قِرَاعَت مہ کوئی، خاموشہ ولاہ اوسی) بیا خلور رکعتہ چہ پورہ کپی نو

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَمَ : چا چه په ما باندې د جُمعې په ورځ ۲۰۰ ځله دُرود شریف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو کښاونه به مُعاف شي. (کنزُ الْعَمَال)

په قعدة اخيره کښ د تَشَهُّد نه پس درودِ ابراهيم **عَلَى سَيِّدِنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام** اولولئ:

اے الله! دُرود اوليکه (زمونږ په سردار) مُحَمَّد باندې او د هغوی په آل باندې څنگه چه تا دُرود ليکلې په (سَيِّدِنَا) ابراهيم او د هغوی په آل باندې، بيشکه ته صفت کړې شوې بزرگ ئې. اے الله **عَزَّوَجَلَّ** بَرَکَت نازل کړه (زمونږ په سردار) مُحَمَّد باندې او د هغوی په آل باندې څنگه چه تا بَرَکَت نازل کړو په (سَيِّدِنَا) ابراهيم او د هغوی په آل باندې، بيشکه ته صفت کړې شوې بزرگ ئې.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ
مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى اِبْرَاهِيْمَ وَ
عَلَى آلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ
مَّجِيْدٌ ۞ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى
اِبْرَاهِيْمَ وَعَلَى آلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ
حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ۞

بيا کومه يوه دُعائے ماثوره اولولئ، مثلاً دا دعا اولولئ:

اے الله! اے زمونږه ربه! مونږ ته په دُنيا کښ خیر راکړې او مونږ ته په آخرت کښ خیر راکړې او مونږه د دوزخ د عذاب نه اوساتې.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا
حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
وَوَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

فَرَمَانَ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: چا چه په ما باندې يو ځل دُرُود شريف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه باندې لس رحمتونه را ليري او د هغه په اعمال نامه کښ به لس نيکي لیکي. (ترمذي)

بيا د نمونځ ختمولو د پاره مخکښ د ښي اوکي طرف ته مخ اوگرزوي او **اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ** اولولي او هم دغسې گڼ طرف ته هم اوکړي. اوس نمونځ ختم شو.

(مراق الفلاح مع حاشية الخطاوى ص ۲۷۸، غنية المستمل، ص ۲۶۱ کراچي)

د اسلامي خويندو په نمونځ کښ يو څو ځاي فرق دي

د نمانځه دا ذکر کړې شوي طريقه د امام يا د ځان له نمونځ کولو والا نارينه د پاره ده. اسلامي خويندې د د تکبير تحریمه په وخت کښ لاسونه د اُوکو پوري پورته کوي او د ځادر نه بهر د ئې نه اوباسي. (الهداية معه فتح القدیر ج ۱، ص ۲۴۶) په قيام کښ د د گڼ لاس تلې په سينه باندې کېږدي او د پاسه د پرې د ښي لاس تلې کېږدي. په رُکوع کښ د لبري ښکته کېږي يعني دومره چه په زنگونو باندې لاس کېږدي لاسوله د زور نه ورکوي او زنگونه د نه نيسي او گوتې د د يوې بلې سره يو ځای او ښې د ټيټې [يعني زنگونان د لبر کاره] ساتي د سر په شان د ئې پوره نه نيغوي. په سجده کښ د بدن راټول ساتي يعني متي د د ډډو سره، خيټه د ورنونو سره، ورنونه د پڼډو سره او پڼډي د زمکي سره لگوي. په سجده او قعدة کښ د دواړه ښې ښي طرف ته اوباسي. په قعدة کښ د په گڼ سړين باندې کښيښي او ښې لاس د د ښي ورون په مينځ باندې او گڼ لاس د د گڼ ورون په مينځ باندې کېږدي. باقي ټوله طريقه هم هغه شان ده. (ردُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۲۵۹، عالمگیری ج ۱ ص ۷۴ وغیره)

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: په ما باندې په کثرت سره دُرود شریف لولئ بيشکه ستاسو په ما باندې درود شریف لوستل ستاسو د گناهونو د پاره بخښنه ده. (جامع الصغیر)

دواړه توجّه او کړئ!

د اسلامي ورونږو او اسلامي خویندو د نماځه په دې طريقه کښي ځيني خبرې فرض دي چه د هغې نه بغير هېو نمونځ کيږي نه، ځيني واجب دي چه د هغې قصداً پريښودل گناه ده [د داسې کولو نه] توبه کول او نمونځ دوباره کول واجب دي او په هير سره پاتې کيدو باندې سجدۀ سَهْوٌ واجب کيږي او ځيني سُنَّتٌ مُؤَكَّدَه دي چه د هغې د پريښودلو عادت جوړول گناه ده او ځيني مُسْتَحَب دي چه د هغې کول ثواب دې او نه کول ئې گناه نه ده.

(بَهَارِ شَرِيعَتِ جُزْء ۳، ص ۶۶ مَدِينَةُ الْمُرِيدِ بَرِيلِي شَرِيف)

د ”يا الله“ د شپږو حروفو په

نسبت د نماځه شپږ شرايط

﴿۱﴾ طَهَارَت: د نمونځ کولو والا بدن، لباس او کوم ځای باندې چه نمونځ کوي د هغه ځای د هر قسم نجاست [يعني گندگي] نه پاک کيدل ضروري دی. (مراقی الفلاح معہ حاشیة الطحاوی ص ۲۰۷)

﴿۲﴾ سِتْرِ عَوْرَت: (۱) د نارينه د پاره د نامه نه واخله د زنګونو سره د بدن دا ټوله حصّه پټول ضروري دي او د زنانه د پاره د دې پينځه اندامونو: يعني د مخ، د دواړو لاسونو د تلو او د دواړو ښږو د تلو نه علاوه د ټول بدن پټول لازمي دي البته که دواړه لاسونه (د مړوندونو

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: په ما باندې د دُرود شریف کثرت کوی بیشکه دا ستاسو د پاره پاکي ده. (اَبُو یَعْلٰی)

د گیتو پورې او) دواړه ښې (د گیتو [يعني پرکو] پورې) پوره ښکاری نو په یو مُفْتٰی په قول نمونځ صحیح دې. (الدرالمختار، معه ردُّالمحتار ج ۲، ص ۹۳) (۲) که داسې نړۍ جامې ټپې واغوستي چه په هغې کښ د بدن هغه حصه کومه چه په نماځه کښ پتول فرض دي ښکاره شي یا د پوستکي رنگ ښکاره شی نو نمونځ به نه کیږي. (فتاویٰ عالمگیری ج ۱، ص ۵۸) (۳) نن صبا د نرو جامو رواج ورځ په ورځ زیاتېږي. د داسې نړۍ کپړې پاچامه [یا پرتوک وغیره] اغوستل چه په هغې کښ ورون یا د ستر کومه یوه حصه ځلېږي د نماځه نه علاوه اغوستل هم حرام دي. (بَهَارِ شَرِیعت حصه ۳، ص ۴۲، مدینه المُرشد بريلي شریف) (۴) پېړه کپړه چه په هغې کښ د بدن رنگ نه ځلېږي خو په بدن پورې داسې نخښتي وي چه په کتلو کښ د اندامونو راوتلي ځائیونه معلومېږي. په داسې جامو کښ به اگر چه نمونځ اوشي خو د هغه اندام طرف ته د بل چا د پاره کتل جائز نه دی. (ردُّالمحتار ج ۲، ص ۱۰۳) داسې لباس د خلقو په مخکښ اغوستل منع دي او د زنانه د پاره بَدْرَجَه اُولی [يعني ډیرې زیاتې] منع دی. (بَهَارِ شَرِیعت حصه ۳، ص ۴۲، مدینه المُرشد بريلي شریف) (۵) ځیني زنانه د ململ وغیره نرې څادر په نماځه کښ په سر کوی چه په هغې کښ د وینستو توروالې ځلېږي یا داسې جامې اغوندي چه په هغې کښ د اندامونو رنگ ښکاري، په داسې لباس کښ هم نمونځ نه کیږي.

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چاچہ پہ ما باندې لس ځله دُرود پاک اولوستل الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل کړي. (طبراني)

﴿۳﴾ **اِسْتِقْبَالِ قِبْلَه:** يعني په نمانځه کښ د قِبْلې يعني د کعبې طرف ته مخ کول (۱) نمونځ کولو والا که بې عُذَره قصداً د قِبْلې نه سینه واپوله اگرچه فوراً مخ په قبله شو نمونځ فاسد [يعني مات] شو او که بېلا قصد [يعني بې ارادې] ئې واپوله او په قدر د درې ځله **”سُبْحَنَ اللّٰهُ“** وئيلو د وخت نه مخکښ مخ په قبله شو نو فاسد [يعني مات] نه شو. (اَلْبَحْرُ الرَّائِقُ ج. ۱، ص ۴۹۷، ۲) که صرف مخ ئې د قِبْلې نه واوښتو نو واجب دي چه فوراً د قِبْلې طرف ته مخ کړي او نمونځ به نه ماتېږي، خو بې عُذَره داسې کول مکروه تحریمي دي. (غُنْيَةُ السَّامِعِ ص ۲۲۲ کراچي) (۳) که په داسې ځای کښ ئې چه هلته د قِبْلې د معلومولو څه ذریعه نه وي، نه څوک داسې مسلمان وي چه د هغه نه معلومه کړې شي نو تَحَرِّي اوکړئ يعني سوچ اوکړئ او چه کوم طرف ته مو په قبله کیدو باندې زړه مُطمئن شي هغه طرف ته مخ کړئ ستاسو د پاره هم هغه قبله ده. (اَلْهِدَايَةُ مَعَ فَتْحِ الْقَدِيرِ ج. ۱، ص ۲۳۶، ۴) تَحَرِّي ئې اوکړه او نمونځ ئې اوکړو روستو ورته معلومه شوه چه نمونځ ئې د قبله طرف ته نه وو کړې، نو نمونځ اوشو د بیا راگرځولو حاجت نشته. (فتاویٰ عالمگیری ج. ۱، ص ۶۴، ۵) که یو کس تَحَرِّي اوکړي (يعني د قِبْلې سوچ اوکړي) او نمونځ کوی که بل کس هغه ته اوگوری او هغه هم هغه طرف ته نمونځ کوي نو نمونځ به ئې نه کیږي، د بل د پاره هم د تَحَرِّي کولو حکم دي.

(رَدُّ الْمُحْتَار ج. ۲، ص ۱۴۳)

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَمَ : د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې د دُرُود کثرت کوي، خو که داسې کوي د قیامت په ورځ به زه د هغه شفاعت کوونکې او گواه جوړېږم. (شُعَبُ الْإِيمَانِ)

﴿٤﴾ **وخت:** يعني کوم نمونځ چه کول دي د هغې وخت کيدل ضروري دي. مثلاً د نن مازديگر نمونځ ادا کول دي نو د دې د پاره ضروري دي چه د مازديگر وخت شروع شي که د مازديگر د وخت شروع کيدو نه مخکېنې ئې اوکړو نو نمونځ اونه شو. (غَنِیَّةُ الْمُسْتَطَلِّ ص ۲۲۴) (۱)

عام طور په جُماتونو کېن د نِظَامُ الْاَوْقَات نقشبې زورېندې وي په هغې کېن چه کومه د مُسْتَنْد تَوْقِیت دان مُرْتَب [يعني ترتيب] کړې شوي او د عُلَمَائِ اَهْلِ سُنَّت تصدیق کړې شوي وي، د هغې نه د نمونځونو وختونه معلومولو کېن سهولت وي. (۲) د اسلامي خویندو د پاره د سحر نمونځ په اول وخت کېن ادا کول مُسْتَحَب دي او باقي نمونځونو کېن بهتره دا ده چه د نارینو د جمعې [يعني د امامت] انتظار اوکړي چه کله جمعه اوشي نو بیا د ئې اوکړي. (دُرُ مُخْتَار معه رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۳۰)

درې مکروه وختونه: (۱) د نمر ختلو نه واخله د شل منته روستو پورې (۲) د نمر پریوتو نه شل منته مخکېنې (۳) د نِصْفُ النَّهَار یعنی د صَحْوَه گېزې نه واخله د زوالِ آفتاب پورې [يعنی چه د نمر سترگه د سر په برابري راشي] په دې درې وارو وختونو کېن یو نمونځ هم جائز نه دې نه فرض نه واجب نه نفل نه قضا. خو که د هم هغه ورځې د مازديگر نمونځ ئې نه وو کړې او مکروه وخت شروع شونو او د ئې کړي البته دومره تاخیر [يعني ناوخته کول] حرام دي.

(دُرُ مُخْتَار معه رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۴۰)

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چه په ما باندې یو ځل دُرُود اولوي الله عَزَّوَجَلَّ د هغه د پاره یو قیراط اجر لیکي او قیراط د اُحد د غر همره دي. (عَبْدُ الرَّزَّاق)

که د نماځه په دوران کښ مکره وخت داخل شي نو؟

د نمر پریوتونه کم از کم شل منټه مخکښ د مازدیگر د نماځه سلام گرځول ضروري دي ځنګه چه اعلحضرت امام احمد رضا خان رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ فرمائي چه، د مازدیگر په نماځه کښ چه خومره تاخیر [يعني ناوخته کول] وي غوره دي خو چه د وخت گراحت [يعنی د مکره وخت] نه مخکښ مخکښ ختم شي. “ (فتاویٰ رضویہ شریف جدید، ج. ۵، ص. ۱۵۶)

بیا که هغه احتیاط اوکړو او په نماځه کښ ئې تطویل اوکړو (يعنی دومره ئې اوکد کړو) چه وخت گراحت د نماځه په مینځ کښ راغې نو بیا هم په هغه اعتراض نشته. “ (فتاویٰ رضویہ شریف جدید، ج. ۵، ص. ۱۳۹)

﴿۵﴾ نیت: نیت د زړه پخې ارادې ته وائي. (حاشیة الطحطاوی ص ۲۱۵ کراچی) (۱)

په ژبه نیت کول ضروري نه دي البتہ چه په زړه کښ نیت حاضر وي نو په ژبه ورسره وئیل بهتر دي. (فتاویٰ عالمگیری ج ۱ ص ۶۵) په عربی کښ وئیل هم ضروري نه دي په اردو [پښتو] وغیره یا په هره ژبه کښ ئې وئیلې شي. (مُلَخَّص از دُرُودِ مُخْتَار مع رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۱۱۳) (۲) په نیت کښ په ژبه د وئیلو اعتبار نشته يعنی مَثَلًا که په زړه کښ د ماسپښن نیت وي او په ژبه د مازدیگر لفظ راشی نو بیا هم د ماسپښن نمونځ اوشو. (دُرُودِ مُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۱۱۲) (۳) د نیت ادنی [يعنی وړه درجه] دا ده چه که هغه وخت خوک تپوس اوکړي چه کوم یو نمونځ کوی؟ نو فوراً

فرمانِ مُصطفى ﷺ: كله چه تاسو په رسولانو دُرُود لولئ نو په ما باندې ئې هم لولئ، بيشكه زه د ټولو جهانونو د رب رسول يم. (جَمْعُ الْجَوَامِع)

اوواي. او كه حالت داسې وي چه سوچ به كوي او بيا به ئې وايي نو نمونځ اونه شو. (فتاوى عالميځيري ج. ۱، ص ۶۵) (۴) په فرض نمونځ كښ د فرض نيټ هم ضروري دې مثلاً چه په زړه كښ دا نيټ وي چه د نن ماسپښين فرض نمونځ كووم. (دُرُ مُختار، رَدُّ الْمُحْتَار ج. ۲، ص ۱۱۶) (۵) أَصَح (يعني د ټولو نه زيات صحيح) دا دي چه په نفل، سُنَّت او تراويح كښ مُطلق د نمونځ نيټ كافي دې خو احتياط دا دې چه په تراويح كښ د تراويح يا د سُنَّت وخت نيټ او كړي، او په باقي سُنَّتو كښ د سُنَّت يا د سر كار مدينه ﷺ د مُتَابَعَت (يعني تابعداري) نيټ او كړي، ځكه چه ځيني مَسَائِيح رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى په دې كښ مُطلق د نمونځ نيټ ناكافي گڼري. (مُنِيَةُ الْمُصَلِّي مَعَهُ غُنِيَةُ الْمُسْتَمْلِي ص ۲۴۵) (۶) په نفل نمونځ كښ مُطلق د نمونځ نيټ كافي دې اكره نفل په نيټ كښ نه وي. (دُرُ مُختار، رَدُّ الْمُحْتَار ج. ۲، ص ۱۶۶) (۷) دا نيټ چه مخ مې د كعبې په لور شرط نه دې. (اَيْضاً) (۸) په اِقْتِدَا كښ د مُقتدي داسې نيټ كول هم جائز دي چه كوم نمونځ د امام دې هم هغه نمونځ زما دې. (عالميځيري ج. ۱، ص ۶۶) (۹) د جنازې د نمونځ نيټ دا دې، ”نمونځ [كوم د دې جنازې] د الله د پاره او دُعا د دې مړي د پاره“. (دُرُ مُختار، رَدُّ الْمُحْتَار ج. ۲، ص ۱۲۶) (۱۰) په واجب كښ د واجب نيټ كول ضروري دي او هغه مُعَيَّن هم كړئ مثلاً د عِيْدُ الْفِطْرِ [وړوكي اختر]، عِيْدُ الْأَضْحَى [غت اختر]، كُذَر، د طواف نه پس

فرمان مُصطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: په ما باندې په دُرود لوستو خپل مجلسونه ښکې کړئ ځکه چې ستاسو دُرود لوستل به د قیامت په ورځ ستاسو د پاره نور وي. (فِرْدَوْسُ الْاَخْبَار)

نمونځ (وَاجِبُ الطَّوَّاف) یا هغه نفل نمونځ چې قصداً مو فاسد کړې وو ځکه چې د هغې قضا هم واجب وي. (حاشیة الطحطاوی ص ۲۲۲) (۱۱) سجده شکر اگرچه نفل ده خو په دې کښن هم نیت ضروري دې مثلاً چې په زړه کښن دا نیت وي چې زه سجده شکر ادا کووم. (الدر المختار مع رد المحتار ج ۲، ص ۱۲۰) (۱۲) په سجده سهو کښن هم د ”صاحب نهو الفائق“ په نزد نیت ضروري دې. (ایضاً) یعنې چې هغه وخت په زړه کښن دا نیت وي چې زه سجده سهو کووم.

﴿٦﴾ تکبیر تحریمه: یعنې نمونځ د ”الله اکبر“ وئیلو سره شروع کول ضروري دي. (عالیکیری ج ۱، ص ۶۸)

د ”بسم الله“ د ۷ حروفو په

نسبت د نماځه ۷ فرائض

(۱) تکبیر تحریمه (۲) قیام (۳) قراءت (۴) رکوع (۵) سُجود (۶) قعدۀ اخیرۀ (۷) خُروج بِصُنْعِهِ.

﴿١﴾ تکبیر تحریمه: په حقیقت کښن تکبیر تحریمه (یعنې تکبیر اولی) د نماځه په شرطونو کښن دې خو د نماځه د أفعالو سره بالکل لگیدلې دې ځکه دا د نماځه په شرائطو کښن هم شمارلې شوې دې. (غنیة المستمل ص ۲۵۳) (۱) مقتدي د تکبیر تحریمه لفظ ”الله“ د امام سره اولوستو خو ”اکبر“ ئې د امام نه مخکښ ختم کړو نو نمونځ به نه

فَرَمَانَ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خُوكُ چَه په ما باندې يو ځل دُرُود اولوي الله عَزَّوَجَلَّ د هغه د پاره يو قيراط اجر لري او قيراط د اُخْد د غَر هُمَره دې. (عَبْدُ الرَّزَّاق)

کيږي. (عاليکيري ج. ۱، ص ۶۸، ۲) که امام په رُکوع کښ وو او خوک د تکبيرِ تَحْرِيبه په وئيلو وئيلو کښ په رُکوع کښ شامل شو يعني تکبير هغه وخت ختم شو چه که لاس ښکته کړي نو زنګونو ته به اورسيږي نو نمونځ اونه شو. (خلاصه الفتاوى ج. ۱، ص ۸۳) (په داسې موقع باندې د قاعدې [يعني د طريقې] مطابق مخکښ په ولاړه ولاړه تکبيرِ تَحْرِيبه [يعني الله اکبر] اولولئ د هغې نه پس د الله اکبر په لوستو لوستو کښ په رُکوع کښ لاړشئ، د امام سره که په رُکوع کښ معمولی شان شراکت هم اوشو نو رکعت کښ شامل شو او که ستاسو په رُکوع کښ د داخلیدو نه مخکښ امام ولاړشو نو رکعت لاړو (۳) خوک چه د تکبير په تَلْفُظ وئيلو قادر نه وي مثلاً چارپا وي يا په بله څه وجه ئې ژبه بنده شوي وي نو په هغه باندې تَلْفُظ لازم نه دې، په زړه کښ ئې اراده کافي ده. (تبیین الحقائق ج. ۱، ص ۱۰۹، ۴) که د لفظ الله په ځای الله يا د اکبر په ځای اکبر يا اکبار اولوي نو نمونځ اونه شو بلکه که د دې په معني فاسيده [يعني غلطه معني] پوهيږي او قصداً ئې اولوي نو کافر دې. (مُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَرَج ۲، ص ۱۷۷) د نمونځ کوونکو د زياتې گنډې په صورت کښ شا ته د آواز رسولو والو مُکَبِّرينو [يعني د تکبير وئيوونکو] اکثريت د علم د کمي په وجه نن صبا د ”اکبر“ په ځای ”اکبار“ وائي. دغسی د هغوئي خپل نمونځ هم مات شي او د هغوئي په آواز چه کوم خلق انتقالات کوي يعني د نمانځه ارکان ادا کوي د هغوئي نمونځ هم مات شی. لهذا

فرمانِ مُصطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د قیامت په ورځ به په خلقو کښې ما ته ډیر نږدې هغه وي چا چې په دُنیا کښې به ما باندې زیات درود پاک لوستلی وي. (ترمذی)

د زده کولو نه بغیر کله هم مُکَبِّر جوړیدل نه دی پکار. (۵) که د ورومې رکعت په رُکوع کښې شامل شو نو د **تکبیر اُولی** فضیلت حاصل شو. (عالمگیری ج ۱، ص ۶۹)

﴿۲﴾ **قیام:** (۱) د کمی طرف ته د قیام حد دا دې چې که لاس ښکته اوغروي نو چې زنگونو ته نه رسیږي او پورا قیام دا دې چې سیده [یعني بالکل نیغ] اودریږي. (دُرِّمُخْتَار، رَدُّالْمُحْتَار ج ۲ ص ۱۶۳) (۲) قیام د دومره وخته پورې دې د څومره وخته پورې چې قِراءت دې. په قدر د فرض قِراءت قیام هم فرض، په قدر د واجب واجب او په قدر د سُنَّت سُنَّت دې. (ایضاً)

(۳) په فرضو، وترو، دواړو اخترو کښې او د سحر په سُنَّتو کښې قیام فرض دې. که د صحیح عُذر نه بغیر څوک دا نمونځونه په ناسته ادا کړي نو اُو نه شو. (ایضاً) (۴) په اودریدو کښې صرف لږ تکلیف کیدل عُذر نه دې بلکه قیام به هله ساقط [یعني معاف] کیږي چې کله نهشی اودریدې یا سجده نه شي کولې یا په اودریدو یا سجده کولو کښې ئې زخم بهیږي یا ئې په اودریدو کښې څاڅکې راځي یا ئې څلورمه حصه ستر ښکاره کیږي یا د قِراءت نه مجبور مَحْض کیږي [یعني د اودریدو په وجه قِراءت نه شي کولې]، هم دغه شان اودریدې شي خو په دې وجه ئې مرض زیاتېږي یا به په ډیر وخت کښې ښه کیږي یا ورته ناقابل برداشت تکلیف کیږي نو په ناسته د ئې اوکړي.

فرمان مُصطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَمَ: د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې په کثرت سره درود لولئ ځکه چه ستاسو دُرد ما ته وړاندې کولې کيږي. (طبراني)

(عُنَيْتُ السَّيْلِ ص ۲۵۸) (۵) که د همسا (يا تاپوره)، يا د خدمتگار په زور يا ديوال ته په ډډه لگولو ادریدې شي نو فرض ده چه په ولاړه ئې ادا کړي. (عُنَيْتُ السَّيْلِ ص ۲۵۸) (۶) که صرف دومره اودریدې شي چه په ولاړه ولاړه تکیږ تخریبه وئیلې شي نو فرض ده چه په ولاړه الله اکبر اولوي او که بيا نور نه شي اودریدلې نو کښیناستې شي. (عُنَيْتُ السَّيْلِ ص ۲۵۹)

خبردار! ځيني خلق د معمولي تکليف (يا زخم) په وجه فرض نمونځونه په ناسته کوي هغوئ د په دې حکم شرعي سوچ [او فکر] اوکړي، څومره نمونځونه ئې چه په اودریدو د قدرت لرلو باوجود په ناسته ادا کړی وی هغه راگرځول [یعنی د وباره کول] فرض دی. هم دغه رنگ که هسې خو نه شو اودریدې خو د همسا يا ديوال يا د انسان په زور اودریدې شو خو په ناسته ئې کړی وی نو د هغوئ نمونځونه هم نه دی شوی د هغې راگرځول فرض دی. (مُلَخَّصُ از بَهَارِ شَرِيعَت ج ۳، ص ۶۴.

مدینه الرشید بريلي شریف) د زنانه د پاره هم دا حکم دې هغوئ هم بغیر د شرعي اجازت نه په ناسته نمونځونه نه شی کولې.

په ځيني جُماتونو کښ د گرسو انتظام هم وی، ځيني بوډاگان وغيره په هغې په ناسته نمونځ کوی حالانکه په خپلو ښپو راغلی وی، د نماځه نه پس په ولاړه ولاړه خبرې اترې هم اوکړی. داسې خلق که بغیر د اجازت شرعي نه په ناسته نمونځونه کوی نو د هغوئ نمونځونه به نه

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د قیامت په ورځ به په خلقو کښ ما ته ډیر نږدې هغه وي چا چې په دُنیا کښ په ما باندې زیات درود پاک لوستلی وي. (ترویجی)

کیري. (۸) که په ولاړه د ادا کولو قدرت لری نو بیا هم نفل په ناسته کولې شی خو په ولاړه کول افضل دی ځکه چې د حضرت سیدنا عبدالله بن عمرو رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ نه روایت دې چې، رَحْمَتِ عَالَم، نُوْرِ مُجَسَّم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ارشاد فرمائیلي دې چې: په ناسته د ادا کولو والا نمونځ په ولاړه باندې د نمونځ کوونکي په نیمه (یعنی نیم ثواب) دې. (صحیح مُسلم ج ۱، ص ۲۵۳) البته که د عُذر [یعنی مجبوري] په وجه ئې په ناسته اوکړی نو په ثواب کښ به کمې نه راځي. دا نن صبا چې کوم عام رواج جوړ شوې دې چې نفل په ناسته کوی، په ظاهره داسی ښکاری چې شاید په ناسته کول غوره گنړی که داسې وی نو د هغوی خیال غلط دې. د وترو نه پس چې کوم دوه رکعاته نفل دي د هغې هم دا حکم دې چې په ولاړه اد کول غوره دی.

(بهار شریعت ج ۲، ص ۱۴، مدینة الرشید بریلین شریف)

﴿۲۳﴾ قِرَاءَت: (۱) قِرَاءَت دې ته وائي چې تمام حُرُوف د مَخْرَجو سره ادا کړې شی او هر حَرْف د بل نه په صحیح طور مُمتاز (یعنی جُدا ښکاره) شی. (عالمگیری ج ۱، ص ۲۹) (۲) پټ لوستلو کښ هم دا ضروری ده چې پخپله ئې واوری. (غُنِيَّةُ الْمَسْتَمِلِ ص ۲۷۱) (۳) او که حُرُوف خو ئې صحیح ادا کړل خو دومره په قلاړه چې پخپله ئې وا نه اوریدل او څه رُکاوټ مثلاً شور و غوغا یا ثَقَلِ سَمَاعَت (یعنی په زوره د اوریدو مرض) هم نه وی نو نمونځ اُو نه شو. (عالمگیری ج ۱، ص ۶۹) (۴) اگر چې پخپله اوریدل ضروری

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: د هغه کس پوزه ډ په خاورو خړه شي چه د چا په مخکښ زما ذکر اوشي او هغه په ما درود پاک او نه لولي. (ترمذي)

دی مگر دا احتیاط هم پکار دې چه په سِرِّی (یعنی پټ قِرَاءَت والا) نمونځونو کښ د قِرَاءَت آواز نورو ته اونه رسی، هم دا رنگ په تسبیحاتو وغیره کښ هم خیال ساتئ (۵) د نماڅه نه علاوه هم چه کوم حائ کښ څه وئیل یا لوستل مقرر کړې شوی دی د هغې نه هم دا مُراد دې چه کم نه کم دومره آواز وی چه پخپله ئې اوریدې شی مثلاً په طلاق ورکولو کښ، [د غلام یا وینځی] په آزادولو کښ. او [هُم دغسې] د خاړوی په حلالولو کښ د الله عَزَّوَجَلَّ نوم وئیلو کښ دومره آواز ضروری دې چه پخپله ئې اوریدې شی. (ایضاً) درود شریف وغیره وظیفې لوستلو کښ هم کم نه کم دومره آواز پکار دې چه پخپله ئې اوریدې شی، هله به لوستل گنرلې شي. (۶) مُطلقاً یو آیت لوستل د فرضو په دوه رکعتو کښ او د وِترو او سُننو او د نفلو په هر رکعت کښ په امام او مُنفرد (یعنی یواځې نمونځ کولو والا) باندې فرض دي. (مراق الفلاح مع حاشیة الخطاوی ص ۲۲۷) (۷) د مُقتدی د پاره په نماڅه کښ قِرَاءَت کول جائز نه دي نه سورةُ الْفَاتِحَه لوستل او نه آیت. نه په سِرِّی (یعنی پټ قِرَاءَت والا) نمونځ کښ او نه په جَهْرِی (یعنی دا وچت آواز قِرَاءَت والا) نماڅه کښ. د امام قِرَاءَت د مُقتدی د پاره هم کافی دې. (مراق الفلاح مع حاشیة الخطاوی ص ۲۲۷) (۸) که په فرضو کښ ئې بالکل قِرَاءَت اونکړو یا ئې صرف په یو رکعت کښ اوکړو نو نمونځ فاسد شو. (عالمگیری ج ۱ ص ۶۹) (۹) په فرضو کښ ډ په قلاړه قلاړه

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: کوم خلق چه د خپل مجلس نه د الله عَزَّوَجَلَّ د ذکر او په نبي باندې د درود شريف لوستلو نه بغير پاخيدل نو هغه د بدبوداره مُردار نه پا خيدل. (شُعَبُ الْإِيمَانِ)

قِرَاءَت کوی او په تراویح کښ په درميانه انداز کښ، او د شپې په نفلو کښ د زر زر لوستلو اجازت دې خو داسې د ئې لَوَلی چه بنده پرې پوهیږي یعنی د کم نه کم مد چه کومه درجه قاريانو مُقرره کړي ده هغه د ادا کوی گنی حرام دی، ځکه چه په ترتیل سره (یعنی په قلاړه قلاړه) د قرآن لوستلو حکم دے. (دُرِّ مُخْتَار. رَدُّ الْمُحْتَار ج ۱ ص ۳۶۳) د نن صبا اکثر حافِظان خو داسی قرآن لولی چه د مد ادا کیدل خو لږې خبره ده. د یَعْلَمُونَ تَعْلَمُونَ نه سوا په بل لفظ څوک نه پوهیږي او نه صحیح چه فلانکې ئې دومره زر زر لولی! حالانکه قرآن مجید په دې حُرُوف ادا کوی بلکه په تادی کښ الفاظ خوری او په دې خبره فخر کیږی طریقه لوستل حرام او سخت حرام دی.

(بَهَارِ شَرِيعَت ج ۳، ص ۸۶، ۸۷. مَدِیْنَةُ الْمُرْشِد بريلي شريف)

د حُرُوفو صحیح ادائیګي ضروری ده

اکثر خلق په ط، ت، س، ص، ث، ا، ع، ه، ح، ض، ظ کښ هیڅ فرق نه کوی. یاد ساتئ که د حُرُوفو بدلیدلو سره معنی فاسد شوه نو نمونځ به نه کیږی. (بَهَارِ شَرِيعَت حصه ۳، ص ۱۰۸ مکتبه رَضَوِيَّة) مثلاً که چا په سُبْحَنِ رَبِّي الْعَظِيم کښ د عَظِيم په ځای عَزِيم (یعنی د ظ په ځای ئې ز) اولوستله نو نمونځ ئې مات شو لِهَذَا څوک چه ”عظیم“ صحیح نه شی ادا کولې نو هغه د سُبْحَنِ رَبِّي الْكَرِيم لولي.

(قانونِ شَرِيعَت حصه اول ص ۱۱۹، فرید بُک سِتَال لاهور)

فَرَمَانِ مُصْطَفَى (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم): څوک چه په ما باندې په ورځ کښې پنځوس ځله درود پاک اولوي د قيامت په ورځ به زه د هغه سره مُصَافَحَه کووم (يعني لاس مِلَاوُوم). (ابن بَشکوال)

خبردار خبردار!

څوک چه حُرُوف صحيح نه شی ادا کولې د هغه د پاره لږ ساعت مشق [يعني لږ ساعت کوشش] کول کافی نه دي بلکه لازم دي چه د دی د زده کولو د پاره شپه او ورځ پوره کوشش کوی او که صحيح لوستلو والا پسې نمونځ کولې شی نو فرض دی چه په هغه پسې ئې کوی يا د هغه آيتونه لولې چه د کومو حُرُوف صحيح ادا کولې شی. او که دا دواړه طريقي نه شي کيدې نو په زمانه کوشش کښې به (يعنی چه تر څو کوشش کوی نو) د ده خپل نمونځ اوشی. نن صبا ډير خلق په دې مرض کښې اخته دی چه نه هغوی ته صحيح قرآن لوستل ورځی او نه د زده کولو کوشش کوی. ياد ساتئ داسې نمونځونه برباديږی. (مُلَخَّصٌ اَزْ بَهَارِ شَرِيعَتِ جُزْء ۳، ص ۱۱۶) چا چه شپه او ورځ کوشش اوکړو خو په زده کولو کښې ناکام شو څنگه چه ځینی خلق صحيح حُرُوف هډو ادا کولې نه شی د هغه د پاره لازم دی چه شپه او ورځ د زده کولو کوشش کوی او په زمانه کوشش کښې هغه معذوره دې د هغه خپل نمونځ به اوشی خو د صحيح لوستلو والا امامت نه شی کولې. او که کوشش هم نه کوی نو پخپله د هغه نمونځ هم نه کيږی نو د بل به په هغه پسې څنگه اوشی!

(ماخوذاز فتاویٰ رَضَوِيّه ج ۶، ص ۲۵۴، رَضَا فَاؤنډيشن لاهور)

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: د قِيَامَت په ورځ به په خلقو کښن ما ته ډير نيزدې هغه وي چا چه په دُنيا کښن په ما باندې زيات درود پاک لوستلي وي. (ترمذي)

مَدْرَسَةُ الْمَدِينَةِ

خوږو خوږو اسلامي ورونړو! تاسو به د قِرَاءَت د أَهَمِّيَّت اندازه په ښه شان لگولی وی. واقعي کوم مسلمان چه په صحيح طريقه قُرآن شريف لوستل نه زده کوی هغه غټ بدنصبيه دې. **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ** د تبليغ قُرآن و سُنَّت د عالمکير غير سياسي تحريك ”دَعْوَتِ اِسْلَامِي“ بيشميره مدرسي په نوم د ”مَدْرَسَةُ الْمَدِينَةِ“ قائمي دي په دې کښن مدني ماشومانو [يعني وړو هلکانو او وړو جينکو] ته د قُرآن پاک د حِفْظ و ناظره مُفَت تعليم ورکولې کيږي. او بالغانو ته عام طور د ماسخُتن د نماځه نه پس د حُرُوفو د صحيح ادائيگي زده کولو سره سره د سُنّتو تربيت ورکولې کيږي. کاش چه! د قُرآن مجيد تعليم کور په کور عام شي. کاش چه! هر هغه اسلامي ورور چا ته چه صحيح قُرآن شريف لوستل زده وي هغه نورو اسلامي ورونړو ته زده کول شروع کړي. چه اسلامي خويندې هم داسې اوکړي يعنی چه کومو ته په صحيح طريقه لوستل زده وي هغه ئي نورو اسلامي خويندو ته وائي. او چه چا ته نه وي زده هغه ئي د دوي نه زده کړي. **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ** بيا خو به هر طرف ته د تعليم قُرآن سپرلې راشي او د زده کولو والو او نورو ته د زده کولو والو د پاره به د ثواب انبارونه جوړ شي.

فَرَمَانِ مُصْطَفَى ﷺ: چا چه په ما باندې يو ځل دُرُود شريف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه باندې لس رحمتونه را ليري او د هغه په اعمال نامه کښ به لس نيکي لیکي. (تَرْمِذِي)

يې په آرزو تعليم قرآن عام هو جائے

تلاوت شوق سے کرنا ہمارا کام ہو جائے

دا مې ارمان دې چه تعليم د قرآن عام شي

تلاوت هُم د قرآن هر طرف ته عام شي

﴿٤﴾ رُكُوع: دومره ښکته کيدل چه که لاسونه اوغزوی نو زنگونو

ته اورسی، دا د رُكُوع ادنیٰ [يعني وره] درجه ده. (دُرُْمُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۱۶۶)

او پوره دا ده چه ملا بالکل سيده پرته خوره کړی. (حَاشِيَةُ الطَّحْطَاوِي ص ۲۲۹)

د سلطانِ مَكَّةُ مُكْرَمَه، تاجدارِ مدينه مُنَوَّره ﷺ

فرمانِ عَظَمَتِ نِشان دې، الله عَزَّوَجَلَّ د بنده د هغه نمونځ طرف ته

نظر نه فرمائي په کوم کښ چه د رُكُوع او د سَجْدو په مينځ کښ

ملا سيده نه کړی. (مُسْنَدُ اِمَامِ أَحْمَد بِنِ حَنْبَل، ج ۳، ص ۲۱۷، حديث ۱۰۸۰۳، دار الفکر بيروت)

﴿٥﴾ سُجُود: (۱) د سلطانِ مَكَّةُ مُكْرَمَه تاجدارِ مدينه مُنَوَّره

ﷺ فرمانِ عَظَمَتِ نِشان دې، ما ته حُکم اوشو چه

په ووه هډوکو سَجْده کووم، مخ او دواړه لاسونه او دواړه زنگونان او

دواړه پښې او دا حُکم راته اوشو چه جامې او ويښته نه راتولووم.

(صحيح مُسْلِم، ج ۱۳، ص ۱۹۳) (۲) په هر رکعت کښ دوه ځله سَجْده کول فرض

دی. (دُرُْمُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۱۶۷) (۳) په سَجْده کښ تندې جوخت لگيدل

ضروری دی. د جوخت لگيدو معنی دا ده چه د زمکې سختی

فرمان مُصطفى ﷺ: چا چه په ما باندې لس ځله سحر او لس ځله مانېام درود پاک اولوستل د قیامت په ورځ به هغه ته زما شفاعت نصیب کيږي. (مَجْمَعُ الزَّوَادِ)

محسوسه شی که چا داسې سجده اوکړه چه تندې ئې جوخت او نه لگیدو نو سجده او نه شوه. (عالمگیري ج. ۱، ص ۷۰) (۴) که په څه نرم څیز مثلاً په گڼیا (لکه د باغ کبل وغیره) مالوچو یا قالین (CARPET) وغیره باندې ئې سجده اوکړه نو که تندې ئې جوخت اولگیدو یعنی دومره چه که نور زور ورکوی نو نه دباویری نو سجده به اوشی گنی او به نه شي. (تبیین الحقائق ج. ۱، ص ۱۱۷) (۵) نن صبا په جُحاتونو کښ د کارپيټ (یعني قالین) خورلو رواج جوړ شوې دې (بلکه په ځینی ځایونو کښ خو د کارپيټ نه لاندې فوم هم خوروی) په کارپيټ باندې د سجده کولو په وخت کښ د دې خبرې خاص خیال ساتل پکار دي چه تندې په ښه طریقه جوخت اولگی گني نمونځ به نه کيږی او که د پوزې هډوکې زور نه شو نو نمونځ به مکروه تحریمی واجب الإعادة [یعني بیا کول] وی. (مُلَفَّصُ از بَهَارِ شَرِيعَتِ جُزْء ۳ ص ۷۱) په کمانی داره (یعني د اسپرنګ والا) سیټ [وغیره] باندې تندې سم جوخت نه لکی لَهذا نمونځ پرې نه کيږی. (ایضاً)

د کارپيټ [یعني قالین] نُقصانات

یو خو د کارپيټ [یعني قالین] په وجه په سجده کښ مُشکلات وی، بله دا چه په صحیح معنو کښ د هغې صفائی نه شی کیدې په دې وجه پکښ گرد وغیره جمع کيږی او جراثیم پکښ پیدا کيږی، په سجده کښ د ساه په ذریعه جراثیم او گرد وغیره جسم ته

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: د چا په خوا کښې چې زما ذکر اوشو او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه جفا اوکره. (عَبْدُ الرَّزَّاقِ)

داخليږي، د کاريپټ ذرات چې دننه لاړ شي نو په سځي کښې د نڅښتو په صورت کښې مَعَاذَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ د کينسر خطر پيدا کيږي. پير ځل داسې اوشي چې ماشومان په کاريپټ باندې اُلټي يا بول وغيره اوکړي، منبرکان او چرمبنکي پرې پچې اوکړي. د کاريپټ د ناپاکه کيدو په صورت کښې عام طور څوک د پاکولو زحمت هم نه کوي. کاش چې! د کاريپټ د خورولو رواج بالکل ختم شي.

د ناپاکه کاريپټ د پاکولو طريقه

د کاريپټ [يعني قالين] ناپاکه حصه يو ځل اووينځي او زورپند ئې کړي تر دې چې اوبه خڅيدل ترې بند شي. بيا ئې دوباره اووينځي او زورپند ئې کړي تر دې چې اوبه خڅيدل ترې بند شي بيا ئې په دريم ځل اووينځي او زورپند ئې کړي چې کله ترې اوبه خڅيدل بند شي نو پاک به شي. دري، خپلي او د خاورې هغه لوبښي وغيره په کومو کښې چې اوبه جذب کيږي، [دا څيزونه] هم په دې طريقه پاکوي. که ناپاکه کاريپټ يا کپړه وغيره په روانو اوبو کښې (مثلاً په درياب يا نهر کښې يا د تل نه لاندې) دومره وخته پورې اېښودې پرېږدي چې غالب گمان مو اوشي چې اوبو نجاست اوبهيوو [يعني لرې کړو] نو بيا به هم پاک شي. که په کاريپټ ماشوم بول اوکړي نو په هغه ځای

فرمانِ مصطفیٰ ﷺ: د چا په خوا کښې چه زما ذکر اوشو او هغه په ما درود پاک او نه لوستو هغه په خلقو کښې ډیر زیات شوم دې. (الترغیب والترهیب)

باندي د اوبو شیندلو سره هغه نه پاکېږي! یاد ساتئ! چه د یوې ورځې د ماشوم او ماشومې واړه بول هم ناپاکه وی. (د تفصیلی معلوماتو د پاره د بهار شریعت حصه ۲ اولولئ)

﴿٦﴾ **قَعْدَةُ آخِرَةٍ**: یعنی د نماز څه د رکعتونو د پوره کیدو نه پس دومره ساعته پورې کښیناستل چه پوره تَشَهُّد (یعنی التَّحِيَّات) د رَسُوْلُهُ پورې پوره اولوستلې شی فرض دي. (عالمگیری ج ۱، ص ۷۰) د څلورو رکعتو په فرضو کښې ئې که د څلورم رکعت نه پس قَعْدَةُ اُونُکړه نو چه تر څو ئې د پینځم رکعت سجده نه وي کړې نو کښیناستل پکار دي، او که د پینځم سجده ئې اوکړه یا په سحر کښې په دویم رکعت کښې نه وو ناست او د دریم سجده ئې اوکړه یا په ماښام کښې په دریم نه وو ناست او د څلورم سجده ئې اوکړه په دې ټولو صورتونو کښې فرض باطل شو. د ماښام نه علاوه د په نورو نمونځونو کښې یو یو رکعت نور زیات کړی. (غُنْيَةُ الْمُسْتَمْلِي ص ۲۸۴)

﴿٧﴾ **خُرُوجُ بِصُنْعِهِ**: یعنی د قَعْدَةُ آخِرَةٍ نه پس سلام یا خبرې اترې وغیره څه داسې فعل قَصْدًا (یعنی ارادتاً) کول چه هغه د نمونځ نه ویدستل کوی. خو که د سلام نه بغیر څه بل فعل قَصْدًا اوکړې شو نو نمونځ به واجبُ الإِعادَه [یعنی بیا کول واجب] وی. او که بې اراده څه داسې فعل اوکړې شو نو نمونځ باطل شو. (غُنْيَةُ الْمُسْتَمْلِي ص ۲۸۶)

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ اٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چه په ما د جُمُعې په ورځ درود شریف لولي زه به د قیامت په ورځ د هغه شفاعت کووم. (کنز العمال)

د نماځه تقریباً ۳۰ واجبات

(۱) په تَكْبِيرِ تحریمه کښ لفظ ”اللَّهُ اكْبَر“ لوستل (۲) د فرضو د دریم او څلورم رَكَعَت نه علاوه باقی د ټولو نمونځونو په هر رَكَعَت کښ اَلْحَمْدُ لوستل، سورت شاملول یا د قرآن مجید یو غټ آیت چه هغه د درې وړو آیتونو برابر وی یا درې وړو [یعني مختصر] آیتونه لوستل (۳) اَلْحَمْدُ د سورت نه مخکښ لوستل (۴) د اَلْحَمْدُ او د سورت په مینځ کښ د ”آمین“ او ”بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ“ نه علاوه بل څه نه لوستل (۵) د قِرَاءَت نه فوراً پس رُکوع کول (۶) د یوی سَجْدې نه پس بِالترتیب بله سجده کول (۷) په تَعْدِیل ارکان یعنی رُکوع، سَجْدو، قومه او جَلسه کښ کم نه کم د یو ځل ”سُبْحَنَ اللّٰه“ لوستو په مقدار حصاریدل (۸) د قومه یعنی رُکوع نه نیغ اودریدل. (ځینی خلق ملا سمه نه نیغوی دغسې د هغوی واجب پاتې شی) (۹) جَلسه یعنی د دوه سَجْدو په مینځ کښ بالکل نیغ کښیناستل. (ځینی خلق د تادی په وجه د سم نیغ کښناستلو نه مخکښ په دویمه سَجده کښ لاړ شی دغسې د هغوی واجب پاتې شی که هر څومره تادی مو وی نیغ کښیناستل لازمی دی گني نمونځ به مو مکروه تحریمی واجب الإعادة وی) (۱۰) قَعْدَةُ اُولی واجب ده اگر که نفل نمونځ وي (د اصل د نفلو هره قَعده، ”قَعْدَةُ

فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : چاہے پہ ما یو خل درود شریف اولوستو اللہ عَزَّوَجَلَّ بہ پہ ہغہ لس رحمتونہ نازل فرمائی. (مُسلِم)

اخیرہ“ دہ او فرض دہ. کہ قعدہ ئی اونکرہ او پہ ہیرہ اودریدو نو تر خو ئی چہ د ہغہ رَکعت سجدہ نہ وی کری، را او دِ گرخی او سجدہ سَهُو دِ اوکری.“ (بہارِ شریعت حصہ ۴، ص ۵۲، مدینۃ المُرشد بریلی شریف) کہ د نفلو د دریم رکعت سجدہ ئی اوکریہ نوخلور د پورہ کری او سجدہ سَهُو دِ اوکری. سجدہ سَهُو خُکہ واجب شوہ چہ اگرچہ پہ نفلو کنب د ہر دہ رکعتو نہ پس قعدہ فرض دہ خو د دریم یا پیننخم (عَلٰی هٰذَا الْقِيَاسِ) رَکعت سجدہ کولو نہ پس قعدہ اولی د فرض پہ خائی واجب شوہ. (مُلَخَّصًا طحاوی، ص ۴۶۶) (۱۱) پہ فرض، وتر او سُنَّتِ مُؤکدہ کنب د تَشْہِدُ (یعنی التَّحِيَّات) [یعنی عَبْدُہٗ وَرَسُولُہٗ] نہ پس نور خہ نہ زیاتول (۱۲) پہ دوارو قعدو کنب ”تَشْہِدُ“ پورہ لوستل. کہ یو لفظ ہم پاتی شو نو واجب بہ ترک شی او سجدہ سَهُو بہ واجب شی (۱۳) د فرض، وتر او سُنَّتِ مُؤکدہ پہ قعدہ اولی کنب ئی کہ د تَشْہِدُ نہ پس پہ بی خیالی کنب اَللّٰہُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ یا اَللّٰہُمَّ صَلِّ عَلٰی سَیِّدِنَا اولوستل نو سجدہ سَهُو واجب شوہ او کہ قصداً ئی اولوستل نو نمونخ دوبارہ کول واجب شو. (دُرِّمُختار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۲۶۹) (۱۴) دوارو طرف تہ سلام گرخولو کنب لفظ ”السَّلَامُ“ وئیل دوارہ خل واجب دی. لفظ ”عَلَيْکُمْ“ واجب نہ بلکہ سُنَّتِ دِی (۱۵) پہ وِتر و کنب تَکبِیرِ قُنُوتِ لوستل (۱۶) پہ وِتر و کنب دُعائے قُنُوتِ لوستل (۱۷) د اختر و شپہر تَکبِیرونہ

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: چا چه په کتاب کښې په ما باندې درود پاک اولیکلو ترڅو پورې چه زما نوم په هغې کښې وي فرښتي به د هغه دپاره بخښنه غواړي. (طبراني)

(۱۸) په اخترو کښې د دویم رُکعت تکبیر رُکوع او د هغه تکبیر د پاره لفظ ”الله اکبر“ لوستل (۱۹) په ”جهری نمونخ“ مثلاً د ماښام او ماسختن په اول او دویم رُکعت او د سحر او د جُمعي، د اخترو او د تراویح او د رَمَضان شریف د وترو په هر رُکعت کښې امام لره په جهر (يعنی په دومره اوچت آواز کښې چه کم از کم درې سړي ئې اوریدي شی) قِرَاءت کول (۲۰) په غیر جهری نمونخونو (مثلاً ماسپښین او مازدیگر) کښې پټ قِرَاءت کول (۲۱) د هر فرض او واجب په خپل خای کیدل (۲۲) رُکوع په هر رکعت کښې صرف یو ځل کول (۲۳) سجده په هر رکعت کښې صرف دوه ځله کول (۲۴) د دویم رُکعت نه مخکښ قعدة نه کول (۲۵) د څلورو رکعتو والا نمونخ په دریم رُکعت قعدة نه کول (۲۶) که آیت سجده ئې لوستلې وی نو سجده تلاوت کول (۲۷) که سجده سهُو واجب شوی وی نو سجده سهُو کول (۲۸) دوه فرضو یا دوه واجبو یا د فرض او واجب په مینځ کښې د درې تسبیح په قدر (يعنی د درې ځله ”سُبْحَنَ اللهُ“ وئیلو په مقدار) وقفه نه کیدل (۲۹) امام چه کله قِرَاءت کوي که هغه په اوچت آواز وي او که په قلاره [يعنی پټ] وي د مُقتدي خاموشه اوسیدل (۳۰) د قِرَاءت نه علاوه په ټولو واجباتو کښې د امام پیروی کول.

(دُرُ مُختار، رَدُّ الْمُحتار ج ۲، ص ۱۸۱، عالمگیری ج ۱، ص ۷۱)

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: په ما باندې درود شريف لولئ الله عَزَّوَجَلَّ به په تاسو رحمت راليري. (ابن عدي)

د نماځه تقريماً ۹۶ سُنْتونه

د تَكْبِيرِ تَحْرِيمه سُنْتونه

(۱) د تَكْبِيرِ تَحْرِيمه د پاره لاسونه اوچتول (۲) د لاسونو گوټې په خپل عام حال (Normal) پرېښودل، يعني مه ئې بالکل يو ځای کوئ او مه ئې په زور نيغوی (۳) د لاسو ورغوي او گوټې مخ په قبله کول (۴) د تَكْبِير [يعني الله اَكْبَر وئيلو] په وخت کښ سر نه ټيټول (۵) د تَكْبِير [يعني د الله اَكْبَر] شروع کولو نه مخکښ دواړه لاسونه غوړونو ته پورته کول (۶) په تَكْبِير قُنُوت او (۷) د اخترو په تَكْبِيراتو کښ هم دا سُنْتونه دي. (دُرِّمُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۲۰۸) (۸) د امام په اوچت آواز کښ الله اَكْبَر (۹) سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ او (۱۰) سلام وئيل (د حاجت نه زيات آواز اوچتول مکروه دي). (رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۲۰۸) (۱۱) د تَكْبِير نه پس فوراً لاسونه ترل سُنَّت دي (ځينې خلق د تَكْبِير اولی نه پس لاسونه زوړند کړي يا څنگلې شا طرف ته زنګولو نه پس لاسونه تړي د هغوی دا فعل د سُنْتو خلاف دي). (دُرِّمُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۲۲۹)

د قيام سُنْتونه

(۱۲) نارينه د د نامه نه لاندې د بنی لاس ورغوي د گڅ لاس د مړوند په جوړ باندې او کچي گوته او غټه گوته د مړوند په يو اړخ او په بل اړخ او باقي گوټې د لاس د مړوند په شا کېږدي. (غُنْيَةُ الْمُسْتَمِلِ ص ۲۹۴)

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چہ پہ ما یو خل درود شریف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ بہ پہ هغه لس رحمتونه نازل فرمائي. (مُسْلِم)

(۱۳) مخکنس ثناء (۱۴) بیا تَعَوُّذ یعنی اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ
 لوستل (۱۵) بیا تَسْبِيْهٍ یعنی بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ لوستل (۱۶) دا
 درې واړه د یو بل نه فوراً پس لوستل (۱۷) دا ټول په قلاړه [یعنی پټ]
 لوستل. (دُرِّمُخْتَار، رَدُّ الْمَحْتَار ج ۲، ص ۲۱۰)، (۱۸) اَمِيْن لوستل (۱۹) دا هم په پټ
 لوستل (۲۰) د تکبیر اولی نه فوراً پس ثناء لوستل. (ایضاً) (په نمازخانه
 کښ تَعَوُّذ او تَسْبِيْه د قِرَاءَت تابع دي او مُقْتَدی لره قِرَاءَت نشته لهدا
 تَعَوُّذ او تَسْبِيْه هم د مُقْتَدی د پاره سُنَّت نه دي. خو که د کوم مُقْتَدی
 نه کوم یو رکعت تلې وی نو هغه د خپل باقی رُکْعَت ادا کولو په
 وخت کښ دا دواړه اولوی. (اَلْهِدَايَه مَعَ فَتْحِ الْقَدِيْرِ ج ۱، ص ۲۵۳) (۲۱) تَعَوُّذ صرف
 په اوّل رُکْعَت کښ دې او (۲۲) تَسْبِيْه د هر رُکْعَت په شُرُوع کښ
 سُنَّت ده. (عَالِيْگِيْرِ ج ۱، ص ۸۴)

د رُکُوع سُنَّتونه

(۲۳) د رُکُوع دپاره اَللهُ اَكْبَر لوستل. (اَلْهِدَايَه مَعَ فَتْحِ الْقَدِيْرِ ج ۱، ص ۲۵۷) (۲۴) په
 رُکُوع کښ درې ځله سُبْحٰنَ رَبِّيَ الْعَظِيْم لوستل (۲۵) د نارینه دپاره
 زنگڼونه په لاسو کښ نیول او (۲۶) گوټې ښې فراخه ساتل (۲۷) په
 رُکُوع کښ ښې نیغې ساتل (ځینی خلق ښې د کمان په شان کږې کړي
 دا مکروه دي). (عَالِيْگِيْرِ ج ۱، ص ۷۴) (۲۸) په رُکُوع کښ ملا بالکل سیده خوره
 پکار ده تر دې چه که د اوبو پیاله ئې په ملا کیښودې شی چه

فرمانِ مُصطفى ﷺ: چا چه په ما باندې د جُمعې په ورځ ۲۰۰ ځله دُرود شريف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو گناهونه به مُعاف شي. (کنزُ الْعَمَال)

اودريږي [يعني نه اوږی]. (مراق الفلاح مع حاشية الطحطاوى ص ۲۶۶)، (۲۹) په رُكوع كښ چه سر ښكته پورته نه وی، چه د ملا په سمي كښ وی. ”سرکارِ مدينه ﷺ فرمائي: د هغه نمونځ ناكافي دې (يعني كامل نه دې) څوك چه په رُكوع او سُجود كښ ملا نه سيده كوی.“ (أَسْتَنْ الْكُبْرَى ج ۲، ص ۱۲۶، دَا الْكُتُبِ الْعِلْمِيَةِ بِرُوت) سرکارِ مدينه ﷺ فرمائي: ”رُكوع او سُجود پوره كوی ځكه چه قسم په خُدائے عَزَّوَجَلَّ! زه تاسو خپل شاه وینم“. (مُسْلِم شريف ج ۱، ص ۱۸۰)، (۳۰) بهتره داده چه د الله اكبر په لوستو لوستو كښ رُكوع كښ لاړ شى يعنى چه كله د رُكوع د پاره ښكته كيدل شروع كړى [نو الله اكبر د شروع كړى] او په ختم رُكوع [يعني چه رُكوع كښ پوره ښكته شى نو] تَكْبِير د ختم كړى. (عَالِيْ كَبْرِ ج ۱، ص ۶۹) د دې مَسَافَت [يعنى فاصلې] پوره كولو د پاره د د الله لام اوكد لولى د اكبر ب وغيره يو حرف د هم نه اوكدوى. (بَهَارِ شَرِيعَتِ ج ۳، ص ۷۲، مَدِينَةُ الْبُرْهَانِ بِرَبْلِي شَرِيف) كه الله يا اكبر يا اكبار ئې اولوستو نو نمونځ به فاسد [يعني مات] شي. (دُرُ مُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۱، ص ۲۳۲)

د قَوْمَه سُنْتونه

(۳۱) د رُكوع نه چه كله پاشى نولاسونه زورپند كړئ (۳۲) د رُكوع نه په پورته كيدو كښ د امام د پاره سَبَّحَ اللهُ لِمَنْ حَمْدُهُ لوستل. (۳۳) د مُقْتَدَى د پاره اَللّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْد لوستل (۳۴) د مُنْفَرِد

فرمانِ مُصْطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چہ پہ ما باندې یو خُل دُرود شریف اولوستو اللہ عَزَّوَجَلَّ بہ پہ ہغہ باندې لس رَحْمَتونہ را لیري او د هغہ پہ اعمال نامہ کښ بہ لس نیکی لیکي. (ترویجی)

(یعنی یواځې نمونځ کولو والا د پاره) دواړه لوستل سُنَّت دي د رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْد لوستلو سره هم سُنَّت ادا کیږي خو د ”رَبَّنَا“ نه پس ”و“ لوستل بهتر دی ”اللَّهُمَّ“ ورسره لوستل د هغې نه بهتر، او دواړه لوستل نور هم زیات بهتر دي. یعنی اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْد لولئ. (غُنْيَةُ الْمُسْتَعْلَى ص ۳۱۰) (۳۵) مُنْفَرِد (یعنی یواځې نمونځ کولو والا) د د سَبِّحَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمْدُهُ په وئیلو وئیلو کښ د رُکوع نه پورته شی چه کله نیغ اودریږي نو بیا دِ اَللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْد لولی. (عالمگیری ج ۱، ص ۷۴)

د سجدې سُنَّتونه

(۳۶) په سجدہ کښ د تلو د پاره او (۳۷) د سجدې نه د پاڅیدو د پاره اللہ اکبر لوستل. (الهدایہ مع فَتْح الْقَدِير ج ۱، ص ۲۶۱) (۳۸) په سجدہ کښ کم نه کم دری خُل سُبْحَانَ رَبِّيَ اَلْاَعْلٰی لوستل (ایضاً) (۳۹) په سجدہ کښ د لاسو تلي په زمکه ایښودل. (۴۰) د لاسو گوټې د یو بل سره لگیدلي مخ په قبلہ ایښودل (۴۱) په سجدہ کښ تللو کښ په زمکه مخکښ زنگونان بیا (۴۲) لاسونه بیا (۴۳) پوزه، بیا (۴۴) تندې ایښودل (۴۵) د سجدې نه په پاڅیدو کښ د دې برخلاف کول یعنی (۴۶) مخکښ تندې، بیا (۴۷) پوزه، بیا (۴۸) لاسونه، بیا (۴۹) زنگونان پورته کول (۵۰) د نارینه د پاره په سجدہ کښ سُنَّت

فرمانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: په ما باندې په کثرت سره دُرود شریف لولئ بيشکه ستاسو په ما باندې درود شريف لوستل ستاسو د گناهونو د پاره بخښنه ده. (جامع الصغیر)

دا دي چه متې د ډډو نه او (۵۱) ورنونه د خيتي نه جدا وي. (الهدايه مع فتح القدیر ج ۱ ص ۲۶۶) (۵۲) متې په زمکه مه خوروی خو چه کله په صف کښ ئې نو متې د ډډو نه جدا مه ساتئ. (ردالمحتار ج ۲ ص ۲۵۷) (۵۳) په سجده کښ د دواړو ښږو د لسو وارو گوتو خيتي [يعني کومې حصي چه په ولاړه کښ په زمکه لږې هغه] داسې په زمکه لگوئ چه لس واره گوتې مخ په قبله وي. (الهدايه مع فتح القدیر ج ۱ ص ۲۶۷)

د جلسي سُنَّونه

(۵۴) د دواړو سجدو په مينځ کښ کښينا ستوته جلسه وائي (۵۵) په جلسه کښ ښئ ښپه [يعني پنجه] اودرول او گڅه ښپه [يعني پنجه] خورول او په هغې کښينا ستل (۵۶) د ښئ ښپې گوتي مخ په قبله کول (۵۷) دواړه لاسونه په ورنونو اښودل. (تبیین الحقائق ج ۱ ص ۱۱۱)

د دويم رکعت د پاره د پاخيدلو سُنَّونه

(۵۸) چه دواړه سجدې اوکړئ نو د دويم رکعت د پاره د پنجو په زور [اودريدل] (۵۹) او د اودريدو په وخت کښ په زنگونو لاس اښودل سُنَّت دی. خو د کمزورۍ په وجه يا په ښږو کښ د تکليف وغيره مجبورۍ په وجه په زمکه د لاس اښودو په زور اودريدو کښ باک نشته. (ردالمحتار ج ۲ ص ۲۶۲)

فرمانِ مُصطفى ﷺ: په ما باندې د دُرود شريف كثر كوي بيشكه دا ستاسو د پاره پاكې ده. (اَبُو يَحْيٰى)

د قعدې سُنَنه

(۶۰) د نارينه دپاره د دويم رَكَعَت نه په فارغ كيدو څخه ښپه [يعنې پنجه] خورول (۶۱) په كښيناستلو كښ دواړه سُرِين په هغې د پاسه كښنودل او (۶۲) ښى ښپه [يعنې پنجه] ولاړه ساتل (۶۳) د ښى ښپې گوټې مخ په قبله كول. (الْهَدَايَه مَعَ فَتْحِ الْقَدِير ج. ۱، ص ۷۵) (۶۴) ښې لاس په ښي ورون او (۶۵) څخ لاس په څخ ورون اښودل (۶۶) گوټې په خپل عام حالت يعنې (NORMAL) پريښودل چه نه زياتې فراخه وي او نه بالكل د يوې بلې سره جوختې وي. (ايضاً) (۶۷) د گوتو سرونه د زنگونو خوا سره اښودل، زنگونه نيول نه دى پكار. (درمختار معه رَدُّ الْمُحْتَار ج. ۲، ص ۲۶۵) (۶۸) په اَلتَّحِيَّات كښ د شهادت په وخت كښ اشاره كول: د دې طريقه دا ده چه كچى گوته او مينځنى گوته بندې كړئ [يعنې د ورغوي سره ئې اولگوى] او د ښى لاس د مينځنى گوتې او د غټې گوتې حلقه [يعنې كړى] جوړه كړئ [يعنې د دواړو سرونه د يوې بلې سره اولگوى] او د (أَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلاَّ هُوَ) د لَفْظ ”لا“ وئيلو سره د شهادت گوته اوچته كړئ خواخوا ديخوا ئې مه خوزوى او په لَفْظ ”اِلَّا“ باندې ئې ښكته كړئ او فوراً ټولې گوتې صحيح خورې كړئ. (رَدُّ الْمُحْتَار ج. ۲، ص ۲۶۶) (۶۹) په دويمه قَعده كښ هم داسې كښينئ څنگه چه په ورومبى كښ ناست وئ او تَشْهَد هم اولولئ (۷۰) د

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: چاچه په ما باندې لس ځله دُرود پاك اولوستل الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل كړي. (طبراني)

تَشَهُد نه پس درود شريف هم اولولئ. (الْهِدَايَه مَعَ فَتْحِ الْقَدِيرِ ج. ۱، ص ۲۷۴) درود ابراهيم لوستل افضل دى. (بَهَارِ شَرِيعَتِ حصه ۳ ص ۸۵) (۷۱) د نفلو او د سُنَّتِ غير مُؤَكَّدَه په قَعْدَه اُولى كښ هم د تَشَهُد نه پس درود شريف لوستل سُنَّت دى. (رَدُّ الْمُحْتَارِ ج. ۲، ص ۲۸۲ غَنِيَةُ الْمَسْتَمِلِ ص ۳۲۲) (۷۲) د درود نه پس دُعا لوستل [سُنَّت دى]. (الدر المختار معه رَدُّ الْمُحْتَارِ ج. ۲، ص ۲۸۳)

د سلام گرځولو سُنّتونه

(۷۳) د دې الفاظو سره دوه ځله سلام گرځول: **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ** (۷۴) اول بنى طرف ته (۷۵) بيا ځخ طرف ته مخ گرځول (۷۶) د امام د پاره دواړه ځله سلام په اوچت آواز لوستل سُنَّت دى خو دويم د ورومې په نسبت په كم آواز كښ لولى. (عَالِمِ بَرِي ج ۱ ص ۷۶) (۷۷) په ورومې ځل سلام كښ د ”سلام“ لوستو سره فوراً امام د نماځه نه بهر شو اكر كه ”عَلَيْكُمْ“ ئې نه وى لوستلې دغه وخت كه څوك په جمعه كښ شريك شو نو اِقْتِدَا ئې صحيح نه شوه خو كه د سلام نه پس امام سَجْدَه سَهْو اوكره په شرط د دې چه په هغه سَجْدَه سَهْو واجب وى نو اِقْتِدَا صحيح شوه. (رَدُّ الْمُحْتَارِ ج. ۱، ص ۳۵۲) (۷۸) امام د بنى طرف د سلام په خِطاب كښ د هغه مُقْتَدِيَانو نِيَّت اوكرې كوم چه بنى طرف ته دى او د ځخ طرف په سلام كښ د د ځخ طرف والا نِيَّت كوى خو

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې د دُرُود کثرت کوي، څوک چه داسې کوي د قيامت په ورځ به زه د هغه شفاعت کوونکې او گواه جوړېږم. (شُعَبُ الْإِيمَان)

د زنانه نِيَّت د نه کوی اگرکه په جمعه کښ شريکه وی او په دواړو سلامو کښ د د کراما کاتېبين او د هغه فرېنتو نِيَّت کوی کومې چه الله عَزَّوَجَلَّ د حفاظت د پاره مُقَرَّرې کړې دی او په نِيَّت کښ د څه شمير نه مُعَيَّن کوی. (دُرُ مُختار، ج. ۱، ص ۳۵۴) (۷۹) مُقْتَدَى د هم د هر طرف په سلام کښ د هغه طرف د مُقْتَدِيانو او د هغه فرېنتو نِيَّت کوی او چه کوم طرف ته امام وی د هغه طرف په سلام کښ د د امام نِيَّت هم کوی او که امام د هغه محاذی (يعنی بالکل د مخې په سمی کښ) وی نو په دواړو سلامو کښ د د امام نِيَّت هم کوی او مُنْفَرِد د صِرْف د هغه فرېنتو نِيَّت کوی. (دُرُ مُختار، ج. ۱، ص ۳۵۶) (۸۰) د مُقْتَدَى تمام اِنْتِقَالَات (يعنی رُکوع سُجُود وغيره) د امام سره کول.

د سلام گرځولو نه پس سُنْتونه

(۸۱) د سلام نه پس د امام د پاره سُنْت دا دی چه بنی یا گڅ طرف ته د مخ کړې، بنې طرف افضل [يعنی غوره] دې او د مُقْتَدِيانو طرف ته هم مخ کولې شی هله چه د آخري صَفه پورې هيڅ څوک هُم هغه ته مخامخ نمونځ نه کوی. (غُنْيَةُ الْمُسْتَعْلَى، ص ۳۳) (۸۲) مُنْفَرِد [يعنی يواځی نمونځ کولو والا] که بل طرف ته د مخ اړولو نه بغير هم هغلته [مخ په قبله] دُعا او کړې نو جائز دی. (عَالِمِیږي، ج. ۱، ص ۷۷)

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ اٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چه په ما باندې یو ځل دُرُود اولوي الله عَزَّوَجَلَّ د هغه د پاره یو قیراط اجر لیکي او قیراط د اُحد د غَر هُمره دي. (عَبْدُ الرَّزَّاق)

د سُنَّتِ بَعْدِيه سُنْتونه

(۸۳) د کومو فرضو نه پس چه سُنْتونه وي په هغې کښ د فرضو نه پس کلام [يعنی خبرې] کول نه دی پکار اگر چه سُنْتونه به اوشي خو ثواب به کم شی او په سُنْتو کښ تاخير [يعنی ناوخته] کول هم مکروه دی هم دغه رنگ د غټو غټو اورادو او وظائفو هم اجازت نشته. (غَنِیَّةُ السُّتَبْلِ ص ۳۳۱، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۳۰۰) (۸۴) (د فرضو نه پس) د سُنْتو نه مخکښ په مختصره دُعا قناعت پکار دي کښ د سُنْتو ثواب به کم شی. (بَهَارِ شَرِيعَتِ ج ۳، ص ۸۱، مَدِیْنَةُ الْمُرْشِد پریلي شریف) (۸۵) د سُنْتو او فرض په مینځ کښ کلام [يعنی خبرې] کولو باندې اَصَح (يعنی زیاته صحیح) هم دا ده چه سُنَّت پرې نه باطله کیږي البته ثواب پرې کمیږي. هم دا حُکم د هر هغه کار دي کوم چه مُنافع تحریمه دي. (تَنْوِيرُ الْأَبْصَارِ مَعَ رَدِّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۵۵۸) (۸۶) سُنَّت په هم هغه ځای کښ مه کوي بلکه گڅ یابڼی طرف ته، یا مخکښ وروستو شی یا کور ته لاړشی هلته ئې ادا کړئ. (عَالِمِکِرِي ج ۱، ص ۷۷) (د سُنْتو ادا کولو د پاره کور ته تللو کښ چه کوم فصل (يعنی فاصله) وي په هغې کښ باک نشته. د ځای بدلولو یا کور ته د تللو د پاره د نمونځ گزاره په مخه تیریدل یا د هغه طرف ته خپل مخ کول گناه ده که د وتلو ځای نه وي نو هم هلته سُنَّت ادا کړئ).

هُرْمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: کله چه تاسو په رسولانو دُرُود لولئ نو په ما باندې ئې هم لولئ،
پيشکه زه د ټولو جهانونو د رب رسول یم. (جَمْعُ الْجَوَامِع)

د سُنَّتو يوه اهمه مَسْئَله

کوم اسلامی ورونږه چه سُنَّت قَبْلِيه [يعنی د فرضو نه مخکېني سُنَّت]
يا سُنَّت بَعْدِيه [يعنی د فرضو نه وروستی سُنَّت] ادا کړی او بيا په تلو
راتلو او خبرو اترو کښ مصروف شی هغه د د اعلیٰ حضرت امام
اهلِ سُنَّت، مُجَدِّدِ دین و مِلَّت مولانا شاه **امام احمد رضا خان** رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ
د دې فتویٰ مبارکه نه درس عبرت حاصل کړی چنانچه د يوې اِسْتِفْتاء
په جواب کښ ارشاد فرمائي، ”په سُنَّت قَبْلِيه کښ اولی [يعني بهتر]
وخت اول وخت دې په شرط د دې چه د فرضو او سُنَّتو په مینځ
کښ څه خبرې يا څه د نمانځه مُنافي فعل اونکړی، او په سُنَّت
بعديه کښ مُسْتَحَب د فرضو سره اِتصال [يعني فوراً پس کول] دي.
خو که کور ته لاړ شی او ادا ئې کړی نو په فصل (يعنی فاصله) کښ
باک نېشته، خو د اجنبی [يعنی غیر مُتَعَلِّقه] افعالو په وجه فاصله نه ده
پکار. دا فصل (يعنی فاصله) د سُنَّت قَبْلِيه او بَعْدِيه د دواړو ثواب
ساقط کوی او دا د طریقه مَسْنُونه نه خارج کوی.“

(فتاویٰ رَضَوِيه مَخْرَجَه ج ۵، ص ۱۳۹ رضا فاؤنډېشن مرکز الاولیاء لاهور)

تیر بیان کړې شوو ۸۶ سُنَّتونو کښ ضِمناً د اسلامي خویندو د

پاره هم سُنَّتونه شته دي

د هغوئي د پاره د ”عائشه صَدِيقَه“ د لسو حُرُوفو په نِسْبَت ۱۰ سُنَّتونه

فَرَمَانِ مُصْطَفَى ﷺ: چاچه په ما باندې لس ځله دُرود پاک او لوستل الله عزوجل به په هغه سل رحمتونه نازل کړي. (طبراني)

- (۱) د اسلامي خویندو د پاره په تکبیر تحریمه او تکبیر قنوت کښ سُنّت دا دي چه د اُوکو پورې لاسونه پورته کوی. (الهدایة معه فتح القدیر ج. ۱ ص ۲۳۶)
- (۲) په قیام کښ د زنانه او خُنثی (یعنی هیجرا) د گڅ لاس تلې په سینه باندې گږدی او د هغې په شا د د ښي لاس تلې گږدی (غُنیة المستملی ص ۲۹۴)
- (۳) د اسلامي خور د پاره په زنگونو لاس ایښودل او کوتې جُدا جُدا نه کول سُنّت دی. (الهدایة معه فتح القدیر ج. ۱ ص ۲۵۸)
- (۴) په رُکوع کښ د لږې ښکته کیرې یعنی صرف دومره چه لاسونه زنگونو ته اورسیري، ملا د نه سیده کوی او په زنگونو د زور نه کوی صرف لاس د پرې گږدی او د لاسونو کوتې د د یوې بلې سره لکیدلي ساتي او ښپې د تیتې [یعنی کږې] ساتي، د نارینه په شان د ئې پوره نه نیغوی. (عالمگیری ج. ۱ ص ۷۴)
- (۵) په سجده کښ د خپل بدن راټولوی یعنی متې د د ډډو سره (۶) خپته د د ورنونو سره (۷) ورنونه د د پنډو سره او (۸) پنډی د زمکې سره لگوی (۹) د دویم رکعت د سجدو نه چه فارغه شی نو دواړه ښپې د ښی طرف ته اوباسی او (۱۰) په گڅ سُرین [یعنی په گڅه ډډه] د کښیني (حواله)

د "يَا رَحْمَةُ اللّٰعَالِيْنَ" د ۱۴ حُرُوفو

په نسبت د نماځه ۱۴ مُسْتَحَبَّات

- (۱) د نیت الفاظ په ژبه وئیل. (تنویر الابصار معه رد المحتار ج. ۲ ص ۱۱۳) هله چه په زړه کښ ئې نیت حاضر وی گني نمونځ به نه کیري (۲) په قیام

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: په ما باندې په دُرود لوستو خپل مجلسونه ښکې کړئ ځکه چې ستاسو دُرود لوستل به د قيامت په ورځ ستاسو د پاره نورو وي. (فِرْدَوْسُ الْأَخْبَارِ)

کښ د دواړو پنجو په مینځ کښ د څلورو گوتو فاصله کیدل. (عالمگیری ج ۱، ص ۷۳) (۳) د قیام په حالت کښ د سجدې ځای ته (۴) په رُکوع کښ د دواړو ښپو پاس طرف ته (۵) په سجده کښ پوزې ته، (۶) په قعدة کښ خپلې غبرې ته، (۷) په وړومبی سلام کښ ښی اُوکې ته او، (۸) په دویم سلام کښ گڅې اُوکې ته کتل. (تنویر الأبصار معہ ردالمُختار ج ۲، ص ۲۱۴) (۹) د مُنفرد د پاره په رُکوع او سجدو کښ د درې ځله نه زیات (خو طاق مثلاً پینځه، ووه، نهه ځله) تسبیح لوستل. (ردالمُختار ج ۲، ص ۲۴۲) (۱۰) په ”حلیه“ وغیره کښ د حضرت سیدنا عبدالله بن مبارک رَحِمَیْهُ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ وغیره نه [منقول] دی چې د امام د پاره تَسْبِيحَات پینځه ځله لوستل مُسْتَحَب دی. (۱۱) که چا له ټوخي ورشی نو د هغه د پاره مُسْتَحَب دی چې تر څو کیدې شی نه د ټوخیږی. (مراق الفلاح مع حاشیة الطحطاوی ص ۲۷۷) (۱۲) که هوکې درشی نو ځله بنده ساتی او که نه حصاریرې نو شونډې په غابونو کښ زور کوئ، که داسې هم نه اودیرې نو په قیام کښ د ښی لاس په شا او د قیام نه علاوه د گڅ لاس په شا ځله پټوی. د هوکې اودرولو بهرینه طریقه دا ده چې په زړه کښ خیال اوکړي چې سرکار مَدینه صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ او نورو انبیاء عَلَيْهِمُ السَّلَام ته به هوکې کله هم نه ورتلو. اِنْ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ فوراً به اودیرې.

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې د دُرود کثرت کوي، څوک چه داسې کوي د قیامت په ورځ به زه د هغه شفاعت کوونکې او گواه جوړېږم. (شُعَبُ الْاِیْمَان)

(مُلَخَّصًا، دُرُ الْمُحْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۲۱۵) (۱۳) چه کله مُکَبِّر حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ اولوی نو د امام او مُقتدیانو د ټولو اودریدل. (عَالِمِکْبَرِي ج ۱، ص ۵۷ مکتبه حَقَّانِيه) (۱۴) سَجده په ښکاره زمکه کول [يعنی چه څه کپړه وغيره پرې خوره نه وی].

(مراق الفلاح مع حاشیة الخطاوی ص ۳۷۱)

د حضرت سَيِّدُنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ عَمَل

حُجَّةُ الْاِسْلَام حضرت سَيِّدُنَا اِمَامُ مُحَمَّد غَزَالِي رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ نقل فرمائي: ”حضرت سَيِّدُنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ به هميشه په [ښکاره] زمکه سَجده کوله يعني د سَجْدې په ځای به ئې مُصَلِّي وغيره نه خوروله.“ (احياءُ العلوم ج ۱ ص ۲۰۴)

په خاورو خړ شوي تندي فضيلت

د حضرت سَيِّدُنَا وَاثِلَه بِنِ اسْقَع رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ نه روايت دې چه د حُضُورِ اَكْرَم صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمان مبارك دې: ”په تاسو کښن چه کوم يو کس تر څو پورې د نمانځه نه فارغ شوې نه وی خپل تندي د نه پاکوی ځکه چه تر څو د هغه په تندي د نمانځه د سجدې نښه وی فرښتې د هغه د پاره د بخښنې دُعا کوی.

(مَجْمَعُ الرِّوَايَات ج ۲ ص ۳۱۱ حديث ۲۷۶۱ دار الفکر بيروت)

خوږو خوږو اسلامي ورونړو! د نمانځه په دوران کښن د تندي نه خاوره لرې کول بهتر نه دي او مَعَاذَ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ د تَكَبُّر په وجه لرې کول گناه ده. که څوک د نمانځه نه پس مَعَاذَ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ په دې وجه د تندي

فرمانِ مُصطَفَى (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم): د جُمعې په شپه او د جُمعې په ورځ په ما باندې په کثرت سره درود لولئ ځکه چه ستاسو دُرد ما ته وړاندې کولې کيږي. (طبراني)

نه خاوره نه لرې کوی چه خلق ئې نمونځ گزاره اوگنږی نو دا ریاکاری ده او په دې کښ د جَهَنَم حقداری ده که چا ته د ریاکاری خوف وی نو هغه ته پکار دی چه د نمانځه نه پس د تندی نه خاوره صفا کوی.

“ورونږو د نمانځه مُفَسِدات زده کول فرض دي”

د ۲۹ حُرُوفو په نِسبت د نمانځه ماتولو ۲۹ خبرې

- (۱) خبره کول. (دُرُ مُختار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۴۴۵) (۲) چاته سلام کول (۳) د سلام جواب ورکول. (مراق الفلاح مع حاشیة الطحاوی ص ۳۲۲) (۴) د پرنجي جواب ورکول (که په نمانځه کښ پخپله پرنجې ورشی نو خاموشه د اوسی) که **الْحَمْدُ لِلَّهِ** ئې اووئیلو نو هیڅ باک نشته او که هغه وخت ئې حَمْد اونکړو نو چه فارغ شی بیا د ئې اولوی. (عالمگیری ج ۱ ص ۹۸) (۵) په خوشخبری اوريدو جواباً **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ** لوستل. (عالمگیری ج ۱ ص ۹۹)
- (۶) بد خبر (یا د چا د مرگ خبر) اوريدو باندې **إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** وئیل. (ایضاً) (۷) د اذان جواب ورکول. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۰) (۸) د الله **عَزَّوَجَلَّ** نوم اوريدو باندې جواباً ”جَلَّ جَلَالُهُ“ لوستل. (غُنْبِيَةُ الْمَسْتَعْلَى ص ۴۲)
- (۹) د سرکارِ مدینه **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم** نوم مبارک اوريدو باندې جواباً دُرد شریف لوستل مثلاً **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم** لوستل. (عالمگیری ج ۱ ص ۹۹) (که جَلَّ جَلَالُهُ یا **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم** ئې د جواب په نیت نه وو وئیل نو نمونځ مات نه شو)

فرمانِ مُصطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ اٰلِہٖ وَسَلَّم: د قیامت په ورځ به په خلقو کښې ما ته ډیر نږدې هغه وي چا چه په دُنیا کښې به ما باندې زیات درود پاک لوستلي وي. (ترمذی)

په نمانځه کښې ژړل

(۱۰) د درد یا مُصیبت په وجه دا الفاظ ”آه“، ”اوه“، ”أف“، ”ثُف“ او وتل یا په آواز سره ژړیدلو کښې حَرْف پیدا شو نو نمونځ فاسِد [يعني مات] شو. که په ژړا کښې صرف اوبښکې اوبهیدې آواز او حُرُوف او نه وتل نو باک نشته. (عالیگیری ج ۵) که په نمانځه کښې د إمام د لوستلو په آواز په ژړا شو او ”ارے“، ”نَعَمْ“، ”آو“ ئې په ژبه جاري شو نو هیڅ باک نشته ځکه چه دا د خُشوع په وجه دی او که د إمام د خوش الحانی [يعنی د ښکلې آواز] په وجه ئې دا الفاظ او وتل نو نمونځ مات شو. (دُرِّ مُختار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۴۵۶)

په نمانځه کښې ټوخیدل

(۱۱) د مریض د ژبې نه بې اختیاره آه! اوه او وتل نمونځ مات نه شو هم دغسی په پرنجی، هوکي، ټوخي، ډرقي وغیره کښې چه خومره حُرُوف مجبوراً اوځي هغه مُعاف دي. (دُرِّ مُختار ج ۱، ص ۴۱۶) (۱۲) په پوکی کښې که آواز پیدا نه شی نو هغه د ساه په مثل دې او نمونځ پرې نه فاسِد کیږي خو قصداً پوکل مکروه دی او که دوه حُرُوف پیدا شی لکه ”أف“، ”ثُف“ نو نمونځ فاسِد شو. (غُنیه، ص ۴۲۷) (۱۳) په ارغشی [يعنی غاړه تازه کولو] کښې چه کله دوه حُرُوف پیدا شی لکه اَحْ نو مُفسِد دې. خو که عُدُر یا صحیح مقصد وی مثلاً د طبیعت تقاضا

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: د هغه کس پوزه ډ په خاورو خړه شي چه د چا په مخکښ زما ذکر اوشي او هغه په ما درود پاک او نه لولي. (ترمذي)

وی یا د آواز پاکولو دپاره وی یا امام له لقمه [يعني فتح] ورکول مقصد وی یا څوک په مخه تیریری د هغه د مُتَوَجِّه کولو د پاره وی، د دې وُجُوهاَتو په وجه توخیدو [یا غاړه تازه کولو] کښ هیڅ باک نشته. (دُرِّ الْمُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۵۵۵)

په نمانځه کښ په کتلو لوستل

(۱۴) د مُصَحَف شریف [يعنی د قُرآن شریف د نُسَخې] نه، یا د څه کاغذ نه یا په محراب وغیره کښ لیکلې شوې قُرآن شریف لوستل (خو که په یادو ئې وائي او په مُصَحَف شریف یا محراب وغیره باندې ئې صرف نظر وي نو باک نشته، که په کوم کاغذ وغیره آیات لیکي شوی وی، هغې ته ئې اوکتل او پرې پوهه شو خو او ئې نه لوستو نو په دې کښ هم هیڅ باک نشته) (رَدُّ الْمُخْتَار ج ۲، ص ۶۴۴) (۱۵) اسلامي کتاب یا اسلامي مضمون ته د نمانځه په دوران کښ قصداً کتل او په هغې ارادتاً ځان پوهه کول مکروه دي. (عَالِي كِبَرِي ج ۱ ص ۱۰۱) که دُنیاوی مضمون وی نو زیات کراهیت دې، لِهَذَا په نمانځه کښ ځان ته نَزْدې کتابونه یا د لیک والا پاکتې او د پلاسټیک خلتې، موبایل فون یا گینتې وغیره داسې گږدئ چه د هغې په لیکونو نظر نه پریوځی یا هغه په رُومال وغیره پټوی، او د نمانځه په دوران کښ په ستنو وغیره باندې لگیدلو استیکرو، اِشْتِهَارونو او فریمونو وغیره باندې د نظر اچولو نه هم ځان ساتئ.

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: کوم خلق چه د خپل مجلس نه د الله عَزَّوَجَلَّ د ذکر او په نبي باندې د درود شريف لوستلو نه بغير پاڅيدل نو هغه د بدبوداره مُردار نه پاڅيدل. (شُعَبُ الْاِيْمَانِ)

د عَمَلِ کَثِير تعريف

(۱۶) عملِ کثیر نمونځ فاسد کوی هله چه نه د نمانځه په اعمالو کښی وی او نه د نمانځه د اصلاح د پاره وی. د کوم کار کوونکې چه د لرې په کتلو کښی نه داسې ښکاری چه دا په نمانځه کښی نه دې بلکه که غالب گمان هم وی چه په نمانځه کښی نه دې نو بیا هم عَمَلِ کَثِير دې. او که د لرې نه کتلو والا په شک و شبه کښی وی چه په نمانځه کښی دې او که نه دې نو عَمَلِ قَلِيل دې او نمونځ به نه فاسد کیږی. (الدَّرُ الْمُنْتَخَرَة معه رَدُّ الْمُنْتَخَر ج ۲، ص ۶۴)

د نمانځه په دوران کښی لباس اغوستل

(۱۷) د نمانځه په دوران کښی گُرتنه یا پاڅامه [یا پرتوگ] اغوستل یا لنگ وهل. (رَدُّ الْمُنْتَخَر ج ۲، ص ۶۵) (۱۸) د نمانځه په دوران کښی ستر ښکاره کیدل او په هغه حالت کښی یو رُکن ادا کول یا د درې ځله سُبْحَنَ اللهُ وئیلو په قدر وقفه تیریدل. (الدَّرُ الْمُنْتَخَرَة معه رَدُّ الْمُنْتَخَر ج ۲، ص ۶۷)

په نمانځه کښی څه تیرول

(۱۹) بالکل معمولی شان خوراک خښناک، مثلاً کونزله [یعنی یو ډیر وړوکی زړې] ئې په ځله کښی د میده کولو نه بغير تیر کړو. یا ئې څاڅکې په ځله کښی پریوتو او تیر ئې کړو. (غُنْيَةُ الْمُسْتَعْلَى ص ۴۱۸) (۲۰) که د نمانځه شروع کولو نه مخکښ ئې څه څیز په غاښونو کښی موجود وو او هغه

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چه په ما باندې په ورځ کښ پڼخوس ځله درود پاک اولولي د قیامت په ورځ به زه د هغه سره مُصافَحَه کووم (یعنې لاس مېلاووم). (ابن بَشکوال)

ئې تیر کړو نو که هغه د چنې هُمره یا د هغې نه زیات وو نو نمونځ مات شو او که د چنې نه کم وو نو مکروه شو. (مراق الفلاح مع حاشیة الطحاوی ص ۳۴۱، ۲۱) که د نماڅه نه مخکښ ئې څه خوږ څیز خوړلې وو او بیا د هغې اجزا [یعنې ریزې] په ځله کښ پاتې نه وي، صرف د ځلې په لارو کښ ئې څه اثر پاتې شوې وي نو د هغې په تیرولو نمونځ نه فاسد کیږي. (خلاصة الفتاوى ج ۱، ص ۱۲۷، ۲۲) که په ځله کښ شکره [کوړه، جینی] وغیره وي او هغه ويلي کیږي او حلق ته رسی نو نمونځ فاسد شو. (ایضاً، ۲۳) که غاښونه وینی شي، او لارې غالبې وی نو په تیرولو به نه فاسدېږي گنې [یعنې که وینه غالبه وي نو فاسد] به شی. (عالمگیری ج ۱، ص ۱۰۲، د) غلېبې علامت دا دې چه که په حلق کښ خوند محسوس شو نو فاسد شو، په نماڅه ماتیدو کښ د خوند اعتبار دې او د اود س په ماتیدو کښ د رنگ. لَهذا! اود س هله ماتېږي چه کله لارې سرې شي او که لارې زیرې وی نو اود س باقی دې)

د نماڅه په دوران کښ د قبلي نه انحراف

(۲۴) بې عُذره سینه د کعبې شریفې د طرف نه ۴۵ درجې یا د دې نه زیاته اړول مُفسد دي [یعنې نمونځ پرې ماتېږي]، که د عُذر په وجه وی نو مُفسد نه شو. مثلاً د حَدَث (یعنې د اود س د ماتیدو) گُمان ئې پیدا شو، چه څنگه ئې مخ واړولو نو د گُمان غلطی ظاهره شوه نو که د جُمات نه نه وی وتلې نو نمونځ فاسد نه شو. (الدر المختار مع رد المحتار ج ۲، ص ۶۸، ۴)

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د قیامت په ورځ به په خلقو کښې ما ته ډیر نږدې هغه وي چا چه په دُنیا کښې به ما باندې زیات درود پاک لوستلي وي. (ترمذی)

په نمانځه کښې مار وژل

(۲۵) د مار، لږم وژلو سره نمونځ نه ماتیري هله چه نه درې قدمه تلل او غواړي او نه د درې گوزارو حاجت راشي، گني مات به شي. (غُنْيَةُ الْمُسْتَمِل ص ۲۳)، مار لږم وژل هله مُباح دي چه په مخه تیریري او د تکلیف رسیدو ویره وی، او که د تکلیف رسیدو اندیښنه نه وی نو وژل ئې مکروه دي. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۳) (۲۶) پرله پسې ئې دری وینسته او ویستل یا ئې درې سپرې مړې کړې یا ئې یوه سپرې درې ځله اووهله نمونځ مات شو او که پرله پسې نه وی نو نمونځ فاسد نه شو خو مکروه شو. (ایضاً)

په نمانځه کښې گږول

(۲۷) په یو رُگن کښې درې ځله گږولو سره نمونځ فاسد کیږي یعنی داسې چه اوئې گږولو او لاس ئې لرې کړو بیا ئې او گږولو بیا ئې لاس لرې کړو، دا دوه ځله شو، بیا ئې که دریم ځل داسې او کړو نو نمونځ مات شو. او که یو ځل ئې لاس کښنودو او یو څو ځله ئې حرکت ورکړو نو دې ته یو ځل گږول وائي. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۴، غُنْيَةُ الْمُسْتَمِل ص ۲۳)

په الله اکبر وئیلو کښې غلطیاني

(۲۸) که په تکبیراتِ انتقالات کښې ئې د الله اکبر اَلْف اَوَکد کړو یعنی الله یا اکبر ئې اولوستو یا د ”ب“ نه پس ئې اَلْف زیات کړو

فَرَمَانِ مُصْطَفَى ﷺ: چا چه په ما باندې لس ځله سحر او لس ځله مانېام درود پاک اولوستل د قیامت په ورځ به هغه ته زما شفاعت نصیب کيږي. (مَجْمَعُ الزَّوَاِید)

یعنی ”اکبر“ ئې اولوستو نو نمونځ فاسد [یعنی مات] شو او که په تکبیر تحریره کښ داسې اوشو نو نمونځ د سره شروع نه شو. (الدر المختار مع رد المحتار ج ۲، ص ۱۷۷) اکثر مُکَبِّرین (یعنی په جمعه کښ د امام په تکبیراتو باندې د آواز رسولو د پاره په زوره تکبیر وئوونکي) دا غلطیاني زیاتې کوي او دغسې خپل او د نورو نمونځونه خرابوي. لِهَذَا خَوْك چه د دې احکامو په ښه طریقه علم نه لري هغه لره مُکَبِّر جوړیدل نه دی پکار. (۲۹) په قراءت یا د نمانځه په اذکارو کښ که داسې غلطی اوشی چه په هغې معنی فاسد کيږي، په هغې نمونځ فاسد کيږي.

(الدر المختار مع رد المحتار ج ۲، ص ۴۷۳)

د نمانځه ۳۲ مَكْرُوهاَتِ تحریره

(۱) د کيږې، بدن یا لباس سره لوبې کول. (عَلَيْکُمْ رِجَالٌ ص ۱۰۴) (۲) جامې راټولول. څنگه چه نن صبا ځینی خلق سجدې ته د تللو په وخت کښ پاچامه [پرتوک] وغیره د مخکښې یا وروستو طرف نه پورته رانښکاري. (غُنْيَةُ السَّامِعِ ص ۳۳۷) که جامې د بدن سره اونځنې نو په یو لاس راخلاصولو کښ باک نشته.

په اوڼو خادر زوړندول

(۳) سَدَل یعنی کپړه زوړندول. مَثَلًا په سر یا اوڼو باندې په داسې طریقه خادر اچول چه دواړه سرونه ئې زوړند وی خو که یو

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د چا په خوا کښې چه زما ذکر اوشو او هغه په ما دُرود پاک اُو نه لوستو هغه جفا اوکره. (عَبْدُ الرَّزَّاقِ)

سر ئې [د یوې اوکې نه راتاو کړو او] په بله اوکې ئې واچولو او بل زورپند وی نو پاک نشته. (الدر المختار مع رد المحتار ج ۲، ص ۴۸۸، (۴) نن صبا ځینې خلق په یوه اوکې رومال داسې اچوی چه د هغې یو سر په خپته زورپند وی او بل په شا باندې. داسې نمونځ کول مکروه تحریمی دی. (بَهَارِ شَرِیْعَتِ جِصَّه ۲، ص ۱۶۵) (۵) په دواړو لستونړو کښې که یو لستونړې هم د مړوند د نیمې نه زیات ټول شوې وی نو نمونځ به مَكْرُوَه تَحْرِیْمِ وی. (در مختار مع رد المحتار ج ۲، ص ۳۹۰)

د طبعي حاجت زیات زور

(۶) د وړو بولو، غټو بولو یا د هوا زیات زور محسوسیدل. که د نمونځ شروع کولو نه مخکښ زیات زور وی نو په وخت کښې د فراځې په صورت کښې نمونځ شروع کول گناه ده. خو که داسې وی چه د فارغیدو او اودس کولو نه پس به د نمانځه وخت ختم شې نو نمونځ اوکړئ. او که د نمانځه په دوران کښې دا حالت پیدا شو نو که په وخت کښې گنجائش وی نو نمونځ ماتول واجب دی که هم دغسې ئې اوکړو نو گناهکار به وی. (رد المحتار ج ۲، ص ۴۹۲)

په نمانځه کښې کانړی لری کول

(۷) د نمانځه په دوران کښې کانړی لري کول مَكْرُوَه تَحْرِیْمِ دی. (عُنَیَّةُ الْمُسْتَمِلِ ص ۳۳۸) حضرت سیدنا جابر رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ فرمائي، ما د

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د چا په خوا کښې چه زما ذکر اوشو او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه په خلقو کښې ډیر زیات شوم دي. (اَلتَّوَّابُ غَیْبٌ وَالتَّوَّابُ حَیْبٌ)

نمانځه په دوران کښې کانړې ته د لاس لگولو مُتَعَلِّق په بارگاه رسالت کښې تپوس اوکړو، ارشاد ئې اوفرمائیلو: ”او که ته د دې [يعني د کانړي لري کولو] نه بچ شي نو د تورو سترگو والا سلو اوبنو نه بهتر دی.“ (صحيح ابن خزيمة، ج ۲، ص ۹۲، حديث ۸۹۷، أَلْمَكْتَبُ الْإِسْلَامِي بِبَيْروت) خو که د سُنَّت مُطَابِق سَجده نه شي ادا کيدې نو يو ځل د لري کولو اجازت دې او که د لري کولو نه بغير واجب نه ادا کيږي نو بيا لري کول واجب دي اگر که د يو ځل نه زیات حاجت پريوځي.

ګوتو نه تقونه وېستل

(۸) په نمانځه کښې د ګوتو نه تقونه وېستل. (الدر المختار مع رد المحتار ج ۲، ص ۴۹۳) خَاتَمُ الْمُحَقِّقِينَ حضرت علامه ابن عابدین شامی رَحِمَهُمُ اللہُ تَعَالٰی عَلَیْهِ فرمائي: د ابن ماجه روايت دې چه سرکارِ مدينه صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمائي: ”په نمانځه کښې خپلې ګوتې مه تقوي.“ (سَنَنِ ابْنِ مَاجَه ج ۱، ص ۵۱۴، حديث ۹۶۵، دَارُ الْمَعْرِفَةِ بَيْروت) د مُجْتَبِي په حواله ئې نقل کړی دي چه، د دواړو جهانو سردار، رَحْمَتِ عَالَم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ”د نمانځه د انتظار په دوران کښې د ګوتو نه تقونه وېستلو نه منع فرمائي دي.“ په يو بل روايت کښې دي، ”د نمانځه د پاره د تللو په وخت کښې د ګوتو نه تقونه وېستلو نه ئې منع فرمائي دي.“ د دې احاديثِ مُبارکه نه دا دري احکام ثابت شو (الف) د نمانځه کولو په وخت کښې او د نمانځه په توابع کښې يعني

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: څوک چه په ما د جُمُعې په ورځ درود شریف لولي زه به د قیامت په ورځ د هغه شفاعت کووم. (کنزُ الغنَال)

د نمانځه د پاره د تللو په وخت کښ، د نمانځه د انتظار په وخت کښ د گوتو نه تقونه وږستل مَكْرُوَّةٌ تَحْرِیْمِي دې (ب) د نمانځه نه علاوه (يعني چه د نمانځه په توابع کښ هم نه وي) د حاجت نه بغیر د گوتو نه تقونه وږستل مَكْرُوَّةٌ تَنْزِيْهِي دې (ج) د نمانځه نه علاوه د څه حاجت په وجه مثلاً گوتو ته آرام ورکولو د پاره د گوتو نه تقونه وږستل مُباح (يعني بغیر د څه کراهت نه) جائز دي (حواله) (۹) تَشْبِيْک يعني د يو لاس گوتې د بل لاس په گوتو کښ ورکول. (غُنِيَّةُ الْمَسْتَبْلِ ص ۳۳۸) سرکارِ مدينه صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمائي دې: ”څوک چه د جُمَات (د تللو) په اراده اُوځي نو تَشْبِيْک يعني د يو لاس گوتې د بل لاس په گوتو کښ نه ورکوي بيشکه هغه په (حُکْم د) نمانځه کښ دې. (مُسْنَدُ اِمَام أَحْمَد بن حنبل، ج. ۶، ص. ۳۲۰، حديث ۱۸۱۲۶) د نمانځه د پاره د تللو په وخت کښ او د نمانځه په انتظار کښ هم دا دواړه څيزونه مَكْرُوَّةٌ تَحْرِیْمِي دي. (مراق الفلاح معه حاشية الطحطاوی ص ۲۴۶)

په ملا لاسونه اښودل

(۱۰) په ملا لاسونه اښودل. (اَيْضاً ص ۳۴۷) د نمانځه نه علاوه هم (بغیر د غُذر نه) په ملا باندې (يعني د دواړو ډډو په مينځ باندې) لاسونه اښودل نه دي پکار. (الدر المختار مع رد المحتار ج. ۲، ص. ۴۹۴) دَاللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ مَحْبُوب صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمائي: ”په ملا باند لاسونه اښودل د دوزخیانو راحت [يعني آرام]

فرمانِ مُصطَفَى ﷺ: چاچه په ما باندې لس ځله دُرود پاک اولوستل الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل کړي. (طبراني)

دې. “ (السُّنَنُ الْكُبْرَى ج ۲ ص ۴۰۸، حدیث ۳۵۶۶) یعنی دا د یهودیانو طریقه ده او هغه دوزخیان دي گني د دوزخیانو د پاره په دوزخ کښ څه راحت دې!
(حاشیبه بهارِ شریعت ج ۳ ص ۱۱۵ مکتبه اسلامیة لاهور)

د آسمان طرف ته کتل

(۱۱) د آسمان طرف ته نظر پورته کول. (الْبَحْرُ الرَّائِقُ ج ۲ ص ۳۸) دالله عَزَّوَجَلَّ محبوب ﷺ فرمائي: څه حال دې د هغه خلقو څوک چه په نمانځه کښ آسمان طرف ته سترگې اوچتوي د دي نه د قلا رشي يا به د هغوئ سترگې اوويستلې شي. (صحيح البخارى ج ۲ ص ۱۰۳) (۱۲) اخوا ديخوا مخ اړولو سره کتل، که پوره مخ واړوي او که لږ. د مخ اړولو نه بغير صرف د سترگو په اړولو راړولو بې ضرورته اخوا ديخوا کتل مَكْرُوَّةٌ تَنْزِيهِي دې او ډير کم کله که د څه صحيح غرض د پاره وي نو څه باک نشته. (بهارِ شریعت ج ۳ ص ۱۹۴) د مدينې تاجدار ﷺ فرمائي: ”کوم بنده چه په نمانځه کښ دې د الله عَزَّوَجَلَّ خاص رحمت د هغه طرف ته مُتَوَجَّه اوسي تر څو چه اخوا ديخوا او نه گوري، چه کله هغه خپل مخ واړلو د هغه رحمت هم واړي.“ (آيو داود، ج ۱ ص ۳۳۴، حديث ۹۰۹، دار حياء التراث، العزبي بيروت) (۱۳) د نارينه په سجده کښ مړوندونه خورول [يعني په زمکه لگول].

(الدر المختار مع رد المحتار ج ۲ ص ۴۹۶)

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: چا چه په کتاب کښ په ما باندې درود پاک اولیکلو ترڅو پورې چه زما نوم په هغې کښ وي فرښتي به د هغه دپاره بخښنه غواړي. (طَبَرَاتِي)

نمونځ کوونکي ته کتل

(۱۴) د چا مخ ته مخامخ نمونځ کول. بل کس لره هم د نمونځ کوونکي طرف ته [يعني د هغه مخ ته مخامخ] مخ کول ناجائزه او گناه ده که چا د مخکښ نه مخ کړې وي او بيا څوک د هغه د مخ طرف ته مخه کړي او نمونځ شروع کړي نو نمونځ شروع کولو والا گناهکار شو او په هغه نمونځ کوونکي گراحت راغلو، گني د مخ کوونکي په سر گناه او گراحت دې. (الدرا المختار معه رد المحتار ج ۲، ص ۴۹۶) کوم خلق چه د جمعې د سلام د گرځيدو نه پس سمدست خپلې شا ته بالکل په سمي نمونځ کولو والو طرف ته مخ کړي او هغوئي ته گوري يا شا ته د تللو د پاره هغه ته مخ کړي اودرېري چه دا سلام او گرځوي نوزه به اُوځم، يا نمونځ کوونکي ته [مخ کړې] بالکل مخامخ په ولاړه يا په ناسته اعلان کوي، درس ورکوي، بيان کوي دا ټول د توبه اوکړي (۱۵) په نمانځه کښ پوزه او ځله پټول. (عالمگيري ج ۱ ص ۱۰۶) (۱۶) بې ضرورته ارغشي (يعني بلغم وغيره خارج) کول [يعني په مرئ کښ را ولاړول]. (غُنيَةُ الْمَسْتَمَلِ ص ۳۳۹) (۱۷) قصداً هَوَکې کول. (مراق الفلاح مع حاشية الخطاوى ص ۳۵۴) (که پخپله راشي نو باک نشته خو حصارول ئې مُسْتَحَب دي) د الله عَزَّوَجَلَّ محبوب صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمائي: ”چه کله په نمانځه کښ چا ته هَوَکې

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چہ پۀ ما یو خل درود شریف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ بہ پۀ هغه لس رحمتونه نازل فرمائي. (مُسْلِم)

ورشي نو چہ خومره کيدې شي حصار د ئې کړي ځکه چہ شيطان پۀ ځله کښ داخليري. (صحيح مُسْلِم ص ۴۱۳)، (۱۸) پۀ چپۀ [يعني اَلتَّه] قرآن مجيد لوستل (مثلاً پۀ وړومي رکعت کښ ئې ”تَبَّت“ اولوستو او پۀ دويم کښ ئې ”اِذَا جَاءَ اولوستو“) (۱۹) کوم يو واجب پريښودل. (مراق الفلاح مع حاشية الخطاوى، ۳۴۵) مثلاً ”قومه“ او ”جلسه“ کښ د ملا نيغيدو نه مخکښ رُکوع يا دويمې سجدي له تلل. (عاليکيري ج ۱ ص ۱۰۷) پۀ دې گناه کښ د مسلمانانو يو گنډ شمير اخته معلوميري، ياد ساتئ! چہ خومره نمونځونه چا داسې کړي وي د هغه ټولو بيا راگرځول واجب دي (۲۰) د ”قيام“ نه علاوه پۀ بله کومه موقع قرآن مجيد لوستل. (مراق الفلاح مع حاشية الخطاوى ص ۳۵۱) (۲۱) قِرَاءَت پۀ رُکوع کښ د رسيدو نه پس ختمول. (ايضاً) (۲۲) د امام نه مخکښ د مُقتدي پۀ سجده يا رُکوع کښ تلل يا د هغه نه مخکښ سر پورته کول. (رَدُّ الْمُخْتَار ج ۲ ص ۵۱۳) حضرت سيّدنا امام مالک رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ د حضرت سيّدنا ابوهريره رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ نه روايت کوي چہ د مدينې سردار صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمائي: ”خوځ چہ د امام نه مخکښ سر پورته کوي او ښکته کوي د هغه د تندي وينسته د شيطان پۀ لاس کښ دي. (مُوطَا امام مالک ج ۱ ص ۱۰۲ حديث ۲۱۲. دار الفکر بيروت) د حضرت سيّدنا ابو هريره رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ نه روايت دې، د الله عَزَّوَجَلَّ

فرمانِ مُصطَفٰی (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) : په ما باندې درود شریف لولئ الله عَزَّوَجَلَّ به په تاسو رحمت را ليري. (ابن عدي)

محبوب (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) فرمائي: ”آيا څوك چه د امام نه مخكښ سر پورته كوي د دې نه نه یريږي چه الله تَعَالٰی د هغه سر د خر [د] سر [په شان] كړي. (صحيح مُسليم، ج. ۱، ص ۱۸۱)

د خر په شان مخ

حضرت سَيِّدُنَا امام نَوَوِي رَحِمَهُ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ د حديث اغستو د پاره يو ډير مشهور كس له دِمَشَق ته ورغلو. هغوئې به [شاگردانو ته] د سبق وئيلو په دوران كښ په مخ پرده اچولي وه ، د مودو پورې ئې د هغوئ نه سبق وئيلو خو د هغوئ مخ ئې اونه ليدو، چه كله ډيره زمانه تيره شوه او هغه مُحَدِّث صاحب اوليدو چه دوئې ته (يعني امام نَوَوِي) ته د علم حديث ډير خواهش دې نو يوه ورځ ئې پرده لرې كړه! څه گوري چه د هغوئ مخ د خر په شان دې!! هغوئې اوفرمائيل: ځويه! د جمعې په دوران كښ په امام باندې د سبقت كولو [يعني د امام نه مخكښ ښكته پورته كيدو] نه اوږپرېره ځكه چه دا حديث كله ما ته را اورسيدو نو ما دا مُسْتَبَعَد (يعني د ځيني راويانو د صحيح نه كيدو په وجه د قياس نه لرې) اوگنړو او ما په امام باندې قصداً سبقت اوکړو نو زما مخ داسې شو څنگه چه ته گورې. (بَهَارِ شَرِيعَتِ حصّه ۳، ص ۹۵ مَدِينَةُ الْمُرْشِدِ بريلي شريف) (۲۳) د نورو جامو لرلو باوجود صرف په پاچامه [پرتوك] يا لنگ كښ نمونځ كول (۲۴) د كوم يو آشنا كس د راتلو په وجه (يعني

فرمانِ مُصطفى ﷺ: د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې د دُرود کثرت کوي، خوک چه داسې کوي د قيامت په ورځ به زه د هغه شفاعت کوونکې او گواه جوړېږم. (شُعَبُ الْإِيمَان)

د هغه د خاطرې د امام نمونځ او گډول. (عالمگیري ج ۱، ص ۱۰۷) که هغه لره په نمانځه کښ مدد ورکولو د پاره ئې د یو دوه تسبیح هُمره او گډ کړو نو باک نشته. (أَيْضاً) (۲۵) مَغْصُوبَه زمکه (یعني داسې زمکه چه هغه ناجائزه قبضه شوي وي) یا (۲۶) پردې پټې چه په هغې کښ فصل ولاړ وي. (مراق الفلاح مع حاشیة الظحطوی ص ۲۵۸، دُرُ مُختار معهُ رَدُّ الْمُحتار ج ۲، ص ۵۲) یا (۲۷) په اړولي پټې کښ. (أَيْضاً) (۲۸) قبر ته مخامخ نمونځ کول، هله چه د قبر او نمونځ کوونکي د مینځه څه خیز حائل [یعني څه ستره] نه وي. (عالمگیري ج ۱، ص ۱۰۷) (۲۹) د کافرو په عبادت خانو کښ نمونځ کول بلکه هغې ته تلل هم منع دي. (رَدُّ الْمُحتار ج ۲، ص ۵۳) (۳۰) د گرتې [یعني قميص] وغیره تنړئ [یعني بټنې] که داسې خلاصې وي چه په هغې کښ سینه ښکاره وي مَكْرُوه تَحْرِیْمی دي خو که لاندې ترې څه بله کپړه وي چه په هغې کښ سینه نه ښکاري نو مَكْرُوه تنزیهی دي.

نمونځ او تصویرونه

(۳۱) د ساه لرونکي خیز د تصویر والا جامو کښ نمونځ کول مَكْرُوه تَحْرِیْمی دي د نمانځه نه علاوه هم داسې جامې اغوستل جائز نه دي. (دُرُ مُختار معهُ رَدُّ الْمُحتار ج ۲، ص ۵۰۲) (۳۲) که د نمونځ کوونکي په سر یعني په چت یا د سجدې په ځای باندې یا مخکښ یا ښي طرف یا گڅ طرف ته د ساه لرونکي خیز تصویر زورپند وي نو دا مَكْرُوه

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چه په ما باندې د جُمعې په ورځ ۲۰۰ ځله دُرود شریف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو گناهونه به مُعاف شي. (کنزُ الْعَمَال)

تَحْرِیْسی دي او که شاته وي نو هم مکروه دي خو د دې تیرو شوو حالتونو نه کم. که تصویر په زمکه وي او په هغې سجده نه کېږي نو گِراهِت نشته. که تصویر د بې ساه څیز وي لکه دریاب، غر وغیره نو په هغې کښن باک نشته. که دومره وړوکې تصویر وي چه که هغه په زمکه کېږدې او په ولاړه ورته اوگورې نو اندامونه پکښن نه معلومېږي (څنگه چه عام طور د طواف کعبه د منظر تصویرونه ډیر واړه وي داسې تصویرونه) د نمانځه د پاره د گِراهِت باعِث نه وي. (غَنِیَّةُ السَّیْلِ ص ۳۴۷، درمُختار معه رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۵۰۳) خو که د طواف کعبه په گنډه کښن یو مخ هم واضحه شو نو مُمَانَعَت به باقي وي. د مخ نه علاوه مثلاً لاس، بڼې، شاه، د مخ وروستو حصّه یا داسې مخ چه د هغې سترگې، پوزه، شونډې وغیره ټول اندامونه وران شوي وي په داسې تصویرونو کښن څه باک نشته.

“یا خُدا! ستا د خوښې د نمونځ کولو سعادت راکړې”

د ۳۳ حروفو په نسبت د نمانځه ۳۳ مکروهاتِ تَنْزیّه

(۱) د نورو جامو د موجودگۍ باوجود د کار په جامو کښن نمونځ کول. (شرح الوقایة ج ۱، ص ۱۹۸) که په ځله کښن ئې څه څیز نیولې وي. او که د هغې په وجه قِراءت نه شي کیدې یا داسې الفاظ اُوځي چه هغه د قُرآن پاک نه وي نو نمونځ به فاسد شي. (دُرْمُختار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۴۹۶)

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ اٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چه په ما باندې يو ځل دُرود شريف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه باندې لس رَحمتونه را ليري او د هغه په اعمال نامه کښ به لس نيکي لیکي. (ترویجی)

(۲) د سستی په وجه سر تور سر نمونځ کول. (عالمگیری ج ۱، ص ۱۰۶) که په نمانځه کښ تویي یا عمامه [يعني پټکې] شريف د سر نه پریوځي نو راپورته کول ئې غوره دي هله چه د عَمَلِ کثیر حاجت پښ نه شي گني نمونځ به فایده شي او که بیا بیا راپورته کول غواړي نو پریښودل پکار دي او که د نه راپورته کولو نه خُشوع و خُضوع [يعني د زړه حاضري او د بدن عاجزي] مقصود وي نو نه راپورته کول ئې غوره دي. (دُرُ مُختار معه رَدُّ الْمُحتار ج ۲، ص ۴۹۱) که څوک سرتور سر نمونځ کوي یا د هغه د سر نه تویي پریوځي نو بل کس د هغه ته تویي نه په سر کوي (۳) په رُکوع یا سَجده کښ بې ضرورته د درې ځله نه کم تسبیح لوستل (که وخت لږ وي یا د ریل گاډي د تللو پړه وي نو بیا باک نشته. که مُقتدي درې ځله تسبیح نه وي لوستي او امام سر پورته کړي نو د امام تابعداري د اوکړي) (۴) په نمانځه کښ د تندي نه خاوره یا ډکې لرې کول، خو که د هغې [د لگیدو] په وجه د نمانځه نه توجُّه اوړي نو بیا په لرې کولو کښ باک نشته. (عالمگیری ج ۱، ص ۱۰۶) (۵) په سجدې وغیره کښ گوتې د قبلې نه بل طرف ته اړول. (فتاویٰ قاضی خان معه عالمگیری ج ۱، ص ۱۱۹) (۶) د نارینه په سجدې کښ ورون د خیتې سره جوخت لگول. (عالمگیری ج ۱، ص ۱۰۹) (۷) په نمانځه کښ د لاس یا د سر په اشاره کولو د سلام جواب ورکول. (دُرُ مُختار، ج ۲، ص ۴۹۷) په ځله جواب ورکولو سره نمونځ ماتېږي. (مراق الفلاح مع حاشیة الطَّحطاوی ص ۳۲۲، قدیي کُتب خانة) (۸) په

فرمانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ: په ما باندې په کثرت سره دُرود شریف لولئ بيشکه ستاسو په ما باندې درود شریف لوستل ستاسو د گناهونو د پاره بخښنه ده. (جامع الصغیر)

نمانځه کښ بې غُذره پرلت وهل (غُنيَّةُ المستمل ص ۳۳۹) (۹) ستوماني وېستل او (۱۰) قصداً توخيدل، ارغشې کول [يعني غاړه تازه کول]. (غُنيَّةُ المستمل ص ۳۴۰) که د طبيعت تقاضه وي نو باک نشته (۱۱) سجدې ته د تللو په وخت کښ د زنگونو نه مخکښ بې غُذره لاس په زمکه اېښودل. (عالمگيري ج ۱ ص ۱۰۷) (۱۲) د پاڅيدو په وخت کښ بې غُذره د لاسونو نه مخکښ زنگونه اوچتول. (غُنيَّةُ المستمل ص ۳۳۵) (۱۳) په رُکوع کښ سر د ملا نه ښکته يا پورته ساتل. (ايضاً ص ۳۳۸) (۱۴) په نمانځه کښ ثناء، تَعُوذ، تَسْمِيه او آمين په زوره وئيل. (عالمگيري ج ۱ ص ۱۰۷) (۱۵) بې غُذره ديوال وغيره ته ډډه وهل. (ايضاً) (۱۶) په رُکوع کښ په زنگونو او (۱۷) په سجدو کښ په زمکه لاس نه اېښودل (۱۸) په يوه ډډه او بله ډډه خوزيدل. او تَرَاوَح يعني کله په نبی ښپه او کله په گڅه ښپه زور اچول، دا سُنَّت دي. (بهاً شريعت، حصه ۲ ص ۲۰۲) او سجدې له د تللو په وخت کښ په نبی طرف زور راوړل او د پاڅيدو په وخت کښ په گڅ طرف زور راوړل دا مُستحب دي. (ايضاً ص ۱۰۱) (۱۹) په نمانځه کښ سترگې بندې ساتل. خو که خُشُوع [يعني د زړه حاضري] ورسره راځي نو سترگې بندې ساتل غوره دي. (دُرُ مُختار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۴۹۹) (۲۰) بل شوي اور ته مخامخ نمونځ کول، شمع يا ډيوه که مخامخ وي نو باک نشته. (عالمگيري ج ۱ ص ۱۰۸) (۲۱) داسې څيز ته مخامخ نمونځ کول چه د هغې په وجه توجُّه لرې کيږي مثلاً زينت [يعني څه ښائسته

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ اٰلِہٖ وَسَلَّم: په ما باندې د دُرود شریف کثرت کوی بیشکه دا ستاسو د پاره پاکي ده. (اَبُو یَحٰی)

خیزونه] او لَهْوَعْب [يعني لوبې، تماشې، توقې تقالې] وغيره. (رَدُّ الْمُخْتَار ج ۱، ص ۴۳۹) (۲۲) نماځه له په منډه تلل (۲۳) عامه لار کښ (۲۴) په ډیران کښ (۲۵) مذبج کښ يعني کوم ځای چه څاروي حلاليري هلته (۲۶) اِصْطَبِل يعني د اسونو د تړلو ځای [يعني د اسونو غوږل]، (۲۷) غسل خانه، (۲۸) غوږل خاص طور په کوم ځای کښ چه اوبښان تړل شي، (۲۹) د اِسْتِنْجَا خانې په سر او (۳۰) په شپه کښ بغير د سترې نه هله چه مخې ته د خلقو د تيريدلو امکان وي. په دې ځايونو کښ نمونځ کول. (غُنْيَةُ الْمُسْتَعِيل ص ۳۳۹) (۳۱) بې عذره مچ يا ماشې په لاس [خوزلو] الوزول. (فتاوی قاضی خان معه عالمگیری ج ۱، ص ۱۱۸) (که په نماځه کښ که سپره يا ماشې تکليف ورکوي نو د هغې په نيولو او وژلو کښ هيڅ باک نشته هله چه د عمل کثير په ذريعه نه وي. (بَهَارِ شَرِيعَت) (۳۲) هر هغه عمل قليل کوم چه د نمونځ کوونکي د پاره فائده مند وي جائز دې او کوم چه فائده مند نه وي هغه مکروه دې. (عالمگیری ج ۱، ص ۱۰۹) (۳۳) اَلْتِه [يعني په خټ] جامې اغوستل يا په سر کول.

(فتاوی رَضَوِيَه مُخَرَّجَه ج ۷، ص ۳۵۸ فتاوی اهل سنت غير مطبوعه)

د نيم لستونري په جامو کښ نمونځ کول څنگه دي؟

د نيم لستونري گړته يا قميص کښ نمونځ کول مکروه تنزيهي دي هله چه د هغه سره نورې جامې وي. حضرت صدر الشريعه مُفتي محمّد امجد علي اعظمي رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ فرمائي: ”د چا سره چه [نورې] جامي

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چاچہ پہ ما باندې لس ځله دُرود پاک اولوستل الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل کړي. (کتابي)

موجودې وي او صرف د نيم لستونږي [په قميص کښ] يا په بنين کښ نمونځ کوي نو گراځت تنزيهي دې او که جامې ورسره موجودې نه وي نو بيا گراځت هم نشته“ (فتاویٰ امجدیہ حصہ ۱۹۳، مکتبه رَضَوِيَّه بَابُ الْمَدِينَةِ کراچي)

مُفتی اعظم پاکستان حضرت مولانا مفتي وقار الدین قادري رَضَوِي رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ فرمائي، د نيم لستونږي والا گُرتہ قميص يا شرټ د کار کولو په لباس کښ شامل دي (چاچہ د کار جامې اغوستې وي هغه د عزت مندو خلقو خوا ته تللو نه ډډه کوي) ځکه چه څوک د نيم لستونږي په گُرتہ [يا قميص] کښ د خلقو خوا ته تلل ښه نه گنږي، د هغوئي نمونځ مَكْرُوهُ تَحْرِیْمِي دې او کوم خلق چه په داسې لباس کښ د هيڅ چا مخې ته هم تلل بد نه گنږي، د هغوئي نمونځ مکروه نه دې.

(وَقَارُ الدِّينِ ج ۲، ص ۲۴۶)

د ماسپښين د آخري دوو رکعاتو نفلو فضيلت

د ماسپښين [د فرضو] نه پس څلور رکعاته کول مُسْتَحَب دي ځکه چه په حديث پاک کښ فرمايلي شوي دي، چا چه د ماسپښين [د فرضو] نه مخکښ په څلورو او وروستو په څلورو مُحَافَظَت اوکړو الله تَعَالٰی په هغه اور حرام کړي. (سُنَنُ النَّسَائِي، حديث ۱۸۱۷ ص ۲۲۰۷ دار الحيل بيروت) علامه سيّد طحطاوي رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ فرمائي چه د سره به اور ته نه داخلېږي او د هغه گناهونه به وران کړې شي او په هغه باندې چه (د بندگانو د حقونو وهلو) کوم مطالبات دي الله تَعَالٰی به هغه کسان راضي کړي يا

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَمَ : د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې د دُرود کثرت کوي، خوک چه داسې کوي د قیامت په ورځ به زه د هغه شفاعت کوونکې او گواه جوړېږم. (شُعَبُ الْإِيمَان)

دا مطلب دې چه د داسې کارونو کولو توفیق به ورکړي چه په هغې سزا نه وي. او علامه شامي رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ فرمائي چه د هغه د پاره دا زیرې دې چه هغه به د سعادت [يعني نيك بختی] سره د دنیا نه ځي او دوزخ ته به نه ځي. (شامي ج ۲، ص ۴۵۲)

خوږو خوږو اسلامي ورونړو! اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ چه مونږ هسې هُم د ماسپښین لس رکعاته نمونځ کوو نو په آخره کښ نور دوه رکعاته نفل کولو باندې د دولسمې په نسبت دولس رکعته پوره کولو کښ څه وخت لکي. په استقامت سره د دوه رکعته نفل کولو نیت اوکړئ.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

د اِمَامَت بيان

د نارینه غیر معذور امام د پاره شپږ شرطونه دا دي:.

(۱) چه صحیح العقیده مسلمان وي (۲) بالغ وي (۳) عاقل وي [يعني لیونې نه وي] (۴) نارینه وي (۵) قِرَاءَت ئې صحیح وي او (۶) معذوره نه وي. (دُرُ مُختار معه رَدُّ الْمُختار ج ۲، ص ۲۸۴)

د ”يَا اِمَامَ الْاَنْبِيَا“ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَمَ ديارلسو حروفو

په نسبت د اِقتداء ديارلس شرائط

(۱) نیت (۲) اِقتداء، او د دې اِقتدا نیت د تحریمه سره کیدل یا د تکبیر تحریمه نه مخکښ کیدل په شرط د دې چه د مخکښ نه د

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ اٰلِہٖ وَسَلَّم: کله چه تاسو په رسولانو دُرود لولئ نو په ما باندې ئې هم لولئ،
بیشکه زه د ټولو جهانونو د رب رسول یم. (جَمْعُ الْجَوَامِع)

کیدو په صورت کښ کوم غیر کار په نیت او [تکبیر] تحریمه کښ
د جُدا ئ کولو والا نه وي (۳) د امام او مُقتدي په یو ځای کښ
موجود کیدل (۴) چه د دواړو نمونځ یو وي یا د امام نمونځ د مُقتدي
نمونځ په خپل ضمن کښ اغستې وي (۵) د امام نمونځ چه د
مُقتدي په مذهب صحیح وي او (۶) د امام او مُقتدي د دواړو دا
صحیح گنډل (۷) د شرائطو په موجودگي کښ د زنانه محاذي (يعني
برابر) نه کیدل (۸) د مُقتدي د امام نه مُقدم (يعني مخکښ) نه کیدل
(۹) د امام د انتقالاتو [يعني ښکته پورته کیدلو] علم کیدل (۱۰) چه
[مُقتدي ته] د امام مقيم يا مسافر کیدل معلوم وي (۱۱) د ارکانو په
ادا ئگي کښ شریک کیدل (۱۲) د ارکانو په ادا ئگي کښ چه مُقتدي
د امام مثل وي يا کم وي (۱۳) هم دغسې په شرائطو کښ چه
مُقتدي د امام نه زیات نه وي. (رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۲۸۴ تا ۲۸۵)

د اقامت نه پس د امام صاحب اعلان اوکړي:

خپلې پوندې، خټونه او اوکې په یو سمي کښ کړئ او صفونه
نیغ کړئ. د دوو سړو په مینځ کښ ځای پرېښودل گناه ده، د اوکې
سره اوگه لگول واجب دي او تر څو چه مخکښني صف د گوته
پورې نه وي پوره شوې قصداً شا ته نمونځ شروع کول، د واجبو
پرېښودل، ناجائزه او گناه ده. د پینځلسو کالو نه کم نابالغه ماشومان

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ اٰلِہٖ وَسَلَّم: ځوک چه په ما باندې يو ځل دُرُود اولوي الله عَزَّوَجَلَّ د هغه د پاره يو قيراط اجر ليکي او قيراط د اُحد د غَر هُمره دې. (عَبْدُ الرَّزَّاق)

په صفونو کښ مه اودروئ، د صفونو په ګوتونو کښ ئې هم مه اودروئ
د وړو ماشومانو صَف د ټولو نه شا ته جوړ کړئ. (د تفصيلي معلوماتو د
پاره اوګورئ. (فَتَاوَى رَضَوِيَّه ج. ۷، ص ۲۱۹ تا ۲۲۵ رَضَا فَاؤنډېشن لاهور)

د جمعې بيان

په عاقل، بالغ، آزاد او قادر باندې د جُمات جَمَاعَتِ اُولَى [يعني اولنئ
جَمْعَه] واجب ده بغير د عُذر نه يو پيره هم پريښودلو والا ګنهګار او د
سزا حقدار دې او که ډير ځل ئې پريږدي نو فاسق مردود الشَّهَادَة
(يعني د هغه ګواهي د قبلیدو قابله نه ده) او هغه ته به سخته سزا ورکوله
شي او که ګاونډيانو ئې سُکوت اوکړو (يعني خاموشه پاتې شو) نو هغوئ
هم ګنهګار شو. (دُرُ مُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج. ۲، ص ۲۸۷) ځيني فقهاء کرام رَحْمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی
فرمائي ”ځوک چه اذان واوري او په کور کښ د اقامت انتظار کوي هغه
ګنهګار دې او د هغه شهادت (يعني ګواهي) قبوله نه ده“

”يَا طه مدينې ته مې او غواره“ د شلو حروفو

په نِسْبَت د جمعې پريښودلو شل عُذرونه

(۱) [داسې] مريض چه هغه ته جُمات ته تللو کښ مشکلات وي
(۲) شَل (۳) د چا چه ښپه پرې شوي وي (۴) ځوک چه فالج وهلې
وي (۵) دومره بوډا چه جُمات ته نه شي تللې (۶) ږوند، اگرکه د
ړانده د پاره داسې ځوک وي چه هغه د لاسه اونيسي او جُمات ته ئې

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: په ما باندې په دُرود لوستو خپل مجلسونه ښکې کړئ ځکه چې ستاسو دُرود لوستل به د قيامت په ورځ ستاسو د پاره نورو وي. (فَرْدَوْسُ الْاَخْبَار)

اورسوي. (۷) سخت باران او (۸) چې په لاره کښ ډيرې زياتې چقرې وي (۹) ډيره زياته يخني (۱۰) ډيره زياته تياره (۱۱) سيلی (۱۲) د مال يا د طعام د ضائع کيدو يره (۱۳) د قرض خواه يره ده او د ده لاس تنگ دې (۱۴) د ظالم يره (۱۵) د غټو بولو (۱۶) د وړو بولو يا (۱۷) د ريح [يعني د خټې د کيس] ډير تکليف (۱۸) که ډوډۍ تياره وي او نفس ئې خواهش لري (۱۹) که د قافلې د تللو يره وي (۲۰) د مريض خدمت، چې که جمعې له ځي نو هغه ته به تکليف رسي يا به یرېري. دا ټول د جمعې د پريښودو غځرونه دي.

(دُرُودُ مُخْتَارٌ مَعَ رَدِّ الْمُخْتَارِ ج ۲، ص ۲۹۲ تا ۲۹۳)

په کُفر د خاتمي يره

د روژه ماتي د دعوتونو، ميلمستياگانو، نیازونو [يعني په بزرگانو پسې د ايصالي ثواب خيراتونو] او د نعت خوانيانو وغيره په وجه په جُماتونو کښ کيدو والا د فرض نمونځونو د جَمَاعَتِ اُولی (يعني د اولې جمعې د) پريښودو بالکل اجازت نشته، تر دې چې که کوم خلق په کور، هال يا د بنگلې په کمپاونډ وغيره کښ د تراويح جمعه کوي او نزدې جُمات موجود وي نو په هغوئي واجب دي چې مخکښ فرض رکعتونه د جَمَاعَتِ اُولی [يعني د اولې جمعې] سره په جُمات کښ ادا کړي. کوم خلق چې د شرعي غځرنه بغير د قدرت لرو باوجود فرض نمونځ په

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : چا چه په ما یو ځل درود شریف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائي. (مُسْلِم)

جُمّات کښ د جَمَاعَتِ اُولی سره نه ادا کوي هغوئې له یریدل پکار دي ځکه چه د مدينې د تاجدار د خوږ نبي سردار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د عبرت نه ډک فرمان دې: ”خوځ چه دا خوښوي چه صبا د الله تَعَالٰی سره د مسلمانې په حالت کښ ملاقات اوکړي نو هغه د دې پينځه نمونځونو (د جمعې سره) په هغه ځای کښ پاپندي کوي کوم ځای چه اذان وئېلې کيږي ځکه چه الله عَزَّوَجَلَّ ستاسو د نبي صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د پاره سُنَنِ هُدٰی مَشْرُوع کړل او دا (د جمعې) نمونځونه هم د سُنَنِ هُدٰی نه دي او که تاسو د خپل نبي صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سُنَّت پريږدئ نو گمراه به شئ.“ (صحيح مُسْلِم ج. ۱، ص ۲۳۲) په دې حديث شريف کښ دې خبرې ته اشاره ده چه د جَمَاعَتِ اُولی د پابندئ کولو والا خاتمه به په خير کيږي او خوځ چه د شرعي مجبورئ نه بغير د جُمّات جَمَاعَتِ اُولی پريږدي د هغه د پاره مَعَاذَ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ په کُفر د خاتمې يره ده. خوځ چه صرف د سستۍ په وجه په پوره جمعه کښ شرکت نه کوي هغوئې د توجّه اوکړي چه زما آقا اَعْلٰی حضرت امام اَهْلِ سُنَّت، مولانا شاه امام احمد رضا خان رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ فرمائي چه په ”بَحْرُ الرّٰائِق“ کښ دي، قنيه کښ دي چه که چا اذان واوريدلو او د دُخُولِ مسجد (يعني جُمّات ته د داخلیدو) د پاره ئې د اقامت انتظار کولو نو

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې په کثرت سره درود لولئ ځکه چې ستاسو دُردو ما ته وړاندې کولې کېږي. (کُتُبِ الرَّائِي)

کنهگار به وي.“ (فَتَاوَى رَضَوِيه ج. ۱، ص. ۱۰۲، البحر الرائق ج. ۱، ص. ۶۰۴) د فتاوی رَضَوِيه شریف په هم هغه صفحه کښ دي، ”خوک چه اذان واورې او په کور کښ د اقامت انتظار کوي د هغه شهادت يعني گواهي قبوله نه ده.“ (البحر الرائق ج. ۱، ص. ۴۵۱) **خوږو خوږو اسلامي ورونږو!** خوک چه د اقامت پورې جُمَات ته نه راځي د ځيني فُقَهائے کرام رَحْمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی په نِزد هغه کنهگار او مَرْدُوْدُ الشَّهَادَتِ يعني د گواهي د پاره نالائقه دې نو چه خوک بې عُذْره په کور کښ جَمعه کوي يا د جمعې نه بغير نمونځ کوي يا مَعَاذَ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ د سره نمونځ نه کوي د هغه به څه حال وي!

يا رَبِّ مُصْطَفَى! عَزَّوَجَلَّ وَ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مونږ ته پينځه واړه نمونځونه په جُمَات کښ د جَمَاعَتِ اُولی په وړومبي صف کښ د تَكْبِيْرِ اُولی سره د ادا کولو هميشه سعادت رانصيب کړې

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

میں پانچوں نمازیں پڑھوں باجماعت

هو توفیق ایسی عطا یا الہی

د پینځه واړه نمونځونو سره د جمعې

را ته راکړې ته توفیق یا الہی

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ: چا چه په ما باندې د جُمعي په ورځ ۲۰۰ ځله دُرود شریف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو گناھونه به مُعاف شي. (کنزُ الْعَمَال)

د “يارسُولِ پاک” د نهه حروفو

په نسبت د وِترو د نمونځ ۹ مدني گلونه

(۱) د وِترو نمونځ واجب دې. (البحرُ الرَّائِقُ ج ۲، ص ۶۶) (۲) که دا پاتې شي نو د دې قضا لازمه ده. (دُرِّ مُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۵۳۲) (۳) د وِترو وخت د ماسخُتن د فرضو نه پس د صبا صادق پورې دې. (مراق الفلاح مع حاشية الطحطاوى ص ۱۷۸) (۴) څوك چه د شپې د خوب نه د راپاڅيدو قدرت لري نو د هغه د پاره غوره ده چه د شپې په اخيره كښ راپاڅي اول تَهَجُّد ادا كړي او بيا وِترو. (غُنِيَةُ السَّائِلِ ص ۴۰۳) (۵) د دې درې ركعته دي. (مراق الفلاح مع حاشية الطحطاوى ص ۳۷۵) (۶) په دې كښن قَعْدَةُ اُولَى واجب ده، صرف تَشَهُّد اولولئ او پاڅئ (۷) په دريم ركعت كښن د قِرَاءَت نه پس تَكْبِيرِ قُنُوت لوستل واجب دي. (دُرِّ مُخْتَار مع رَدِّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۵۳۳) (۸) څنگه چه تَكْبِيرِ تحريبه لولي هم دغه شان [په تَكْبِيرِ قُنُوت كښن] اول لاسونه د غوږونو پورې پورته كړئ بيا الله اكبر اولولئ. (حاشية الطحطاوى ص ۳۷۶) (۹) بيا لاسونه او تړئ او دُعائے قُنُوت اولولئ.

دُعائے قُنُوت

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَغِيْثُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنُؤْمِنُ بِكَ وَتَتَوَكَّلُ عَلَيْنَا وَتُشْنِيْ عَلَيْنَا
اَلْخَيْرَ وَنَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَّفْجُرُكَ ط

فرمانِ مُصطفى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د هغه کس پوزه ډ په خاورو خړه شي چه د چا په مخکښ زما ذکر اوشي او هغه په ما درود پاك او نه لولي. (ترومیزی)

ترجمه: اے الله (عَزَّوَجَلَّ) مونږه ستا نه مدد غواړو او ستا نه بځښنه غواړو او په تا ايمان راوړو او په تا يقين [يعني تَوَكَّلْ] ساتو او ستا ډير ښه صفت بيانوو او ستا شکر ادا کوو او ستا ناشکري نه کوو او جُدا کوو او پرېږدو هغه کس خوک چه ستا نافرمانی اوکړي، اے الله (عَزَّوَجَلَّ) مونږه صرف ستا عبادت کوو او صرف ستا د پاره نمونځ کوو او سجده کوو او ستا طرف ته درومو او [د دين] د خدمت د پاره حاضرېږو او ستا د رحمت اُمید لرو او ستا د عذاب نه یرېږو بیشکه ستا عذاب کافرو ته رسیدو والا دي.

(۱۰) د دُعائے قُنُوت نه پس درود شریف لوستل بهتر دي. (غُنیةُ المستملی)

(ص ۴۰۲) (۱۱) خوک چه دُعائے قُنُوت نه شي لوستلې هغه ډ دا اولولي:

اللَّهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنَحْفِدُ وَنَرْجُو

رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحِقٌ ط

[ترجمه:] اے الله! اے زمونږه مالکه مونږ ته په د نیا کښ خیر راکړې او مونږ ته په آخرت کښ خیر راکړې او مونږ د دوزخ د عذاب نه اوساتي.

یا ډ دا لولي:

اللَّهُمَّ رَبَّنَا اتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: کوم خلق چه د خپل مجلس نه د الله عَزَّوَجَلَّ د ذکر او په نبي باندې د درود شریف لوستلو نه بغیر پاخیدل نو هغه د بدبوداره مُردار نه پا خیدل. (شُعَبُ الْإِيمَانِ)

(اے الله! زما بخښنه اوکړې) (مراقی الفلاح معه حاشیة الطحطاوی ص ۳۸۵)

(۱۲) که دُعَاةُ قُنُوت لوستل مو هیر شو او په رُکوع کښ لاړئ نو بیرته مه راگرځئ بلکه سَجْدَه سَهو اوکړئ. (عالیکیري ج ۱ ص ۱۱۰) (۱۳) که وتر د جمعې سره کیري (څنګه چه په رَمَضَانُ الْمُبَارَك کښ کیري) او مُقْتَدِي لَا د قُنُوت نه نه وو فارغ شوې چه امام په رُکوع کښ لاړو نو مُقْتَدِي د هم په رُکوع کښ لاړ شي.

(عالیکیري ج ۱ ص ۱۱۰، تبیین الحقائق ج ۱، ص ۱۷۱ ملتان)

د سَجْدَه سَهو بیان

(۱) که د نماښه په واجباتو کښ کوم یو واجب په هیره پاتې شي یا د نماښه په فرائضو او واجباتو کښ په هیره تاخیر اوشي نو سَجْدَه سَهو واجب ده. (الدرالمختار معه رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۶۵۵) (۲) که سَجْدَه سَهو ئې د واجب کیدلو نه باوجود او نه کړه نو بیا نمونځ راگرځول واجب دي. (ایضاً) (۳) که قصداً ئې واجب پریښودل نو سَجْدَه سَهو کول کافي نه دي بلکه نمونځ دوباره راگرځول واجب دي. (ایضاً) (۴) که کوم یو داسې واجب پاتې شي چه هغه د نماښه د واجباتو نه وي بلکه د هغې وجوب د امر خارج نه وي نو سَجْدَه سَهو واجب نه ده مثلاً خِلافِ ترتیب قرآن لوستل ترک واجب (او ګناه) ده خو د دې تعلق د نماښه د واجباتو سره نه دې بلکه د تلاوت د واجباتو سره دې لِهَذَا سَجْدَه

هُرْمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خوك چه په ما باندې په ورځ کښ پنځوس ځله درود پاک اولولي د قيامت په ورځ به زه د هغه سره مُصَافَحَه کووم (يعني لاس ملاووم). (ابن يثقال)

سَهْو نشته (البته د داسې کولو نه د توبه اوکړي). (اَيضاً) (۵) په فرض [رُكن] پاتې کيدو نمونځ ماتېږي په سَجْدَه سَهْو د دې کمې نه شي پوره کيدې لِهَذَا دوباره ئې ادا کړئ (۶) سُنْتونه يا مُسْتَحَبَّات مثلاً د ثَنَاء، تَعَوُّذ، تَسْبِيح، اَمِين، د تَكْبِيرَاتِ اِنْتِقَالَات او د تَسْبِيحَاتو په پاتې کيدو سَجْدَه سَهْو نه واجب کيږي، نمونځ اوشو. (فَتْحُ الْقَدِير ج ۱، ص ۴۳۸) خو دوباره کول مُسْتَحَب دي که په هيره مو پريښې وو يا قصداً (۷) په نماز څه کښ که لس واجبات هم پاتې شو د سَهْو دوه سَجْدې د ټولو د پاره کافي دي. (رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۴۵۵) (۸) تَعْدِيلِ اَرْكَان (مثلاً د رُكُوع نه پس نيغ اودريدل يا د دوو سجدو په مينځ کښ د يو ځل سُبْحَنَ اللّٰه وئېلو همره نيغ کيناستل) هير شو نو سَجْدَه سَهْو واجب ده. (عَالِيْ كَبِيرِي ج ۱، ص ۱۲۸) (۹) که قُنُوت يا تَكْبِير قُنُوت ترې هير شو نو سَجْدَه سَهْو واجب ده. (عَالِيْ كَبِيرِي ج ۱، ص ۱۲۸) (۱۰) که په قِرَاءَت وغيره کومه موقع باندې په سوچ کولو کښ د درې ځله سُبْحَنَ اللّٰه وئېلو همره وقفه تيره شوه نو سَجْدَه سَهْو واجب شوه. (رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۶۵۵) (۱۱) د سَجْدَه سَهْو نه پس هم اَلتَّحِيَّات لوستل واجب دي. اَلتَّحِيَّات اولولئ او سلام اوکړځوئ او غوره دا ده چه د دواړو قَعْدو (يعني د سَجْدَه سَهْو نه مخکښ او وروستو دواړو قَعْدو) کښ درود شريف هم اولولئ. (عَالِيْ كَبِيرِي ج ۱، ص ۱۲۵) (۱۲) د امام نه سَهْو اوشوه او سَجْدَه سَهْو ئې اوکړه نو په مقتدي هم سَجْدَه واجب ده. (دُرِّ مُخْتَار مَعَهُ رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۶۵۸)

فرمانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د قیامت په ورځ به په خلقو کښ ما ته ډیر نږدې هغه وي چا چه په دُنیا کښ به ما باندې زیات درود پاک لوستلي وي. (ترمذی)

(۱۳) که د مُقْتَدِي نه په حالتِ اِقْتَدَا کښ [يعني په اِمام پسي] سَهُو اوشوه نو سَجْدَه سَهُو پرې واجب نه ده. (عاليکيري ج ۱، ص ۱۲۸) او د نمانځه د راگرځولو حاجت هم نشته.

ډیره زیاته آهمه مسئله

گنډ شمیر اسلامي ورونږه د بې علمۍ په وجه خپل نمونځونه ضائع کوي لهذا دا مسئله په ډیره توجّه اولولۍ (۱۴) مَسْبُوق (يعني څوک چه د يو يا زياتو رکعتونو تللو نه پس په جمعه کښ شريک شو هغه) له د امام سره سلام گرځول جائز نه دي که قصداً ئې سلام اوگرځولو نو نمونځ به ئې مات شي او که په هيره کښ ئې د امام سره سمدستي بغير د څه وقفې نه سلام اوگرځولو نو باک نشته خو دا نادر صورت دې (يعني داسې ډیر کم کيږي) او که په هيره کښ ئې د امام نه لږ ساعت پس هم سلام اوگرځولو نو ولاړ د شي خپل نمونځ د پوره کړي او سَجْدَه سَهُو د اوکړي. (الدر المختار معه رد المحتار ج ۲، ص ۶۵۹) مسبوق د امام سره سَجْدَه سَهُو کوي اگرکه د هغه د شاملیدو نه مخکښ امام سَهُو شوې وي، او که د امام سره ئې سَجْدَه سَهُو اونکړه او د خپل باقي نمونځ کولو د پاره پاڅيدو نو په آخره کښ د سَجْدَه سَهُو اوکړي او که د دې مسبوق نه په خپل [باقي] نمانځه کښ هم سَهُو اوشوه نو د آخرې هم دا دوه سَجْدې د امام د هغه سَهُو د پاره هم کافي دي. (عاليکيري ج ۱، ص ۱۶) که په قعدۀ اولی کښ ئې د تَشَهُّد نه پس دومره اولوستل چه ”اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ“ نو سَجْدَه سَهُو واجب شوه.

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: کوم کس چه په ما درود پاک لوستل هیر کړل هغه د جَنَّت لاره هیږه کړه. (کَلْبَرَانِي)

د دې وجه دا نه ده چه دُرود شریف ئې اولوستلو بلکه د دې وجه دا ده چه د دریم رکعت په قیام کښن تاخیر اوشو. لِهَذَا که د دومره وخته پورې خاموشه وو نو بیا هم سَجْدَةُ سَهْو واجب ده.

حکایت

حضرت سیدنا امام اعظم أَبُو حَنِيفَه رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ته په خوب کښن د سرکارِ مدینه صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم دیدار اوشو، سرکارِ نامدار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ترې تپوس اوکړو چه د دُرود شریف لوستونکي د پاره تا سَجده ولې واجب اوبښودله؟ عرض ئې اوکړو، ځکه چه هغه په هیږه (یعني په غفلت) اولوستله. سرکارِ عالي وقار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم دا جواب خوښ کړو.

(الدر المختار معہ رد المحتار ج ۲، ص ۶۵۷)

(۱۷) که په یوه قعدہ کښن د تَشَهُّد نه څه پاتې شو نو سَجْدَةُ سَهْو واجب ده که نمونځ نفل وي او که فرض. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۷)

د سَجْدَةُ سَهْو طريقه

التَّحِيَّاتُ [د عَبْدُہٗ وَرَسُولُہٗ پورې] اولولئ بلکه غوره دا دي چه دُرود شریف هُم اولولئ او بني طرف ته سلام اوگرځوئ او دوه سَجدي اوکړئ، بیا تَشَهُّد، دُرود شریف او دُعا اولولئ او سلام اوگرځوئ.

(فتاویٰ قاضي خان معہ عالمگیری ج ۱، ص ۱۲۱)

فرمانِ مُصطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ: د چا په خوا کښ چې زما ذکر اوشو او هغه په ما درود پاک او نه لوستو تحقیق هغه بد بخته شو. (ابن سنی)

که سجدۀ سهُو کول هیر شي نو

سجدۀ سهُو کول وو او ترې هیږه شوه سلام ئې اوگر ځولو نو تر څو چه د جُمات نه بهر شوې نه وي او د، ئې کړي. (الدر المختار مع رد المحتار ج ۲، ص ۵۵۶) که په میدان کښ وي نو تر څو چه د صفونو نه نه وي او وښتې یا مخکښ د سجدې د ځای نه نه وي تیر شوې نو او د ئې کړي. کوم څیز چه مانع ښا [يعني نمونځ ماتوونکې] دې مثلاً خبرې وغیره نمونځ ماتوونکې څیز که پښې شو نو بیا سجدۀ سهُو نه شي کیدې. (الدر المختار مع رد المحتار ج ۲، ص ۵۵۶)

سجدۀ تلاوت او په شیطان سخته

د الله عَزَّوَجَلَّ د محبوب صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ د رحمت نه ډک فرمان دې: چه کله کله انسان آیت سجدۀ اولوي او سجدۀ کوي، شیطان لرې شي او په ژړا شي او وایي: هائے زما بربادي! ابن آدم ته د سجدې حُکم اوشو هغه سجدۀ اوکړه د هغه د پاره جَنَّت دې او ما ته حُکم اوشو ما انکار اوکړو زما د پاره دوزخ دې. (صحيح مسلم ج ۱ ص ۶۱)

اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ مُرَاد به ئې پوره شي

د کوم مقصد د پاره چه په یو مجلس [يعني په هغه یو مقام او یو وخت] کښ څوک د سجدې ټول (يعني ۱۴) آیتونه اولوي او (څوارلس) سجدې اوکړي الله عَزَّوَجَلَّ به د هغه مقصد پوره کړي. که د یو یو آیت په

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چه په ما باندې لس څله سحر او لس څله ماښام دُرود پاک اولوستل د قیامت په ورځ به هغه ته زما شفاعت نصیب کیږي. (مَجِیْعُ الرِّوَاۓد)

لوستو سجدہ کوي او که ټول اولولي او په آخره کښ ۱۴ سجدې اوکړي.

(دُرِّ مُخْتَار، ج ۲ ص ۷۱۹. غُنیه ص ۵۰۷ وَغیرهُبَا)

د ”قرآن مجید“ د ۸ حروفو په نسبت

د سجدۀ تلاوت اته مدني کلونه

﴿۱﴾ آیت سجدہ لوستلو یا اوریدلو باندې سجدہ واجب کیږي. په لوستلو کښ دا شرط دې چه په دومره آواز کښ وي چه که څه غُذر نه وي نو چه پخپله ئې اوریدې شي، د اوریدونکي د پاره دا ضروري نه ده چه ارادتاً ئې اوریدلي وي، بې اراده اوریدو باندې هم سجدہ واجب کیږي. (عَلَمِیْکِرِي ج ۱ ص ۱۳۲) ﴿۲﴾ په هره ژبه کښ د آیت ترجمه لوستلو او اوریدلو والا باندې سجدہ واجب شوه، که اوریدونکې په دې پوهه شوې وي او که نه چه دا د آیت سجدہ ترجمه ده. البته دا ضروري دي چه که هغه ته نه وي معلوم نو ورته وئیلې شوي وي چه دا د آیت سجدہ ترجمه وه او که آیت [په عربی کښ] لوستلې شوې وي نو دا ضروري نه ده چه اوریدونکي ته د آیت سجدہ په باره کښ وئیلې شوي وي. (عَلَمِیْکِرِي ج ۱ ص ۱۳۳)

﴿۳﴾ د سجدہ واجب کیدو د پاره پوره آیت لوستل ضروري دي خو د ځیني علما ئې مُتَاَخِرین رَحْمَهُمُ اللہُ تَعَالٰی په نزد هغه لفظ په کوم کښ چه د سجدې ماده موجوده وي، که د هغې سره ئې د مخکښ یا وروستو

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: د چا په خوا کښن چه زما ذکر اوشو او هغه په ما دُرود پاک
 او نه لوستو هغه جفا اوکره. (عَبْدُ الرَّزَّاقِ)

يو لفظ اولوستو نو سَجْدَةُ تِلَاوَت واجب شوه لِهَذَا احتياط دا دې چه په
 دواړو حالتو کښن سَجْدَةُ تِلَاوَت اوکرې شي.

(مُلَخَّصًا قُتَاوِي رَضَوِيَّة، ج. ۸، ص ۲۲۳، ۲۳۳ رَضَا فَاؤُنْډِيشن لاهور)

﴿۴﴾ آيت سَجْدَه ئې که د نماځه نه بهر اولوستو نو فوراً سَجْدَه کول
 واجب نه دي البته که اودس لري نو تاخير کول مکروه ټنزيهي دي.

(نُورُ الْاَبْصَارِ مَعَ رَدِّ الْمُخْتَارِ ج. ۲، ص ۵۸۲)

﴿۵﴾ سَجْدَةُ تِلَاوَت په نماځه کښن فوراً کول واجب دي که تاخير ئې
 اوکړو نو کنهکار به وي او د کله پورې چه په نماځه کښن وي يا ئې
 د سلام گرځولو نه پس د نماځه منافي [يعني ماتولو والا] څه فعل [يعني
 کار] نه وي کړې نو سَجْدَةُ تِلَاوَت د اوکړي او سَجْدَه سَهْو د اوکړي.

(الدَّرَالْمُخْتَارُ مَعَهُ رَدُّ الْمُخْتَارِ ج. ۲، ص ۵۸۴)

خبردار! خيال ساتئ

﴿۶﴾ په رَمَضَانَ الْبَارِك کښن که په تراويح يا شيبه کښن اگرکه تاسو
 نه ئې شريك، بيشکه که تاسو خپل نمونځ يواځې کوي خو آيت
 سَجْدَه اوريدو باندې به په تاسو هم سَجْدَةُ تِلَاوَت واجب شي. که د کافر
 يا نابالغه نه آيت سَجْدَه واورئ نو بيا هم سَجْدَةُ تِلَاوَت واجب شوه. د
 بالغه کيدو نه پس مو چه څومره ځله هُم آيات سَجْدَه اوريدلي دي او
 تر اوسه مو سَجْدَةُ تِلَاوَت نه وي کړي، د هغې د غالب گمان په اعتبار
 حساب اولگوي او په اوداسه کښن هغه همره ځله سَجْدَةُ تِلَاوَت اوکړئ.

فرمانِ مُصطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د چا په خوا کښې چه زما ذکر اوشو او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه په خلقو کښې ډیر زیات شوم دې. (اَلتَّرْغِیْبُ وَالتَّرْہِیْبُ)

د سَجْدۂ تِلَاوَت طريقه

﴿۷﴾ په ولاړه د **اَللّٰهُ اَكْبَرُ** لوستلو سره په سَجْدۂ کښې لاړ شي او کم از کم درې ځله د **سُبْحٰنَ رَبِّیْ الْاَعْلٰی** او وائي بیا د **اَللّٰهُ اَكْبَرُ** وئیلو سره اودرېږي. په شروع او آخره کښې دواړه ځله **اَللّٰهُ اَكْبَرُ** وئیل سُنَّت دي. او د ولاړې نه په سَجْدۂ کښې تلل او د سَجْدې نه پس اودریدل دا دواړه ځله قیام مُسْتَحَب دي. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۳۵)

﴿۸﴾ د **سَجْدۂ تِلَاوَت** د پاره د **اَللّٰهُ اَكْبَرُ** وئیلو وخت کښې نه لاسونه پورته کول شته او نه په دې کښې تَشَهُّد شته او نه سلام.

(تَنْوِیْرُ الْاَبْصَارِ مَعَ رَدِّ الْمُخْتَارِ ج ۲ ص ۵۸۰)

د سَجْدۂ شُکْرِ بیان

که اولاد پیدا شي، یا مال په لاس ورشي، یا ورك شوې خیز او موندلې شي، یا مریض ته شفا حاصله شي یا مُسافر بیرته راشي غرض دا چه د هر نعمت په حاصلیدو سَجْدۂ شُکْرِ کول مُسْتَحَب دي. د دې طريقه هُم هغه ده کومه چه د سَجْدۂ تِلَاوَت ده. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۳۶) هم دغسې چه کله هم چا ته څه خوشخبري یا نعمت حاصل شي نو سَجْدۂ شُکْرِ کول د ثواب کار دي. مثلاً که د مَدینۂ مُنَوَّرَہ **رَاٰهَا اللّٰهُ شَرَفًا وَتَعْظِیْمًا** ویزه په لاس ورشي، په چا باندې په اِنفرادي کوشش کښې کامیاب شو او هغه د **دَعْوَتِ اِسْلَامِي** په مَدني ماحول کښې شامل شو، څه مُبارک

فرمانِ مُصطَفٰی (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ الْوَسَلَمَ): په ما باندې په دُرود لوستو خپل مجلسونه ښکې کړئ ځکه چې ستاسو دُرود لوستل به د قیامت په ورځ ستاسو د پاره نوره وي. (فِرْدَوْسُ الْأَخْبَار)

خوب ئې اولیدو، یا یو آفت لرې شو یا د اسلام یو دُښمن مړ شو
وغیره وغیره.

د نمونځ کوونکي په مخه تیریدل سخته گناه ده

﴿۱﴾ د دواړو جهانو د سردار مدني آقا (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ الْوَسَلَمَ) د عبرت

نه دك إرشاد دې: ”که چا ته معلومه وې چې د خپل ورور په مخه په
نمانځه کښ تیریدلو کښ څه دي نو سل کاله ولاړ اوسیدل به ئې د
هغه یو قدم تللو نه بهتر گنرلې.“ (سَنَنِ ابْنِ مَاجَه ج ۱ ص ۵۰۶ حدیث ۹۴۶ دارالمعرفه بیروت)

﴿۲﴾ حضرت سَيِّدُنَا إِمَام مَالِك رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ چې د حضرت سَيِّدُنَا
كَعْبُ الْأَحْبَار رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ إرشاد دې: د نمونځ کوونکي په مخه
تیریدونکي ته که معلومه وې چې په هغه څه گناه ده نو په زمکه
خخیدل به ئې د تیریدلو نه بهتر گنرلې. (مُوطَا إِمَام مَالِك، ج ۱، ص ۱۵۴، حدیث ۳۷۱
دارالمعرفه بیروت) د نمونځ کوونکي په مخه تیریدو والا بیشکه گنهکار
دې خو د نمونځ کوونکي په نمانځه کښ د دې نه هیڅ فرق نه
راځي. (مُلَخَّصًا فُتَاوَى رَضَوِيَّة ج ۷، ص ۲۵۴ رُضَا فَاؤَنډیشن لاهور)

”يَا رَسُولُ خُدا نَظِرِ كَرَم“ د پینځلسو حُرُوفو په نِسبت

د نمونځ کوونکي په مخه د تیریدو په باره کښ ۱۵ أَحْکَام

﴿۱﴾ په میدان او غټ جُمات کښ د نمونځ کوونکي د ښپو نه د

مَوْضِع سُجُود پورې تیریدل ناجائزه دي د مَوْضِع سُجُود نه مُراد دا دې

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چه په ما د جُمعې په ورځ درود شریف لولي زه به د قیامت په ورځ د هغه شفاعت کووم. (کنزُ الخصال)

چه د قیام په حالت کښ د سجدې په ځای نظر ټینګ کړي نو د څومره لرې پورې چه نظر خور شي هغه مَوْضِع سُجُود دې، د هغې د مینځه تیریدل جائز نه دي. (تبیین الحقائق ج ۱، ص ۱۶۰) د مَوْضِع سُجُود فاصله د ښپو د اندازې نه واخله د درې گزه پورې ده. (قانونِ شریعت حصّه اول، ص ۱۱۴ فرید بک سیتال مرکز الاولیاء لاهور) لهدا په میدان کښ د نمونځ کوونکي د ښپو نه واخله د درې گزه نه پس تیریدو کښ باک نشته ﴿۲﴾ په کور او ورکوتي جُمات کښ که د نمونځ کوونکي مخې ته ستره نه وي نو د ښپو نه واخله د قبلي د دیواله پورې په یو ځای هم تیریدل جائز نه دي. (عالیکيري ج ۱ ص ۱۰۴) ﴿۳﴾ که د نمونځ کوونکي مخې ته ستره وي نو د هغه سترې نه پس تیریدو کښ هیڅ باک نشته. (ایضاً) ﴿۴﴾ ستره کم از کم یو لاس (يعني تقريباً نیم گز) اوچته او د کوتې همره پیره پکار ده. (مراق الفلاح مع حاشیة الطحطاوی ص ۳۶۵) ﴿۵﴾ د امام ستره د مقتدي د پاره هم ستره ده. يعني که د امام مخې ته ستره وي نو که خوک د مقتدي په مخه تیر شي نو گنهنکار به نه وي. (ردُّ الْمُخْتَار ج ۲، ص ۴۸۴) ﴿۶﴾ ونه، سرې او ځناور وغيره هم ستره کیدې شي. (عالیکيري ج ۱، ص ۱۰۴) ﴿۷﴾ انسان د په داسې حالت کښ ستره جوړ کړې شي چه نمونځ کوونکي ته د هغه شا وي. (حاشیة الطحطاوی ص ۳۶۵) (که د نمونځ کوونکي د مخ طرف ته چا مخه کړه نو کراحت په نمونځ کوونکي نه دې بلکه په هغه مخ کوونکي دې، لهدا د امام د سلام گرځولو نه پس شا ته کتلو او مخ کولو کښ احتیاط

فرمانِ مُصطفى ﷺ: چا چه په ما باندې د جُمعې په ورځ ۲۰۰ ځله دُرود شريف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو گناهونه به مُعاف شي. (کنزُالْعَمَال)

ضروري دې چه که ستاسو بالکل شا ته که څوک خپل بقيه نمونځ کوي او د هغه طرف ته تاسو مخه کړئ نو گنهگار به شئ ﴿۸﴾ که څوک د نمونځ کوونکي په مخه تيريدل غواړي نو که بل کس هم د هغه په ډډه کښ د هغه د تللو د رفتار سره بالکل د هغه سره سم تير شي نو کوم يو چه نمونځ کوونکي ته نژدې دې هغه گنهگار شو او د بل د پاره هم دا وپرومې کس ستره جوړ شو. (رَدُّالْمُحْتَار ج ۲، ص ۴۸۳) ﴿۹﴾ د جمعې په نمانځه کښ په مخکښني صف کښ د ځای کيدو باوجود که چا شا ته نمونځ شروع کړو نو راتلو والا کس مخکښني صف ته د تللو د پاره د هغه په اُوگه بڼپه اړولې شي ځکه چه هغه خپل حُرمت [يعني احترام] د خپله لاسه ختم کړو. (الدر الْمُخْتَار معه رَدُّالْمُحْتَار ج ۲، ص ۴۸۳) ﴿۱۰﴾ که څوک په دومره اوچت ځای باندې نمونځ کوي چه تيريدونکي اندامونه نمونځ کوونکي ته مخامخ نه شو نو په تيريدو کښ باک نشته. (عاليکيري ج ۱، ص ۱۰۴) ﴿۱۱﴾ که دوه کسان د نمونځ کوونکي په مخه تيريدل غواړي نو د دې طريقه دا ده چه په هغوئي کښ د يو نمونځ کوونکي ته شا کړې اودريږي او بل د د هغه په مخه تير شي، بيا د هغه بل د وپرومې د شا د طرف نه راشي او د نمونځ کوونکي طرف ته د شا کړې اودريږي او اوس د هغه وپرومې تير شي، بيا د هغه بل د کوم طرف نه چه راغلې وو هم هغه طرف ته لږې شي. (اَيْضاً) ﴿۱۲﴾ که څوک د نمونځ کوونکي په مخه تيريدل غواړي نو نمونځ

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چه په کتاب کښ په ما باندې درود پاک اولیکلو ترڅو پورې چه زما نوم په هغې کښ وي فرښتي به د هغه دپاره بخښنه غواړي. (طبراني)

کوونکي ته اجازت دې چه هغه منع کړي که ”سُبْحَنَ اللّٰه“ وائي او که په جهر (يعني اوچت آواز) قِرَاءَت کوي يا د لاس يا د سر يا د سترگې په اشاره ئې منع کوي. د دې نه د زيات اجازت نشته. مثلاً د [تيريدونکي کس] جامې رانيول او جټکه ورکول بلکه که عَمَل کثير اوشو نو نمونځ مات شو. (دُرِّمُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۴۸۳، (مراقی الفلاح مع حاشیة الطحطاوی ص ۳۶۷) ﴿۱۳﴾ تَسْبِيح او اشاره بې ضرورته دواړه يو ځای کول مکروه دي. (دُرِّمُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۴۸۶) ﴿۱۴﴾ که د زنانه په مخکښ تيریږي نو زنانه د ئې په تصفيق منع کړي يعني د بني لاس په گوتو د د گڅ لاس شا اووهي. که نارینه تصفيق اوکړو او زنانه تَسْبِيح اولوستو نو نمونځ مات نه شو خو د سُنَّتو خلاف اوشو. (اَيْضاً) ﴿۱۵﴾ طواف کوونکي ته د طواف په دوران کښ د نمونځ کوونکي په مخکښ تيريدل جائز دي. (رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۴۸۲)

د صاحبِ مزارِ انفرادي کوشش

خوبرو خوږو اسلامي ورونو! اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ! د دعوتِ اسلامي په مَدَنِي ماحول کښ د بُزُرگانو ډير ادب کيږي، بلکه رښتيا خبره دا ده چه د اللّٰهِ رَبُّ الْعَوَّت په فضل دعوتِ اسلامي د اولياءِ کرام په بَرَکتونو چليږي. چنانچه يو اسلامي ورور د يو صاحبِ مزار [يعني د وفات شوي] بُزُرگ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ د مَدَنِي قافلې د پاره د انفرادي کوشش ايمان تازه

فرمانِ مُصطَفیٰ (صَلَّى اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم): په ما باندې په دُرود لوستو خپل مجلسونه ښکې کړئ ځکه چې ستاسو دُرود لوستل به د قیامت په ورځ ستاسو د پاره نوره وي. (فِرْدَوْسُ الْأَخْبَار)

کونکي واقعہ بیان کړي وه، هغه واقعہ په خپل انداز کښ وړاندې کووم، **اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ عَزَّوَجَلَّ!** د عاشقانِ رسول یوه مدني قافلہ د چکوال (پنجاب، پاکستان) نه مظفر آباد او د هغې خوا و شا کلو ته د سُنّتو د سپرلو خورولو د پاره راغلي وه او د سفر په دوران کښ یو مقام ”انوار شریف“ ته اورسیدله، د هغه ځای نه څلور اسلامي ورونږه سمدستي د درې ورځو د مدني قافلې د پاره د عاشقانِ رسول سره شریک شول، په هغه څلورو کښ یو د ”انوار شریف“ د صاحبِ مزار [یعني د زیارت د] بزرگ **رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ** د اولادې یو کس هم وو. مدني قافلہ د نیکی دعوت عام کولو کولو کښ ”گرهي دوپټه“ ته اورسیده. چه کله د ”انوار شریف“ والو درې ورځې پوره شوې نو د هغه صاحبِ مزار [یعني د زیارت د] بزرگ **رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ** د اولادې هغه کس اووئیل چه زه خو بیرته نه ځم، ځکه چه نن شپه ما په خوب کښ خپل ”حضرت“ **رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ** اولیدلو او ما ته ئې وئیل چه بیرته کور ته مه ځه، د مدني قافلې والو سره نور مخکښ هم سفر جاري ساته. د زیارت د هغه بزرگ **رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ** د انفرادي کوشش دا واقعہ ئې چه واوریدله نو د مدني قافلې والا ډیر خوشحاله شو، د ټولو حوصلې نورې هم اوچتې شوې او د انوار شریف هغه څلور واړه اسلامي ورونږه سمدستي د مدني قافلې سره نور مخکښ په سفر روان شو.

فَرَمَانِ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: پَه مَا بَانْدِي درود شريف لولع الله عَزَّوَجَلَّ به په تاسو رحمت را ليري. (ابن عدي)

ديته پي فيض عام اوليائے کرام
 اوليا کا کرم تم پہ ہو لا بزم
 مل کے سب چل پڑیں قافلے میں چلو
 روکوي فيض عام، اولياءِ کرام
 د اولياؤ بَرَکتونه، هم به کيږي رحمتونه
 حئي چه حاصل ئي کړو، قافلو کښ لاړ شئ
 حئي چه ټول لاړ شو، قافلو کښ لاړ شئ

مور مي د کټ نه راپاڅيدله!

زما والده صاحبہ د سختې بيمارۍ په وجه د کټ نه هم نه شوه
 پاڅيدلې او ډاکټرانو هم جواب را کړې وو، ما اوريدلي وو چه د عاشقان
 رسول سره د **دعوت اسلامي** د سُنّتو د تربيت په مَدَنِي قافلو کښ د سفر
 کولو په بَرَکت دُعاگانې قبليري او بيمارۍ لرې کيږي. ما هم زړه اوکړو
 او د **دعوت اسلامي** نُوړ وروونکي عالمي مَدَنِي مرکز **فيضانِ مدينه**
 ”مَدَنِي تربيت گاه“ ته حاضر شوم او د درې ورځو د پاره مې په **مَدَنِي**
قافله کښ د سفر کولو اراده ظاهره کړه، اسلامي ورونرو زما سره د
 ډيرې مهربانۍ او احترام سلوک اوکړو، د عاشقانِ رسول په ملگرتيا
 کښ زمونږه **مَدَنِي قافله** د باب الاسلام سنده [بابُ المَدِينه کراچي] د
صحرائے مدينه سره خوا ته يوکلي ته اورسيده، د سفر په دوران کښ ما
 عاشقانِ رسول ته د خپلې مور د سختې بيمارۍ حال بيان کړو او د
 دُعا درخواست مې ورته اوکړو، هغوئي زما د والده صاحبہ د پاره
 ډيرې ډيرې دُعاگانې اوکړې او ما ته ئې ډيره تسلي راکړه، اميرِ قافله
 په ډيره نرمۍ سره په ما باندې انفرادي کوشش اوکړو او زه ئې نور د

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چه په ما باندې د جُمبې په ورځ ۲۰۰ ځله دُرود شریف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو گناھونه به مُعاف شي. (کُنُزُ الْعَمَال)

يوې مياشتې **مَدَنِي قافله** کښ سفر کولو ته تيار کړم، ما نيټ اوکړو، ما د مور صاحبې د صِحّت د ښه کيدو د پاره ډيرې ډيرې دُعاگانې اوکړې، د درې ورځو د دې مَدَنِي قافلې په دريمه شپه په خوب کښ ما د يو روښانه مخ والا بُزرگ اوليدلو، هغوئي را ته اوفرمايل: ”د خپلې مور فکر مه کوه. **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ** هغه به ښه شي.“ د درې ورځو د مَدَنِي قافلې نه بيرته کور ته راغلم او دروازه مې اوټکوله، چه دروازه بيرته شوه نو زه حيران پاتې شوم، ځکه چه زما هغه بيماره مور چه د کټ نه هم نه شوه راپاخيدلې، هغه پخپله د دروازې پورې راغلي وه او دروازه ئې را ته بيرته کړه! ما د ډيرې خوشحالي نه د مور ښې بڼکل کړې او په مَدَنِي قافله کښ ليدلې خوب مې ورته بيان کړو. بيا مې د مور نه اجازت واغستو او د يوې مياشتې د پاره د عاشقان رسول سره په مَدَنِي قافله کښ په سفر روان شوم.

ماں جو بیمار ہو قرض کا بار ہو رنج و غم مت کریں قافلے میں چلو
رَبِّ کے در پر جھکیں التجائیں کریں باپِ رحمت کھلیں قافلے میں چلو
دل کی کالک دُھلے مرضِ عصیاں لٹے آؤ سب چل پڑیں قافلے میں چلو

که بيماره مو وي مور، هم د قرض وي ډير زور
هيڅ غم فکر مه کوئ، قافلو کښ لاړ شئ
اوکړئ ډير عبادتونه، او ښه ډير ډير سوالونه
ډير به اوشي رحمتونه، قافلو کښ لاړ شئ
پاک به شي د زړه زنگونه، هم به لرې گناھونه
ځئ چه ټول سفر کوونه، قافلو کښ لاړ شئ

نيك او مونځ گزاره جوړيدو د پاره

هر زيارت د ماښام نه پس ستاسو په ځای کښ کيدونکي د دعوت اسلامي د سنتو نه ډکه هفته واره اجتماع کښ د رضائے الهي د پاره د بنو بنو نيټونو سره ټوله شپه تيروي د سنتو د تربيت د پاره په مَدَنِي قافلو کښ د عاشقان رسول سره هره مياشت د دري ورځو سفر او هره ورځ د ”فکرِ مدينه“ په ذريعه د مَدَنِي انعاماتو رساله ډکوي او د هرې مَدَنِي مياشتې په ورومي تاريخ ې د خپل ځای [د دعوت اسلامي] ذمه دار ته د جمع کولو معمول جوړ کړي.

زما مَدَنِي مقصد: ”ما ته د خپل ځان او د ټولې دُنيا د خلقو د اصلاح کوشش کول دي.“ **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ** د خپل ځان د اصلاح د پاره په ”مَدَنِي انعاماتو“ عمل او د ټولې دُنيا د خلقو د اصلاح د کوشش کولو د پاره په ”مَدَنِي قافلو“ کښ سَفَر کول دي. **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ**

www.dawateislami.net

MC 1286

فیضانِ مَدینہ محلّہ سوداگران زرہ سبزي منډي، بابُ المَدینہ (کراچی)

UAN: +92 111 25 26 92 Ext: 1262

Web: www.dawateislami.net / E-mail: translation@dawateislami.net